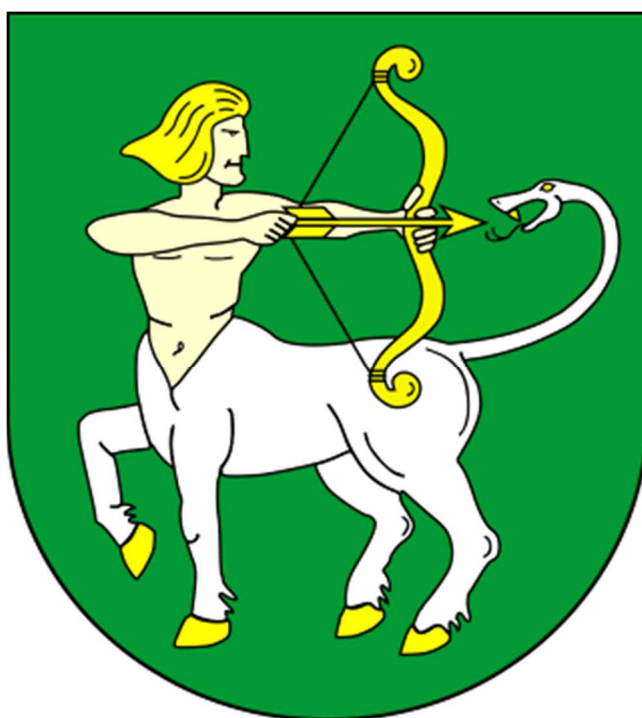

Załącznik do Uchwały Nr LVI/377/14
Rady Gminy Lutomiersk
z dnia 12 listopada 2014 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY LUTOMIERSK NA LATA 2014-2020

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
I. PODSUMOWANIE STRATEGII ROZWOJU	7
II. DIAGNOZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU GMINY	9
Położenie i uwarunkowania geograficzne	9
Wielkość Gminy	10
Cechy charakterystyczne Gminy	12
Zasoby Gminy	12
Zasoby ludzkie	12
Zasoby przyrodnicze	14
Obszary prawnie chronione na terenie Gminy	14
Lasy	15
Rzeźba terenu	16
Wody powierzchniowe i podziemne	16
Klimat	17
Zasoby kulturowe	18
Zagospodarowanie przestrzenne	18
Infrastruktura techniczna	19
Infrastruktura transportowa i transport publiczny	19
Gospodarka wodna i ściekowa	21
Gospodarka odpadami	22
Energetyka	23
Ciepłownictwo	23
Gazownictwo	23
Ochrona środowiska	23
Infrastruktura społeczna	24
Edukacja	24
Opieka zdrowotna	27
Pomoc społeczna	27
Porządek publiczny i ochrona przeciwpożarowa	29
Sport i rekreacja	30
Kultura	31
Przemysł, przedsiębiorczość i struktura podmiotów gospodarczych	32
Rolnictwo	33
Turystyka i rekreacja	34
Atrakcyjność inwestycyjna Gminy	35
Sytuacja finansowa Gminy	37
III. ANALIZA SWOT GMINY LUTOMIERSK	39
IV. SONDAŻ OPINII SPOŁECZNEJ	40
Obserwacje i wnioski z wywiadów przeprowadzonych z głównymi interesariuszami – opinie reprezentantów Gminy (instytucje, organizacje pozarządowe, Radni Gminy Lutomiersk)	40

Obserwacje i wnioski z ankiet przeprowadzonych z mieszkańcami Gminy Lutomiersk	52
V. MISJA I WIZJA	68
Strategiczne kierunki rozwoju	69
Cel strategiczny B	76
Cel strategiczny C	82
VI. SPOSOBY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ	85
Powiązanie strategii z dokumentami wyższego rzędu	86
VII. WDRAŻANIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	95
Wdrażanie strategii	95
Monitorowanie strategii	96
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć i ewaluacja strategii	97
BIBLIOGRAFIA	99
SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW	100
ZAŁĄCZNIK 1 – WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY	102

WSTĘP

Strategia rozwoju Gminy Lutomiersk na lata 2014-2020 jest kluczowym dokumentem, który poprzez swoją zawartość, a także sposób dochodzenia do zawartych w nim rozwiązań systematyzuje wiedzę o Gminie, wyznacza długofalowe kierunki jej rozwoju oraz wskazuje działania, których realizacja przyczyni się do rozwoju obszaru.

Dokument przygotowany został przez Łódzką Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. na zlecenie i we współpracy z Urzędem Gminy Lutomiersk.

Strategię Rozwoju Gminy należy postrzegać jako długofalowy dokument kierunkowy, który określa proces wytyczania i osiągania celów wspólnoty samorządowej. Określa ona główny kierunek, aspiracje i priorytety rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki oraz przedstawia metody i narzędzia wdrożeniowe. Zapisy Strategii stanowią wyznacznik decyzji merytorycznych, organizacyjnych i finansowych podejmowanych przez władze samorządowe. Zarysowują ramy działań prowadzących do osiągnięcia wyznaczonych celów oraz prezentuje przykłady inicjatyw, jakie można podjąć w ramach każdego strategicznego kierunku rozwoju. Dokument jest także odpowiedzią na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o Strategię, jak również stanowi próbę dostosowania się do standardów europejskich.

Główne przesłanki formalno – prawne, uzasadniające potrzebę weryfikacji i sporządzenia dokumentów strategicznych JST wynikają ze zmian w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz wiążą się z aktualizacją dokumentów europejskich (Europa 2020), krajowych (Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2030 r., Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2020 r., Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 r.) i regionalnych (Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020) oraz przyjęciem nowego paradygmatu polityki regionalnej, wprowadzonego przyjęciem 13 lipca 2011 roku Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR).

Podobnie jak inne JST, Samorząd Gminy Lutomiersk zobligowany jest do przeglądu i weryfikacji strategii rozwoju w kontekście dostosowania jej założeń do wytycznych i rekomendacji płynących z dokumentów o charakterze nadrzędnym.

Uchwalenie Strategii nie zamyka możliwości wprowadzania zmian, prowadzenia konsultacji społecznych i składania propozycji działań inwestycyjnych, zgodnie z pojawiającymi się uzasadnionymi potrzebami lokalnymi¹. Strategia jest równoległe narzędziem, które wyznacza ogólne ramy racjonalnego gospodarowania posiadanymi zasobami oraz stanowi kluczowy element planowania rozwoju lokalnego. Ustalenia zawarte w dokumencie Strategii oraz w związanych z nią dokumentach programowych i planach realizacyjnych powinny być każdego roku wykorzystywane jako jedno z podstawowych narzędzi przy tworzeniu projektu budżetu oraz przy opracowywaniu strategii postępowania w zakresie pozyskiwania przez Gminę zewnętrznych środków pomocowych, szczególnie ze źródeł UE. Zapisy zawarte w niniejszym dokumencie powinny być także wykorzystywane jako wskazówki do współpracy z innymi samorządami czy partnerami społecznymi i gospodarczymi, które w konsekwencji

¹ Domański T., *Strategiczne Planowanie Rozwoju gospodarczego gminy*, Agencja Rozwoju Komunalnego, Warszawa 1999

doprowadzą do podejmowania wspólnych przedsięwzięć służących zaspokojeniu potrzeb społeczności lokalnej.

W opracowaniu niniejszego dokumentu brali udział przedstawiciele Łódzkiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. oraz przedstawiciele Urzędu Gminy Lutomiersk, a także inne osoby zainteresowane rozwojem Gminy. W trakcie prac przeprowadzone zostały rozmowy z reprezentantami Urzędu Gminy, a w celu zebrania opinii od mieszkańców i kluczowych interesariuszy (radnych oraz przedstawicieli funkcjonujących na terenie Gminy instytucji i jednostek) przeprowadzone zostały ankiety i wywiady telefoniczne.

Niniejsza strategia składa się z sześciu rozdziałów oraz bibliografii.

We Wstępie przedstawiono cel i strukturę dokumentu oraz zastosowane podejście metodologiczne.

Rozdział pierwszy obejmuje krótkie podsumowanie całego dokumentu, zawiera informacje o kluczowych założeniach i wnioskach wynikających ze strategii.

Rozdział drugi przedstawia opis stanu obecnego Gminy. Zawiera przygotowaną przez Urząd Gminy diagnozę zasobów analizowanych pod kątem informacji na temat zagospodarowania przestrzennego oraz sytuacji społeczno - gospodarczej.

Rozdział trzeci jest podsumowaniem rozdziału drugiego w postaci analizy SWOT, czyli wskazania mocnych i słabych stron Gminy oraz szans i zagrożeń dla jej dalszego rozwoju.

W rozdziale czwartym zawarto wyniki badania sondażowego przeprowadzonego wśród mieszkańców oraz głównych interesariuszy strategii.

W rozdziale piątym zdefiniowano misję i wizję Gminy Lutomiersk, wskazano ogólne kierunki jego rozwoju stanowiące zarówno wyraz aspiracji władz Gminy, jak i pozostałych interesariuszy strategii. Nakreślono cele strategiczne, które posłużyły jako konstrukcja realizacji celów operacyjnych. W rozdziale uwzględniono prezentację przykładowych działań i inicjatyw, które władze Gminy mogą podejmować w ramach realizacji poszczególnych celów strategicznych.

W rozdziale szóstym znajdują się informacje na temat możliwych źródeł finansowania dla działań zaplanowanych w ramach niniejszego dokumentu oraz tabela zgodności celów strategicznych i operacyjnych z dokumentami wyższego rzędu.

Ostatnia część dokumentu – rozdział siódmy - jest poświęcony wytycznym dla proponowanego systemu wdrażania, monitorowania i ewaluacji strategii. Zamieszczono w niej przykłady wskaźników efektywności procesu realizacji wytycznych zawartych w niniejszym dokumencie.

Bibliografia - zawiera spis dokumentów i materiałów wykorzystanych przy opracowaniu strategii.

RYSUNEK 1. SCHEMAT DOKUMENTU STRATEGIA ROZWOJU GMINY LUTOMIERSK NA LATA 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne

I. PODSUMOWANIE STRATEGII ROZWOJU GMINY LUTOMIERSK NA LATA 2014-2020

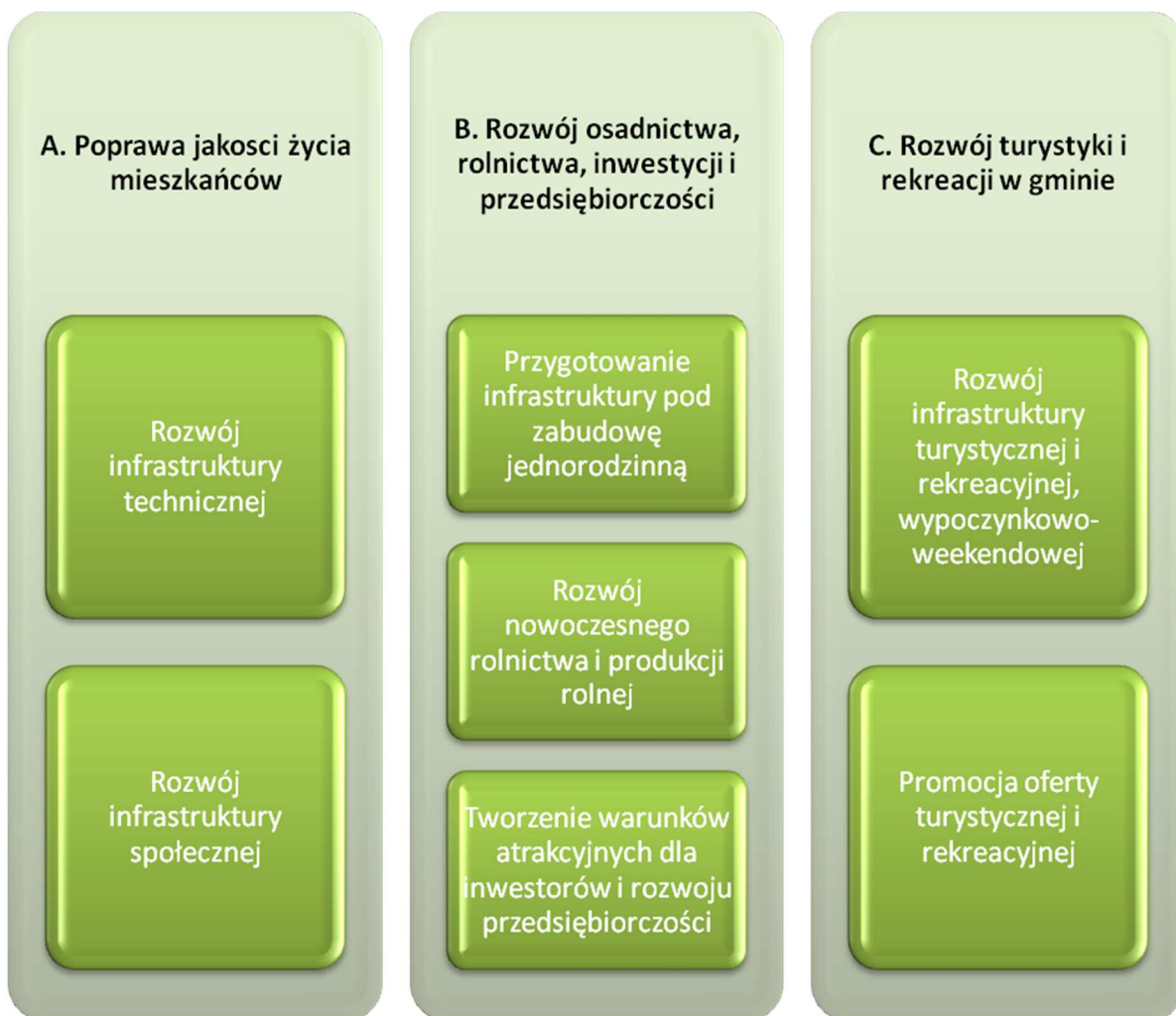
STRATEGIA ROZWOJU GMINY LUTOMIERSK NA LATA 2014-2020 JEST OPRACOWANIEM, KTÓRE WYZNACZA DŁUGOFALOWE KIERUNKI ROZWOJU REGIONU.

Na potrzeby strategii rozwoju Gminy Lutomiersk na lata 2014-2020 sformułowano następującą misję i wizję:

Źródło: opracowanie własne

W celu realizacji wizji i misji Gminy zdefiniowano katalog kluczowych dla jej rozwoju celów strategicznych oraz służących ich osiągnięciu celów operacyjnych. Łącznie zdefiniowano trzy cele strategiczne oraz siedem przyporządkowanych im celów operacyjnych, które zaprezentowane zostały poniżej w formie graficznej.

Źródło: opracowanie własne

Pierwszy cel strategiczny rozwoju Gminy skupia się na rozwoju infrastruktury technicznej (m.in. drogowej, wodno-kanalizacyjnej, gazowej) oraz infrastruktury społecznej służących poprawie jakości życia mieszkańców Lutomierska.

Drugim celem strategicznym jest budowa marki Lutomierska jako miejsca atrakcyjnego do osiedlania się na stałe, stwarzającego korzystne warunki dla rozwoju działalności gospodarczej zarówno w formie rolniczej, jak i pozarolniczej.

Trzeci filar strategii rozwoju stanowi wykorzystanie walorów turystycznych i rekreacyjnych Gminy w celu stworzenia oferty atrakcyjnej szczególnie dla mieszkańców Aglomeracji Łódzkiej.

II. DIAGNOZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU GMINY

Strategia rozwoju Gminy Lutomiersk na lata 2014-2020 jest kluczowym dokumentem, który poprzez swoją zawartość, a także sposób dochodzenia do zawartych w nim rozwiązań, systematyzuje wiedzę o Gminie. Poniżej zaprezentowane zostały najistotniejsze informacje oraz dane statystyczne ilustrujące obecną sytuację Gminy Lutomiersk.

Położenie i uwarunkowania geograficzne

Gmina Lutomiersk jest położona w centralnej części województwa łódzkiego i wchodzi w skład powiatu pabianickiego. Gmina Lutomiersk jest gminą wiejską. Obszar gminy Lutomiersk położony jest na Wyżynie Łaskiej wchodzącej w skład Niziny Południowo – Wielkopolskiej, w dolinie rzeki Ner. Gmina Lutomiersk graniczy z:

- Miastem - Gminą Poddębice od strony północno-zachodniej,
- Gminą Dalików i Miastem - Gminą Aleksandrów Łódzki od strony północnej,
- Miastem Konstantynów Łódzki od strony wschodniej,
- Gminą Pabianice od strony południowo-wschodniej,
- Gminą Wodzierady od strony południowej,
- Gminą Zadzim od strony południowo-zachodniej.

RYSUNEK 2. POWIAT PABIANICKI NA TLE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Źródło: www.stat.gov.pl

RYSUNEK 3. GMINA LUTOMIERSK NA TLE POWIATU PABIANICKIEGO

Źródło: www.stat.gov.pl

Wielkość Gminy

Powierzchnia gminy wynosi 13.387 ha. Według Urzędu Statystycznego strukturę terytorialną Gminy stanowią 44 miejscowości tworzące 31 sołectw:

1. Sołectwo Albertów
2. Sołectwo Antoniew
3. Sołectwo Babiczki
4. Sołectwo Babice
5. Sołectwo Behcice
6. Sołectwo Czołczyn
7. Sołectwo Charbice Dolne
8. Sołectwo Charbice Górne
9. Sołectwo Dziektarzew

10. Sołectwo Franciszków
11. Sołectwo Florentynów
12. Sołectwo Jerwonice
13. Sołectwo Kazimierz
14. Sołectwo Lutomiersk
15. Sołectwo Madaje Nowe
16. Sołectwo Malanów
17. Sołectwo Mianów
18. Sołectwo Mikołajewice
19. Sołectwo Mirosławice
20. Sołectwo Orzechów
21. Sołectwo Prusinowice
22. Sołectwo Legendzin
23. Sołectwo Puczniw
24. Sołectwo Stanisławów Stary
25. Sołectwo Szydłów
26. Sołectwo Szydłówek
27. Sołectwo Wola Puczniewska
28. Sołectwo Wrząca
29. Sołectwo Zalew
30. Sołectwo Zdziechów
31. Sołectwo Żurawieniec

Teren Gminy Lutomiersk zamieszkuje 7616 osób (osoby zameldowane na pobyt stały stan na 31.08.2014r.) . Użytki rolne stanowią około 71 % powierzchni, a 22,9% powierzchni to tereny leśne.

Na terenie gminy nie ma jednostki osadniczej miejskiej. Główną miejscowością jest Lutomiersk, gdzie mieszczą się najważniejsze gminne instytucje: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Oświaty, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury z biblioteką publiczną, Oddział Banku Spółdzielczego w Zduńskiej Woli, Oddział Banku Spółdzielczego w Poddębicach, Ośrodek Zdrowia, Kościół Parafialny p.w. Matki Boskiej Szkaplerznej, Klasztor Księży Salezjanów, Salezjańskie Szkoły Muzyczne, Gimnazjum, Szkoła Podstawowa, Placówka Poczty Polskiej, apteki, liczne sklepy, a także inne punkty usługowe.

Cechy charakterystyczne Gminy

Gmina Lutomiersk pod względem administracyjnym ma status gminy wiejskiej o charakterze rolniczym. Na terenie Gminy występuje wiele rozdrobnionych gospodarstw rolnych prowadzących wielokierunkową, niewyspecjalizowaną produkcję. W strukturze podmiotów gospodarczych najliczniejszą grupę stanowią podmioty znajdujące się w sektorach: przemysłowym, budowlanym oraz rolniczym (GUS 2012).

Warto podkreślić, że Lutomiersk dzięki bliskiemu położeniu od Łodzi posiada z nią dobre połączenia komunikacyjne. Między Gminą Lutomiersk, a Łodzią kursuje tramwaj i istnieje także dobra komunikacja autobusowa. Te udogodnienia powodują, że gmina jest bardzo atrakcyjnym terenem wypoczynkowo - rekreacyjnym.

Zasoby Gminy

Zasoby ludzkie

Liczba osób zameldowanych na pobyt stały na terenie gminy Lutomiersk wynosiła 7616 osób (stan na dzień 31.08.2014r.).

TABELA 1. LICZBA OSÓB ZAMELDOWANYCH NA POBYT STAŁY NA TERENIE GMINY LUTOMIERSK

Rok	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba ludności ogółem	7118	7197	7313	7415	7547
w tym mężczyźni	3501	3519	3580	3608	3685
kobiety	3617	3678	3733	3807	3862

Liczba osób zameldowanych na pobyt stały systematycznie rośnie, co jest związane z coraz większą liczbą osób kupujących działki na terenie gminy, budujących domy i zamieszkujących na stałe w Gminie Lutomiersk.

TABELA 2. LICZBA LUDNOŚCI W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM

Rok	2009	2010	2011	2012	2013
kobiety	652	652	659	672	670
mężczyźni	685	678	707	711	736
Razem	1337	1330	1366	1383	1406

TABELA 3. LICZBA LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM

Rok	2009	2010	2011	2012	2013
kobiety	2110	2152	2187	2215	2243
mężczyźni	2430	2463	2504	2507	2551
Razem	4540	4615	4691	4722	4794

TABELA 4. LICZBA LUDNOŚCI W WIEKU POPRODUKCYJNYM

Rok	2009	2010	2011	2012	2013
kobiety	855	874	887	920	949
mężczyźni	386	378	369	390	398
Razem	1241	1251	1256	1310	1347

TABELA 5. LICZBA ZGONÓW

Rok	2009	2010	2011	2012	2013
urodzenia	70	62	71	79	74
zgony	107	103	98	84	88

Liczba zgonów przewyższa liczbę urodzeń, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa.

Zasoby przyrodnicze

Obszary prawnie chronione na terenie Gminy

Na terenie Gminy Lutomiersk znajdują się obszary i obiekty środowiska przyrodniczego szczególnie cenne oraz objęte indywidualnymi aktami prawnymi: rezerваты przyrody, pomniki przyrody, Puczniewsko-Grotnicki Obszar Chronionego Krajobrazu, parki, cmentarze, krajobraz, inne wartościowe elementy środowiska przyrodniczego.

Na terenie gminy są dwa rezerваты przyrody: „Jodły Oleśnickie” i „Mianów”. Rezerwat leśny „Jodły Oleśnickie” to wielowarstwowy drzewostan jodłowy ze starodrzewem i utworzony w celu ochrony stanowisk jodły rosnącej na granicy geograficznego zasięgu tego gatunku. Rezerwat „Mianów” to śródleśny kompleks torfowisk niskich z roślinnością torfowiskową obejmujący ekosystem potencjalnie najbardziej narażony na degradację, tj. złożony układ hydrologiczny i roślinny związany ze złożami torfu.

Puczniewsko-Grotnicki Obszar Chronionego Krajobrazu funkcjonujący na terenie gmin Dalików, Poddębice, Lutomiersk, a więc także na obszarze gmin, z którymi graniczy Gmina Lutomiersk powołany został Rozporządzeniem Wojewody Sieradzkiego z dnia 31 lipca 1998 roku. Obszar ten wraz z terenami pól i dolin rzecznych stanowi element zachodniego pierścienia zielonego wokół Łodzi. Są to tereny leżące na przeważającym (od strony zachodniej w stosunku do Łodzi) kierunku splywu mas powietrza, a więc jest to obszar dostarczający masy powietrza dla Łodzi (a także Aleksandrowa Łódzkiego, Konstancyńska Łódzkiego). Stąd tak duża jego rola nie tylko w odniesieniu do turystyczno-wypoczynkowej funkcji samej Gminy. Obszar ten jest wyrazem powiązań przyrodniczych w sferze koncentracji funkcji metropolitalnych Łodzi.

Gmina posiada następujące pomniki przyrody:

TABELA 6. POMNIKI PRZYRODY

Nazwa -przedmiot ochrony	Miejscowość	Położenie	Obwód [cm]	Rodzaj pomnika
Lipa szerokolistna	Mikołajewice	Plac przy kościele	445	Pomnik przyrody
Lipa szerokolistna	Mikołajewice	Plac przy kościele	390	Pomnik przyrody
Grupa drzew -jedno-gatunkowa	Puczniew	Park zabytkowy		Pomnik przyrody
Dąb szypułkowy	Puczniew	Park zabytkowy	390	Pomnik przyrody
Dąb szypułkowy	Puczniew	Park zabytkowy	280	Pomnik przyrody

Nazwa -przedmiot ochrony	Miejscowość	Położenie	Obwód [cm]	Rodzaj pomnika
Jesion wyniosły	Puczniew	Park zabytkowy	450	Pomnik przyrody
Grupa drzew - jednogatunkowa	Szydłów	Park zabytkowy		Grupa drzew
Głaz narzutowy	Trupianka	Las prywatny	106	Pomnik przyrody nieożywionej

Dodatkowo na terenie Gminy ochronie podlegają cztery parki dworskie:

1. Malanów – zabytkowy park dworski z XVIIw. o pow. 4,00ha,
2. Puczniew – zabytkowy park dworski z XIXw. o pow. 5,70ha,
3. Szydłów – wiejski park dworski z XIXw. o pow. 4,40ha,
4. Zofiówka – wiejski park dworski z XIXw. o pow. 4,30ha.

Lasy

Lasy i grunty leśne zajmują około 2 958 ha (22,9 %) ogólnej powierzchni Gminy. Są to głównie lasy chronione będące pod pieczęcią Lasów Państwowych w rejonie Babiczek, Zalewa, Szydłowa, Mianowa, ale również prywatne lasy gospodarcze.

TABELA 7. LEŚNICTWO W 2012 R.

Powierzchnia lasów ogółem w ha	3066,50
w tym lasy publiczne	2169,20
w tym własność gminy	14,50
Lesistość w %	22,90

Źródło: Dane GUS

Rzeźba terenu

Gmina Lutomiersk położona jest w zasięgu synklinorium szczecińsko - łódzko - miechowskiego, a dokładniej niecki mogileńsko - łódzkiej wypełnionej osadami kredy. Utwory kredowe wykształcone są w postaci węglanowej jako wapienie z krzemieniami i marglami. Osady trzeciorzędowe nie stanowią ciągłej pokrywy. Ich miąższość jest bardzo zmienna i waha się od kilku do kilkunastu metrów. Na powierzchni wysoczyzny odstawiają się utwory warciańskie. Są to: gliny zwałowe, miejscami piaski i żwiry lodowcowe i wodnolodowcowe oraz żwiry kemów i moren martwego lodu. Na wysoczyźnie występują także piaski eoliczne w wydmach (okolice Czołczyzna, Szydłowa, Mianowa). W dolinie występują młodsze - vistuliańskie i holoceni - piaski i utwory organiczne (namuły, torfy). Miąższość kompleksu skał czwartorzędowych na obszarze gminy nie przekracza 60 m. Są to głównie gliny morenowe zlodowaceń południowopolskich i środkowopolskich oraz miejscami rozdzielające je utwory piaszczyste i mułkowe wodnolodowcowe i jeziorne.

Na terenie Gminy Lutomiersk w miejscowości Zalew występują udokumentowane złoża kruszywa naturalnego : ZALEW, ZALEW II, ZALEW III, ZALEW IV, ZALEW V.

Wody powierzchniowe i podziemne

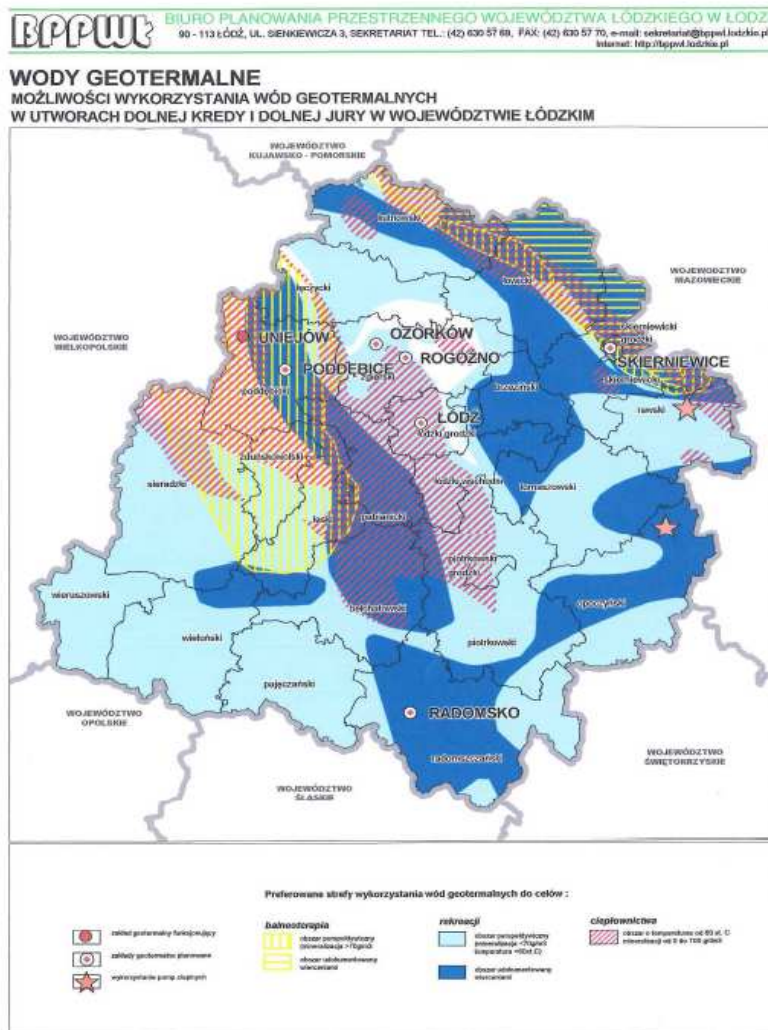
Wschodnia część Gminy to fragment obszaru zasobowego wód podziemnych określanego jako Główny Zbiornik Wód Podziemnych Niecka Łódzka. Wody podziemne w rejonie Lutomiarska to wody czwartorzędu, kredy o małej możliwości zanieczyszczenia pierwotnego poziomu użytkowego.

Na terenie gminy Lutomiersk sieć hydrograficzną tworzą:

- rzeka Ner (125,9 km) wraz z Zalewką (dopływ Neru), Sroczką i systemem mniejszych cieków oraz rowów melioracyjnych.
- zbiorniki na Zalewce we Wrzącej i Zalewie, na Sroczce w Malanowie oraz koło Zofiówki.

Gmina Lutomiersk położona jest w całości w obrębie okręgu szczecińsko – łódzkiego, gdzie wody geotermalne występują w zbiornikach kredowych i jurajskich. Mogą być wykorzystywane jako źródło energii (odnawialnej). Na podstawie licznych badań geologicznych stwierdzono, że zbiornik dolnej kredy i dolnej jury wykazują najlepsze właściwości artezyjskie, wodonośnie przepuszczalne. Potencjalnie są one najzasobniejsze w energię cieplną i mogą być wykorzystywane jako źródło energii.

RYSUNEK 4. WODY GEOTERMALNE

Źródło: Energia geotermalna w województwie łódzkim - studium przypadku

Klimat

Klimat województwa łódzkiego, a zarazem Gminy Lutomiersk ma charakter wybitnie przejściowy. W układzie południkowym przejściowość ta dotyczy stopnia oceanizmu i kontynentalizmu. W układzie równoleżnikowym natomiast przejściowość ta oznacza położenie pomiędzy strefą klimatów kształtujących się pod wpływem Bałtyku. Nizinny charakter obszaru umożliwia swobodny przepływ mas powietrza, z wyraźną przewagą przepływów w układzie równoleżnikowym. Okres grzewczy trwa z reguły od początku października do ostatniej dekady kwietnia, przy czym długotrwałe i silne mrozy występują sporadycznie. Relatywnie najcieplejsza jest południowo - zachodnia część województwa. Okres wegetacyjny jest dość długi i trwa około 210 dni.

Zasoby kulturowe

Według materiałów udostępnionych przez Służbę Ochrony Zabytków w Łodzi obiekty wpisane do rejestru zabytków to:

- Lutomiersk:
 - Kościół klasztorny O. Reformatów, ob. OO Salezjanów pw. Niepokalanego Poczęcia N.P. Marii, mur., spalony 1914 r., odbud. w 1923 r.
 - Klasztor O. Reformatów, ob. OO. Salezjanów wybud. 1650r. na zrębach zamku gotyckiego z XIV w.
 - Kościół parafialny rzym.-kat. pw. M.B. Szkaplerznej mur., wybud. 1780 r., późnobarokowy
 - Dzwonnica kościoła parafialnego rzym.-kat. pw. M.B. Szkaplerznej, mur., wybud. 1780 r., barokowa
- Puczniew:
 - Park podworski, założony 1820-1830 r.
- Szydłów:
 - Grodzisko pierścieniowate IX-X w
 - Park podworski z XIX w. pow. 4,4 ha,
- Kolonia Bechcie – Biłgoraj:
 - Kurhan i cmentarzysko z późnego okresu rzymskiego (wzgórze „Baba)
- Kazimierz:
 - Kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela mur., wybud. 1902-1914
- Małanów:
 - Dwór, drew. wybud. I poł. XIX w.
 - Park podworski założony XVI-XVII w. pow. 4 ha, 2 aleje,
- Mikołajewice:
 - Kościół paraf. pw. Narodzenia N.P. Marii oraz św. św. Piotra i Pawła, drew. wybud. 1711 lub 1720 r., z kaplicą, mur., z 1880 r. Styl – barok.

W klasztorze Księży Salezjanów w Lutomiersku corocznie latem odbywa się Wędrowny Festiwal Filharmonii Łódzkiej „Kolory Polski”. W parku w Szydłowie odbywają się dożynki gminne.

Zagospodarowanie przestrzenne

Infrastruktura techniczna

Infrastruktura transportowa i transport publiczny

Gmina Lutomiersk ma dobrze rozwiniętą sieć dróg. Układ komunikacyjny tworzą:

- droga krajowa Nr 71 relacji Stryków - Zgierz - Konstantynów Łódzki - Pabianice, przebiegająca na południowo-wschodniej granicy gminy: długość to około 1,1 km, nawierzchnia bitumiczna;
- droga wojewódzka Nr 710 relacji Łódź - Konstantynów Łódzki - Szadek -Warta - Błaszki; długość to 6,726 km o nawierzchni bitumicznej;
- drogi powiatowe o długości około 59,473 km, w tym o nawierzchni bitumicznej 58,5 km, pozostała część o nawierzchni gruntowej.

TABELA 8. SIEĆ DRÓG

Lp.	Nr	Miejscowość	Długość (km)
1	3709E	Kałów – Puczniew –Lutomiersk	19,395
2	3706E	Kuciny- Kwiatkowice	6,064
3	3719E	Sarnów- Małanów	1,845
4	3300E	Lutomiersk- Wodzierady- Dobruchów	3,553
5	3301E	Lutomiersk- Włodzimierz -Janowice	4,409
6	3314E	Szydłów- Lutomiersk-Porszewice	14,807
7	3315E	Małanów- Charbice- Bełdów	3,475
8	5166E	Aleksandrów Łódzki – Lutomiersk	3,925
9	1112E	Babiczki do dr. Nr 5166 E	2,000
		Razem :	59,473 km

- drogi gminne łączące poszczególne miejscowości z drogami powiatowymi i drogą wojewódzką.; łączna długość dróg gminnych publicznych wynosi 60,126 km, w tym o nawierzchni utwardzonej 24,12 km.

TABELA 9. DROGI GMINNE

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi (przebieg)	Długość	Długość ogółem
1	103408 E	(Wodzierady)- gr. gm. Wodzierady – Mikołajewice-Zalew- Florentynów.- gr. m. Konstانتynów Łódzki	10,085	10,085
2	108201 E	Trupianka- Orzechów- Charbice Górne	4,895	4,895
3	108202 E	Franciszków- Szydłów	3,711	3,711
4	108203 E	Stanisławów Stary- Babice Duże- Babice Małe- Kazimierz	3,674 2,283	5,957
5	108204 E	Babiczki- gr. m. Konstانتynów Łódzki (ul. Wodociągowa)	1,639	1,639
6	108205 E	Jerwonice- gr. gm. Wodzierady- (Kwiatkowice)	1,654	1,654
7	108206 E	Charbice Dolne- Czołczyn	1,410	1,410
8	108207 E	Czołczyn- Antoniew	2,358	2,358
9	108208 E	Zacisze- Mikołajewice - gr. gm. Wodzierady- (Ludowinka)	1,938 1,220	3,158
10	108209 E	Jeziorko- gr. gm. Zadzim- (Małyń)	0,726	0,726
11	108210 E	(Żytowice)- gr. gm. Pabianice- Zalew- Lutomiersk - Kol. Behcice- gr. m. Konstانتynów Łódzki(ul. Behcice)	4,377 1,998	6,375
12	111055 E	(Fułki)- gr. gm. Dalików- Mianów	0,604	0,604
13	111057 E	(Zdrzychów)- gr. gm. Dalików- Mianów - gr. gm. Zadzim- (Iwonie)	2,460 3,380	5,84
14	111058 E	(Madaje Stare)- gr. gm. Dalików- Orzechów	1,020	1,020
15	120003 E	(Zgniłe Błoto)- gr. gm. Aleksandrów Łódzki- Zdziechów Nowy - Albertów- Malanów	1,700 5,142	6,842
16	120023 E	(Słowak)- gr. gm. Aleksandrów Łódzki- Stanisławów Nowy- Zdziechów Nowy- Kazimierz	3,852	3,852
		Razem:	60,126 km	

Pozostałe drogi stanowią sieć dróg wewnętrznych (gminnych i prywatnych).

W zakresie komunikacji zbiorowej Gminę Lutomiersk obsługują autobusy PKS i prywatni przewoźnicy. Miejscowość Lutomiersk obsługuje linia tramwajowa do Łodzi przez Konstąntynów Łódzki prowadzona od 1 kwietnia 2012 r. przez ZDiT w Łodzi. Gmina nie jest organizatorem publicznego transportu drogowego.

Na terenie gminy Lutomiersk brak infrastruktury kolejowej.

Gospodarka wodna i ściekowa

Analiza stanu zaopatrzenia gminy w wodę wykazała, że niemal wszystkie zurbanizowane tereny pozostają w zasięgu gminnych wodociągów zbiorowych. Większość mieszkańców, a także przeważająca większość obiektów produkcyjnych i usługowych ma możliwość korzystania z wody dostarczanej siecią wodociągów wiejskich. Źródłem wody dla wodociągów są wody podziemne występujące w wodonośnych utworach trzecio- i czwartorzędowych, a także w utworach kredowych. Źródłami wody wodociągu gminnego są ujęcia wody wraz ze stacjami wodociągowymi w miejscowościach: Lutomiersk, Kazimierz, Prusinowice, Szydłów (ujęcie w przebudowie w chwili obecnej) oraz w Ignaciewie dla miasta Konstąntynowa Łódzkiego, z którego zaopatrywane są wschodnie obszary Gminy Lutomiersk. Ujmowana woda z uwagi na ponadnormatywną zawartość związków żelaza podlega uzdatnianiu.

W dolinie rzeki Ner potrzeby wodne powinny być realizowane wyłącznie z wodociągu gminnego.

Na terenie Gminy Lutomiersk brak oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej. Żadna z miejscowości w Gminie nie posiada kompleksowego, zorganizowanego systemu odprowadzania ścieków. W miejscowościach w Gminie, mieszkańcy oraz istniejące tam zakłady usługowe, handlowe, produkcyjne i przetwórcze wyposażone są w kanalizację indywidualną, głównie zbiorniki typu szambo z założeniem wywożenia ścieków do punktów zlewnych.

Sukcesywnie i w miarę posiadanych środków finansowych, Gmina realizuje program unieszkodliwiania ścieków w miejscu ich powstawania, poprzez budowę indywidualnych oczyszczalni ścieków dla mieszkańców Gminy. Eksploatację zrealizowanych oczyszczalni prowadzą indywidualni użytkownicy.

Polityka samorządu Gminy zmierza do rozszerzenia programu budowy przydomowych, przyobektowych i lokalnych oczyszczalni ścieków na obszar całej gminy. Brak kanalizacji jest poważną barierą w rozwoju. Wprawdzie Gmina planuje budowę gminnej oczyszczalni ścieków w rejonie Lutomierska, bądź podłączenie się do Grupowej Oczyszczalni Ścieków w Łodzi, co jednak wiąże się z olbrzymimi kosztami i bez udziału środków zewnętrznych Gmina nie ma możliwości finansowych, aby inwestycja powstała ze środków własnych. W chwili

obecnej znaczna część przydomowych i przyobiektowych zbiorników na nieczystości ciekłe to nieszczelne szamba, niosące zagrożenia dla środowiska.

Gospodarka odpadami

Rada Gminy Lutomiersk uchwaliła nowy regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Lutomiersk, a także komplet obowiązkowych uchwał stanowiących podstawy prawne oraz szczegółowo określających wprowadzony z dniem 01.07.2013 r. nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi - polegający na przejęciu przez gminę odpowiedzialności za odpady i wprowadzeniu obowiązkowych opłat dla mieszkańców za odbiór odpadów i ich zagospodarowanie. Zadanie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych z nieruchomości objętych nowym systemem przejęła Gmina, która w drodze przetargu wyłoniła firmę odbierającą i odpowiednio zagospodarowującą odpady komunalne od właścicieli nieruchomości zamieszkałych: WYWÓZ NIECZYSTOŚCI oraz PRZEWÓZ ŁADUNKÓW WIESŁAW STRACH ODDZIAŁ: 97- 425 ZELÓW ul. KOŚCIUSZKI 11

Nowy system obejmuje mieszkańców nieruchomości - stale zamieszkujących Gminie, którzy do dnia 30.06.2014r. złożyli 2630 deklaracji, dotyczących 2342 nieruchomości zamieszkałych, w których wykazano 7696 osób objętych nowym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi. Właściciele nieruchomości niezamieszkałych, w których powstają odpady komunalne mają obowiązek zawrzeć odpłatną umowę z przedsiębiorstwem wywozowym, określającą ilość odpadów komunalnych usuwanych z danej nieruchomości oraz częstotliwość usuwania odpadów przy uwzględnieniu zapisów Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Lutomiersk oraz wyposażyć nieruchomość w odpowiednie pojemniki.

Raz w roku prowadzona jest zbiórka odpadów wielkogabarytowych, zużytych opon, sprzętu elektrycznego i elektronicznego, pochodzących z nieruchomości zamieszkałych, położonych na terenie Gminy Lutomiersk. Gmina wprowadziła 3 – pojemnikowy system selektywnego zbierania odpadów w nieruchomościach:

- szkło,
- odpady opakowaniowe lekkie (w tym PET) wykonane z plastiku, papieru, metalu, aluminium, oraz opakowania wielomateriałowe,
- odpady zmieszane.

Wprowadzono obowiązek kompostowania na terenie nieruchomości odpadów zielonych oraz ulegających biodegradacji.

Na terenie Gminy Lutomiersk nie ma składowiska odpadów. Odpady komunalne z terenu Gminy są przewożone na składowisko w Dylowie gm. Pajęczno.

Energetyka

Podstawowymi źródłami zasilania w energię elektryczną odbiorców w Gminie są linie napowietrzne 15 kV doprowadzane z głównych punktów zasilających GPZ 110/15 kV „Szadek”, „Poddębice”, „Łask” i „Konstilana”. Zaopatrzenie odbiorców odbywa się poprzez stacje transformatorowe 15/0,4 kV, głównie słupowe, a następnie liniami niskiego napięcia napowietrznymi i kablowymi ziemnymi. Trasy linii przebiegają przez teren Gminy. Przez południowe rejony Gminy przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 220 kV relacji Pabianice – Adamów. Wzdłuż linii 220kV występują strefy ochronne związane z oddziaływaniem pól elektromagnetycznych na środowisko i na warunki zabudowy przeznaczonej dla stałego pobytu człowieka.

Ciepłownictwo

W Gminie Lutomiersk nie funkcjonuje żadna sieć ciepłownicza. Mieszkańcy Gminy zaopatrywani są w ciepło za pośrednictwem pieców indywidualnych i kotłowni lokalnych na paliwa stałe, głównie ekogroszek, węgiel, drewno oraz gaz bądź olej opałowy.

Gmina Lutomiersk prowadzi termomodernizację budynków komunalnych. Są również wymieniane kotłownie z paliw stałych na paliwa gazowe (między innymi termomodernizacja budynku Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Kultury).

Gazownictwo

Przez Gminę przebiega nitka gazociągu średniego ciśnienia zasilana z Konstaktynowa Łódzkiego gazociągiem Dn 150 mm, biegnąca wzdłuż ulicy prowadzącej do Konstaktynowa Łódzkiego. Siecią gazową objęto miejscowości Mirosławice, Lutomiersk, Wrząca, Prusinowice, Kazimierz, Zdziechów, Czołczyn, tj. wschodnią część gminy. Ponadto zaopatrzenie ludności w gaz odbywa się systemem indywidualnym poprzez dowóz gazu propan-butan w butlach.

Ochrona środowiska

Przez Gminę Lutomiersk przepływa rzeka Ner. Ner wraz z dopływami przepływa przez tereny zabudowy mieszkaniowej i przemysłowej miasta Łodzi, stąd ich głównym źródłem zanieczyszczenia są ścieki komunalne i przemysłowe odprowadzane przez Grupową Oczyszczalnię Ścieków w Łodzi. Oczyszczone ścieki wprowadzane z GOŚ powodują radykalne zmiany stężenia wskaźników tlenowych, biogenych oraz zanieczyszczeń sanitarnych. Dopiero od miejscowości Puczniew wskutek intensywnego samooczyszczania i rozcieńczania się wody, stan jakościowy rzeki ulega znacznej poprawie, chociaż nadal

pozostaje w V klasie czystości. Redukcja dość dużej ilości zanieczyszczeń powoduje obniżenie wartości stężeń większości parametrów. W ostatnim okresie najkorzystniejsze zmiany dotyczą wskaźników tlenowych i biogennych, których wartości uległy poprawie o ponad 30%. Na podstawie przeprowadzonej oceny diagnostycznej do V klasy czystości, czyli do wód o złej jakości, zakwalifikowano Ner, Zalewkę, Lubczyńę (źródło WIOŚ).

Infrastruktura społeczna

Edukacja

Na terenie Gminy Lutomiersk działają trzy szkoły podstawowe : Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Lutomiersku, Szkoła Podstawowa im. M. Konopnickiej w Kazimierzu, Szkoła Podstawowa im. A. Mickiewicza w Szydłowie, Gimnazjum im. Leszka Czarnego w Lutomiersku.

TABELA 10. LICZBA UCZNIÓW W SZKOŁACH W LATACH 2009-2013

Szkoła	Rok szkolny				
	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013
<i>Gimnazjum im. Leszka Czarnego w Lutomiersku 95-083 Lutomiersk ul. Piłsudskiego 1</i>	224	215	227	203	191
<i>Szkoła Podstawowa w Lutomiersku 95-083 Lutomiersk ul. Piłsudskiego 1</i>	262	294	287	312	321
<i>Szkoła Podstawowa im. M. Konopnickiej w Kazimierzu 95-083 Lutomiersk Kazimierz, ul. Sienkiewicza 18</i>	107	102	97	111	108
<i>Szkoła Podstawowa im. A. Mickiewicza w Szydłowie 95-083 Lutomiersk</i>	91	91	93	107	117

Liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych od kilku lat rośnie, co jest związane z dużą liczbą osób kupujących działki na terenie Gminy i osiadających tutaj na stałe.

TABELA 11. LICZBA KOMPUTERÓW W SZKOŁACH

Szkoła	Liczba komputerów w szkołach (w tym z dostępem do Internetu)
<i>Gimnazjum im. Leszka Czarnego w Lutomiersku 95-083 Lutomiersk ul. Piłsudskiego 1</i>	58
<i>Szkoła Podstawowa w Lutomiersku 95-083 Lutomiersk ul. Piłsudskiego 1</i>	54
<i>Szkoła Podstawowa im. M. Konopnickiej w Kazimierzu 95-083 Lutomiersk Kazimierz, ul. Sienkiewicza 18</i>	31
<i>Szkoła Podstawowa im. A. Mickiewicza w Szydłowie 95-083 Lutomiersk Szydłów 1</i>	36

TABELA 12. WYNIKI SPRAWDZIANU PRZEPROWADZONEGO W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH

Rok	Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Kazimierzu	Szkoła Podstawowa im Adama Mickiewicza w Szydłowie	Szkoła Podstawowa Im. Orła Białego w Lutomiersku	Gmina Lutomiersk	Powiat pabianicki	Województwo łódzkie
2009	25,82	25,73	23,17	24,36	23,51	22,73
2010	24,80	26,27	26,06	25,86	25,51	24,41
2011	24,40	21,00	24,60	23,75	25,63	25,36
2012	20,00	24,13	26,13	24,16	23,86	22,90
2013	18,44	21,17	23,60	22,53	24,16	23,99

W tabeli przedstawione zostały średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego uczniów Gimnazjum w Lutomiersku, w porównaniu z uczniami innych szkół.

TABELA 13. WYNIKI EGZAMINÓW GIMNAZJALNYCH W %

Historia i WOS	J. polski	Matematyka	Przyrodnicze	J. angielski podstawowy	J. angielski rozszerzony

Gimnazjum im. Leszka Czarnego w Lutomiersku	58	62,3	45,8	58,4	61,2	41,3
Gimnazja wiejskie -kraj	56	60	46	58	63	44
Kraj	58	62	48	59	63	45
OKE Łódź	58	62	48	59	63	44
woj. łódzkie	58	62	48	59	63	44
Gimnazja wiejskie - OKE Łódź	56	59	47	58	58	39

Ponadto na terenie Gminy działają Salezjańskie Szkoły Muzyczne II stopnia im. ks. Antoniego Chlondowskiego w Lutomiersku: Salezjańska Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna II stopnia i Salezjańska Szkoła Muzyczna II stopnia. Są to szkoły katolickie niepubliczne na prawach szkół publicznych, prowadzone przez Zgromadzenie Salezjańskie, kształcące organistów i muzyków przygotowanych zarówno do pracy w kościele, jak i podjęcia studiów muzycznych.

Od roku 2013 w miejscowości Kazimierz działa Klub Dziecięcy „U cioci Czesi”, w którym dzieci do lat trzech mają zapewnioną opiekę żłobkową. Obecnie przebywa tam 20 dzieci. Również w miejscowości Kazimierz działa Przedszkole Niepubliczne Zgromadzenia Sióstr Urszulanek SJK, w którym obecnie przebywa 79 dzieci w wieku od lat 3 do 6. Gmina Lutomiersk udziela obydwu instytucjom dotacji celowych.

Udział wydatków na oświatę stanowi niezmiennie od kilku lat ok. 33% w budżecie Gminy Lutomiersk.

Przy każdej ze szkół podstawowych znajduje się plac zabaw i boisko przyszkolne. Ponadto przy Szkole Podstawowej w Lutomiersku znajduje się kompleks boisk "orlik" oraz ogólnodostępna siłownia plenerowa i plac zabaw. Gimnazjum i Szkoła Podstawowa w Kazimierzu posiadają salę gimnastyczną oraz siłownię. Specyfika Gminy Lutomiersk (tzn. duża odległość miejscowości do szkół) powoduje konieczność dowożenia dzieci do szkół gimbusami.

W roku 2014-2015 ma zostać zbudowana sala gimnastyczna w przy Szkole Podstawowej w Lutomiersku. Natomiast przy SP w Kazimierzu na powstać siłownia plenerowa oraz boisko trawiaste.

Opieka zdrowotna

W Lutomiersku funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „LUTMED” Agnieszka Kosztowny, Maria Winiecka-Górniak, Joanna Błażejewska - Spółka Cywilna, w którym mieszkańcy mogą korzystać z usług świadczonych przez lekarzy rodzinnych. Dzięki temu mieszkańcy mogą korzystać z szerokiego zakresu usług medycznych świadczonych przez przychodnię. Przychodnia świadczy usługi medyczne i diagnostyczne, zatrudnia 4 lekarzy rodzinnych posiadających aktywną listę pacjentów oraz pielęgniarkę.

W Kazimierzu oraz w Szydłowie funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Validus“ s.c., w których mieszkańcy mogą korzystać z usług świadczonych przez lekarzy rodzinnych.

Dyżur ambulatoryjny w ramach Nocnej i Świątecznej Pomocy dla Powiatu Pabianickiego pełni: NZOZ PCM w Pabianicach - Szpital w Pabianicach, ul. Jana Pawła II 68.

W Lutomiersku działają dwie apteki, a w miejscowości Kazimierz działa punkt apteczny.

Pomoc społeczna

Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Lutomiersk jest duża. Obrazuje ją poniżej tabela:

TABELA 14. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH NA TERENIE GMINY LUTOMIERSK

	2009	2010	2011	2012	2013	2014 kwiecień
Liczba bezrobotnych ogółem	341	400	425	533	502	495
W tym Kobiet	157	203	225	294	255	231
Do 25 roku życia	64	77	67	89	78	65
Powyżej 50 roku życia	85	93	92	127	127	126
Bez wykształcenia średniego	246	282	301	379	357	362
Bez kwalifikacji zawodowych	145	165	263	283	260	258

	2009	2010	2011	2012	2013	2014 kwiecień
Długotrwale bezrobotni	135	182	218	270	306	302

TABELA 15. WYDATKI NA POMOC SPOŁECZNĄ Z BUDŻETU GMINY

Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013
228.311,00	314.357,00	365.055,00	461.531,00	481.309,00

TABELA 16. GŁÓWNE POWODY PRZEKAZANIA POMOCY SPOŁECZNEJ

Powody przekazania pomocy	2009	2010	2011	2012	2013
	Liczba osób				
Bezrobocie	241	285	310	336	380
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	144	190	215	219	301
Długotrwała lub ciężka choroba	115	120	115	103	91
Nieppełnosprawność	122	110	101	79	83
Ubóstwo	50	49	52	53	44
Bezdomność	0	27	23	21	24
Potrzeba ochrony macierzyństwa	56	70	62	56	62
Alkoholizm	5	7	7	2	6
Przemoc w rodzinie	4	8	4	0	5
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	8	1	7	7
Zdarzenia losowe	9 (klęska żywiołowa)	3	0	69	1

Porządek publiczny i ochrona przeciwpożarowa

Na terenie Gminy Lutomiersk znajduje się 19 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Straż w Gminie pełni dwie funkcje: jedna to ochrona przeciwpożarowa, druga – pełnienie roli społeczno-kulturowej. Jednostki organizują wiele imprez, takich jak: festyny, pikniki, zawody sportowe. Uczestniczą również w licznych imprezach państwowych i kościelnych, między innymi: święto Bożego Ciała, odpusty parafialne, Dzień Zwycięstwa, Dzień Strażaka, Dni Lutomierska czy dożynki gminne. Do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego przynależą trzy jednostki z terenu Gminy Lutomiersk:

- Ochotnicza Straż Pożarna Lutomiersk
- Ochotnicza Straż Pożarna Kazimierz
- Ochotnicza Straż Pożarna Szydłów.

Krajowy System Ratowniczo – Gaśniczy rozpoczął swoje funkcjonowanie na terenie Gminy Lutomiersk w 1997 roku. Głównym jego celem jest ujednoczenie działań o charakterze ratowniczym oraz akcji podejmowanych przez Państwową Straż Pożarną i głównie Ochotniczą Straż Pożarną w sytuacji zagrożenia życia, mienia, zdrowia lub środowiska. Instytucje zapewniające bezpieczeństwo publiczne i przeciwpożarowe na terenie Gminy to:

- Ochotnicza Straż Pożarna Lutomiersk
- Ochotnicza Straż Pożarna Kazimierz
- Ochotnicza Straż Pożarna Szydłów
- Ochotnicza Straż Pożarna Albertów
- Ochotnicza Straż Pożarna Babice
- Ochotnicza Straż Pożarna Behcice
- Ochotnicza Straż Pożarna Charbice Dolne
- Ochotnicza Straż Pożarna Czołczyn
- Ochotnicza Straż Pożarna Franciszków
- Ochotnicza Straż Pożarna Jerwonice
- Ochotnicza Straż Pożarna Małanów

- Ochotnicza Straż Pożarna Mianów
- Ochotnicza Straż Pożarna Mirosławice
- Ochotnicza Straż Pożarna Orzechów
- Ochotnicza Straż Pożarna Prusinowice
- Ochotnicza Straż Pożarna Puczniew
- Ochotnicza Straż Pożarna Stanisławów Stary
- Ochotnicza Straż Pożarna Wygoda Mikołajewska
- Ochotnicza Straż Pożarna Zdziechów.
- Komisariat Policji w Konstancynie Łódzkim (Punkt Przyjęć Interesantów w Lutomiersku czynny 2 dni w tygodniu)

Gmina przekazuje środki finansowe na rzecz Funduszu Wsparcia Policji (10.000 zł. w 2014r. oraz 2013r. W roku 2012 – 20.000 zł. z przeznaczeniem na rekompensatę pieniężną za czas służby przekraczający normę określoną w art. 33 ustawy o policji dla policjantów, którzy realizują zadania z zakresu służby prewencyjnej na terenie Gminy Lutomiersk.

Sport i rekreacja

W Gminie Lutomiersk działa Mianowski Klub Sportowy. Przy Gimnazjum im. Leszka Czarnego działa Uczniowski Klub Sportowy. W Lutomiersku znajduje się stadion wymagający odnowienia (jest to płyta boiska wraz z zapleczem socjalnym). Ponadto na terenie Gminy znajduje się 11 placów zabaw w miejscowościach: Behcice, Mirosławice, Prusinowice, Wrząca, Lutomiersk, Kazimierz, Czołczyn, Szydłów, Stanisławów Stary, Mianów, Orzechów oraz siłownia plenerowa we Wrzącej. Przy gimnazjum w Lutomiersku oraz Szkole Podstawowej w Kazimierzu znajdują się sale gimnastyczne z siłownią. We Wrzącej działa kompleks boisk sportowych wybudowany w ramach programu „Moje boisko ORLIK 2012’.

W roku 2014 mają powstać place zabaw w miejscowości Babice, Puczniew, Malanów oraz siłownia plenerowa w Kazimierzu. Również w roku 2014 na powstać kort tenisowy w miejscowości Lutomiersk (na stadionie gminnym) oraz boisko do piłki nożnej w Kazimierzu.

Kultura

W Lutomiersku działa Gminny Ośrodek Kultury. GOK zajmuje się organizacją różnorodnych zajęć dla dzieci i młodzieży. W ramach kół zainteresowań odbywają się zajęcia takie jak: taniec współczesny (hip – hop, break dance), plastyka, nauka gry na pianinie, keyboardzie i gitarze. Od roku 2002 działa młodzieżowa orkiestra dęta. Ponadto funkcjonuje dziecięcy zespół pieśni i tańca „Lutomierzaczki“, zespół muzyki dixielandowej „Dixie Lutek“ oraz zespół folklorystyczny „Szucha“. Gminny Ośrodek Kultury organizuje Dni Lutomierska, dożynki gminne, cykl imprez letnich (wieczór sobótkowy kino letnie, dzień dziecka), ferie zimowe dla dzieci, przedstawienia dla dzieci i młodzieży. W strukturze GOK działa również Gminna Biblioteka Publiczna. Ponadto działają Koła Gospodyń Wiejskich w miejscowościach: Albertów, Babice, Babiczki, Czołczyn, Charbice Dolne, Charbice Górne, Behcice Parcela, Behcice Kolonia, Stanisławów Stary, Kazimierz, Malanów, Wrząca, Mianów, Jerwonice, Prusinowice, Dziektarzew, Lutomiersk, Puczniew, Mirosławice, Wygoda Mikołajewska, Zdziechów, Wola Puczniewska, Franciszków, Szydłów.

Przemysł, przedsiębiorczość i struktura podmiotów gospodarczych

Na terenie Gminy Lutomiersk zgodnie z danymi GUS w 2013 r. 562 osoby prowadziły działalność gospodarczą .

TABELA 17. PODMIOTY GOSPODARCZE WG SEKCJI I DZIAŁÓW PKD 2007

Sekcja	Nazwa sekcji	Liczba podmiotów
A	Rolnictwo leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	43
B	Górnictwo i wydobywanie	1
C	Przetwórstwo przemysłowe	91
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1
F	Budownictwo	82
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów mechanicznych, włączając motocykle	183
H	Transport i gospodarka magazynowa	22
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	8
J	Informacja i komunikacja	10
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	19
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	7
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	31
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	9
P	Edukacja	8
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	25
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3
S, T, U	Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na potrzeby własne; Organizacje i zespoły eksterytorialne.	18

Do największych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą należą;

1. Jamir Sobieraj i Wspólnicy Sp. jawna
2. Maciej Stachlewski Przedsiębiorstwo Wielobranżowe "Bud-Masz
3. KONSPORT
4. Tadeusz Koralewski Przedsiębiorstwo-Produkcyjno-Handlowo-Uslugowe „TESPOL”
5. Aleksandra Bródka Zakłady Mięsne
6. Iwona Politańska "POLITANO" 2.
7. Mieczysław Kozera Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Uslugowe
8. Andrzej, Alicja, Tomasz Cieplucha Wielobranżowe Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Uslugowe
9. PPHU Ceramika Tomaszewski" Zbigniew Tomaszewski
10. Romuald Miller Firma Wielobranżowa "Stolpo“

Rolnictwo

Na podstawie danych Urzędu, w Gminie Lutomiersk znajduje się 1629 gospodarstw rolnych. Największą ilość stanowią gospodarstwa rolne małe do 5 ha.

TABELA 18. STRUKTURA GOSPODARSTW ROLNYCH

Wielkość	Ilość w szt.
Od 1 do 4,99ha	1081
Od 5 ha do 9,99ha	367
Od 10 ha do 19,99 ha	138
Od 20 ha do 49,99 ha	40
Od 50 ha do 99,99 ha	1
100ha i powyżej	2

TABELA 19. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW

Rodzaj	Powierzchnia w ha
Grunty zabudowane i zurbanizowane	209,19
Grunty zadrzewione i zakrzewione	42,59
Łąki trwałe	1095,56
Pastwiska trwałe	585,86
Grunty rolne	6527,91
sady	131,56
rowy	75,89
Grunty pod stawami	31,67
Nieużytki	30,07
Razem	8730,30

W Gminie przede wszystkim uprawiane są zboża, rzepak i rzepik. Z uwagi na dużą liczbę łąk i pastwisk w gospodarstwach rolnych hodowane jest bydło (głównie krowy mleczne). Ponadto hodowana jest również trzoda chlewna oraz drób.

Turystyka i rekreacja

W ostatnich latach wzrasta znaczenie funkcji wypoczynkowo - rekreacyjno – turystycznej Gminy Lutomiersk w oparciu o walory krajobrazowe, kompleksy leśne, pomniki przyrody, zabytki. Rozwija się działalność agroturystyczna. Gmina Lutomiersk jest miejscem wypoczynku dla mieszkańców okolicznych miast, zwłaszcza Łodzi. Powstał szereg osiedli typu letniskowego, np. Babiczki, Wrząca, Florentynów, Dziektarzew, Kazimierz, Jerwonice.

Na terenie Gminy Lutomiersk znajdują się szlaki turystyczne oraz Łódzki Szlak Konny im. majora Henryka Dobrzańskiego "Hubala".

Zabytki znajdujące się na terenie Gminy również przyciągają turystów.

Atrakcyjność inwestycyjna Gminy

Gmina Lutomiersk jest gminą wiejską, a na jej terenie nie rozwinęły się duże zakłady przemysłowe, co pozytywnie wpływa na stopień zanieczyszczenia środowiska. Gmina Lutomiersk dysponuje terenami przeznaczonymi w MPZP jako tereny zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów, które mogłyby zostać przeznaczone pod inwestycje.

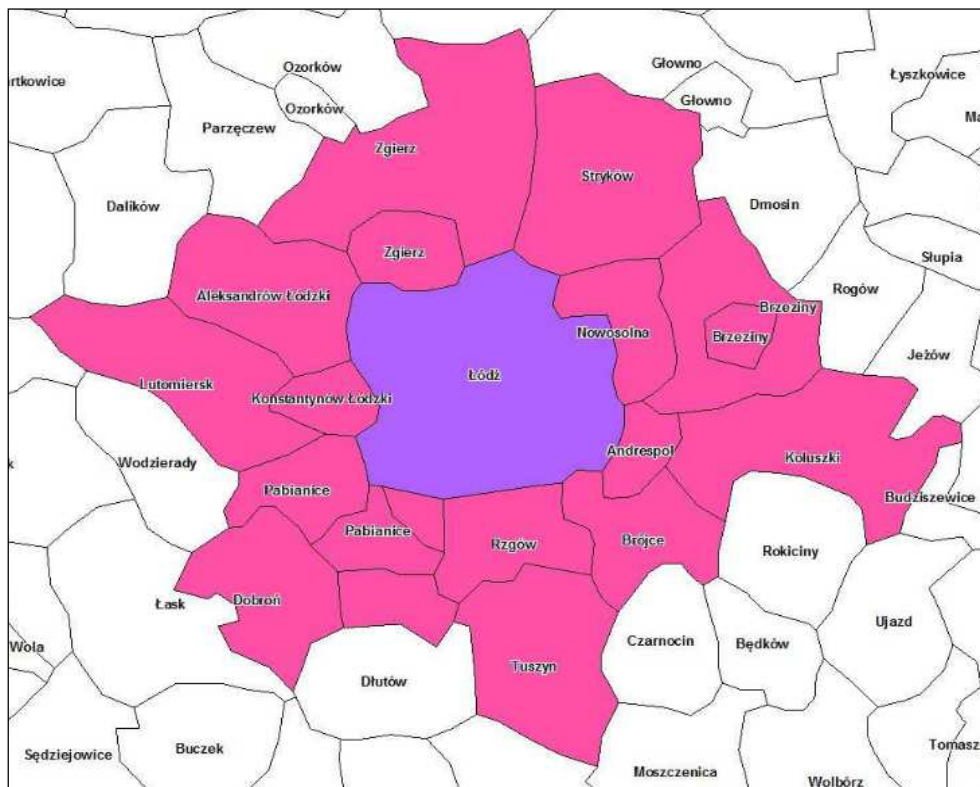
Są to działki zlokalizowane przy drodze wojewódzkiej 710 – Łódź – Szadek – Błaszki (ok. 14ha), przy drogach powiatowych w miejscowości Kazimierz (ok. 2.20 ha), Charbice Górne (ok. 20 ha), Szydłów (ok. 6ha), Malanów (2,26 ha).

Istotną kwestią dla atrakcyjności gospodarczej jest także umiejscowienie i powiązanie funkcjonalne terenu Gminy Lutomiersk ze stolicą województwa w ramach Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego (ŁOM). ŁOM to wg Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 obszar spójny, dynamiczny i konkurencyjny, wpisujący się w proces rozwoju bipolarnego układu metropolitalnego Łódź – Warszawa. Stowarzyszenie łódzkich samorządów w ramach ŁOM przełoży się w najbliższych latach na realizację wspólnych Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), które odpowiadając na najważniejsze wyzwania rozwojowe regionu, zwiększą jego atrakcyjność na tle kraju. Skupiono się na:

1. Funkcjach metropolitalnych opartych na gospodarce innowacyjnej i sektorze kreatywnym, zgodnie z unikatowym potencjałem rozwojowym ŁOM,
2. Zdegradowanych technicznie, społecznie i gospodarczo obszarach miejskich ŁOM,
3. Transporcie publicznym, integrację którego uznano za konieczny warunek kształtowania funkcji metropolitalnych ŁOM i jego spójności przestrzennej².

² Filary rozwoju ŁOM podane za Studium Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego

RYSUNEK 5 MIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY ŁODZI

Źródło: Stan prac w regionie dotyczący ZIT, prezentacja Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego

Sytuacja finansowa Gminy

TABELA 20. DOCHODY BUDŻETU GMINY LUTOMIERSK W 2012 R.

Dochody budżetu Gminy według działów			
	2010	2011	2012
	W %		
Dochody ogółem	100,0	100,00	100,0
Rolnictwo i łowiectwo	1,2	1,3	1,2
Transport i łączność	2,0	1,6	1,6
Gospodarka mieszkaniowa	3,8	2,0	2,8
Administracja publiczna	0,5	0,6	0,4
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	2,5	0,0	0,0
Różne rozliczenia	34,60	32,5	33,2
Oświata i wychowanie	0,8	0,4	0,5
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki spoi.	13,1	12,8	11,8
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,1	0,1	0,1
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,2	0,2	0,1
Kultura i ochrona dziedzictwa	-	1,3	-
Kultura fizyczna	-	-	4,0
Dochody od osób prawnych i od osób fizycznych	37,5	43,5	40,3
pozostałe	3,8	4,0	3,9

W roku 2012 dochody Gminy na 1 mieszkańca wynosiły 2646 zł.

TABELA 21. WYDATKI BUDŻETU GMINY LUTOMIERSK W 2012 R.

Wydatki budżetu Gminy według działów			
	2010	2011	2012
	W %		
Wydatki ogółem	100,0	100,00	100,0
Rolnictwo i łowiectwo	1,1	1,4	1,3
Transport i łączność	19,2	9,2	11,0
Gospodarka mieszkaniowa	1,1	0,9	4,6
Administracja publiczna	15,4	17,5	15,9
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	4,4	2,3	2,5
Różne rozliczenia	-	-	-
Oświata i wychowanie	31,1	37,5	32,3
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społ.	13,9	16,9	14,7
Edukacyjna opieka wychowawcza	1,6	1,8	1,4
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2,4	2,6	2,1
Kultura i ochrona dziedzictwa	5,7	2,2	2,9
Kultura fizyczna	0,2	0,5	7,1
Działalność usługowa	0,7	1,3	0,5
pozostałe	2,8	5,3	3,3

W roku 2012r. wydatki Gminy na 1 mieszkańca wynosiły 2587 zł.

III. Analiza SWOT Gminy Lutomiersk

ZASOBY, ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE I STREFA GOSPODARCZA GMINY LUTOMIERSK

TABELA 22. ANALIZA SWOT GMINY LUTOMIERSK

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> infrastruktura drogowa, bliskość Łodzi i Konstantynowa, dobrze skomunikowanie drogowe, estetyka Gminy (rynek), czyste środowisko (powietrze, woda), walory przyrodniczo-historyczne (Ner), tereny rekreacyjne, infrastruktura sportowo-rekreacyjna, baza edukacyjno – kulturalna, dobrze funkcjonująca oświata, potencjał ludzki (OSP), brak przemysłu ciężkiego, działki pod budownictwo, działki rekreacyjne, szkoła muzyczna, częściowe MPZP. 	<ul style="list-style-type: none"> stan infrastruktury drogowej i okołodrogowej (nierównomiernie rozwinięta: chodniki, ścieżki, parkingi), estetyka Gminy (zadbane centrum vs. niewystarczająca dbałość o miejscowości położone na obrzeżach Gminy) brak zaplecza sanitarnego na targu, nierównomiernie rozwinięta infrastruktura kanalizacyjna na terenie Gminy, mała liczba miejsc w przedszkolach, niewystarczające połączenia komunikacji publicznej, brak terenów inwestycyjnych, infrastruktura edukacyjna, dzikie wysypiska, promocja Gminy.

<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> położenie przy głównych szlakach komunikacyjnych bliskie położenie Łodzi i Konstantynowa Łódzkiego zjawisko suburbanizacji rozwój turystyki jednodniowej i weekendowej pozyskanie środków zewnętrznych na rozwój Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> negatywne tendencje demograficzne (migracje, przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa) kryzys (ograniczone środki finansowe), duża konkurencja w pozyskiwaniu środków zewnętrznych bezrobocie odpływ wykształconych mieszkańców niewystarczająca identyfikacja regionu łódzkiego jako atrakcyjnego turystycznie i osadniczo

Źródło: Opracowanie własne

IV. SONDĄŻ OPINII SPOŁECZNEJ

Obserwacje i wnioski z wywiadów przeprowadzonych z głównymi interesariuszami – opinie reprezentantów Gminy (instytucje, organizacje pozarządowe, Radni Gminy Lutomiersk)

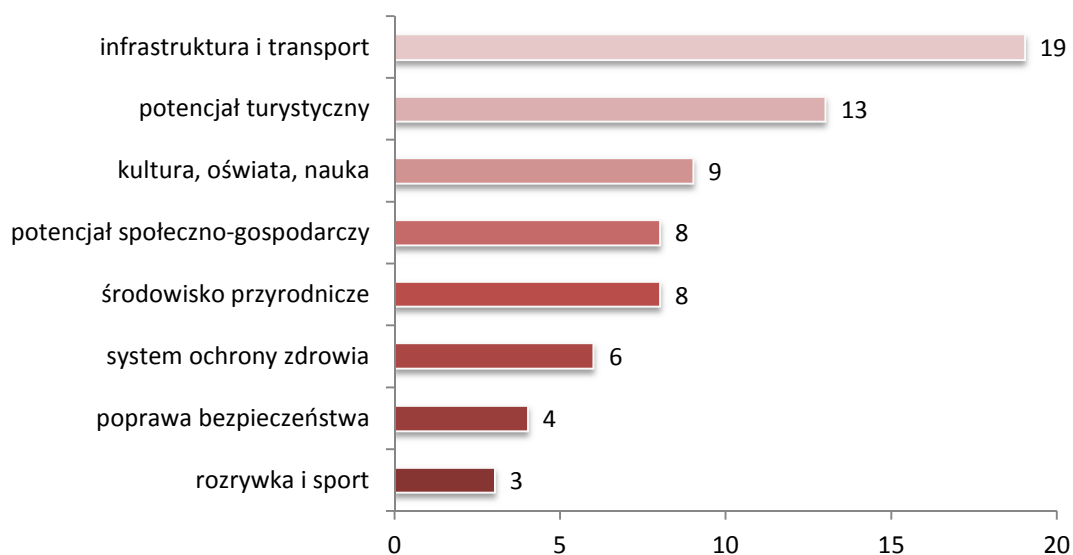
Wywiady z głównymi interesariuszami Strategii Rozwoju Gminy przeprowadzone zostały na zlecenie Urzędu Gminy przez pracowników ŁARR S.A w miesiącu czerwcu. Realizatorom udało się uzyskać opinie od 24 osób.

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie trzech najważniejszych dla przyszłego rozwoju Gminy obszarów działań. Do wyboru zaprezentowano im dziewięć możliwości:

1. Kultura, oświata i nauka
2. Rozrywka i sport
3. Infrastruktura i transport
4. Potencjał społeczno – gospodarczy
5. Potencjał turystyczny
6. Poprawa jakości środowiska przyrodniczego
7. System ochrony zdrowia
8. Poprawa bezpieczeństwa
9. Funkcjonowanie Urzędu Gminy i jego pracowników.

Statystykę uzyskanych odpowiedzi ilustruje wykres poniżej.

WYKRES 1. NAJISTOTNIEJSZE OBSZARY PRZYSZŁYCH ZMIAN W OPINII RESPONDENTÓW

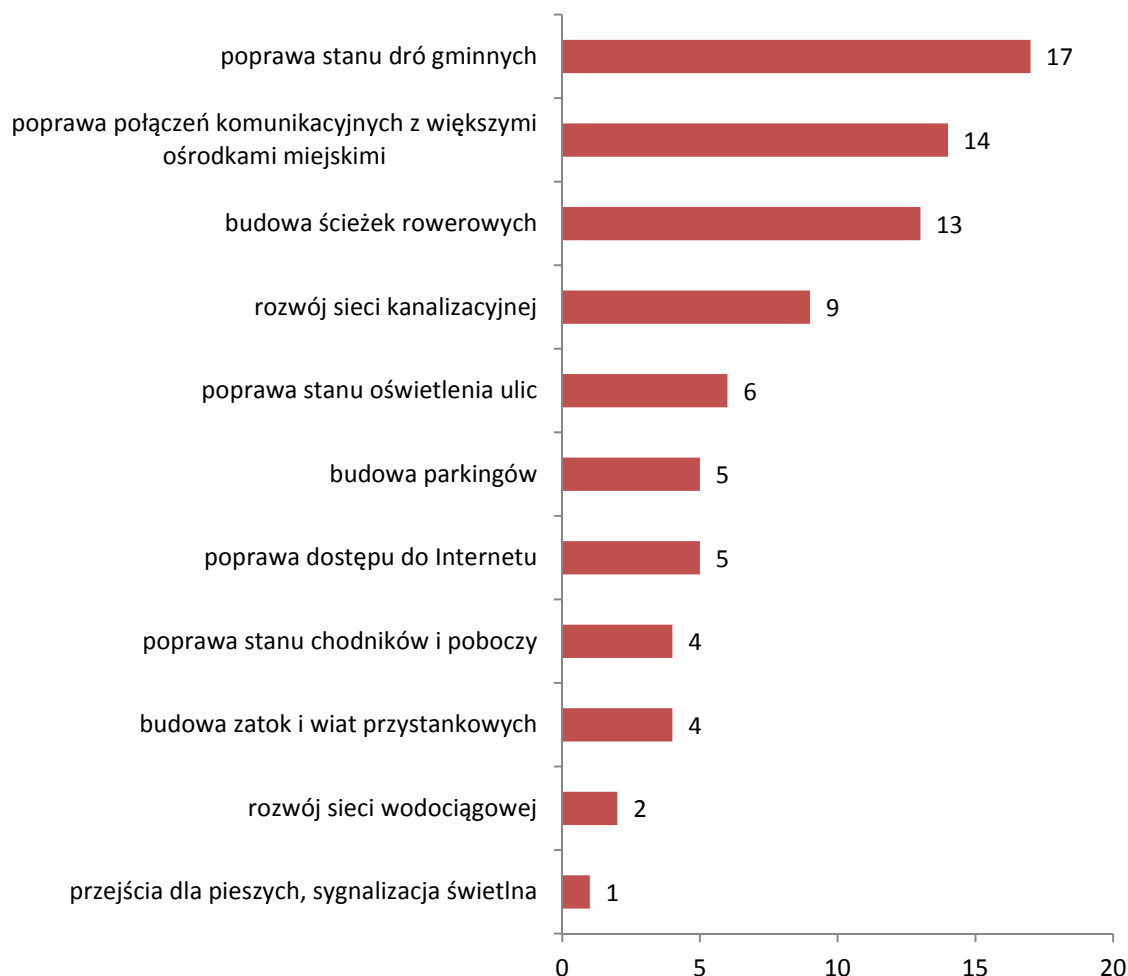

Źródło: Opracowanie własne

Najważniejszym zagadnieniem strategii dla głównych interesariuszy Gminy Lutomiersk są sprawy związane z rozwojem infrastruktury i transportu – wskazało na niego 79% ankietowanych. Na drugim miejscu wymieniano najczęściej potrzebę działań w obszarze rozwoju turystyki (odpowiedzi tej udzieliło 54% osób biorących udział w badaniu), a na trzecim kwestie dotyczące kultury, oświaty i nauki, na które wskazało 9 ankietowanych, co stanowiło 38% osób. Najmniej istotne dla kluczowych interesariuszy Gminy okazały się kwestie związane z poprawą bezpieczeństwa, rozrywką i sportem. Wskazało na nie odpowiednio 17% i 13% respondentów.

Następnie każdy z uczestników wywiadu został poproszony o wymienienie trzech konkretnych działań, które w najbliższym czasie Gmina powinna podjąć w ramach wcześniej wskazanych obszarów priorytetowych.

WYKRES 2. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY I TRANSPORTU

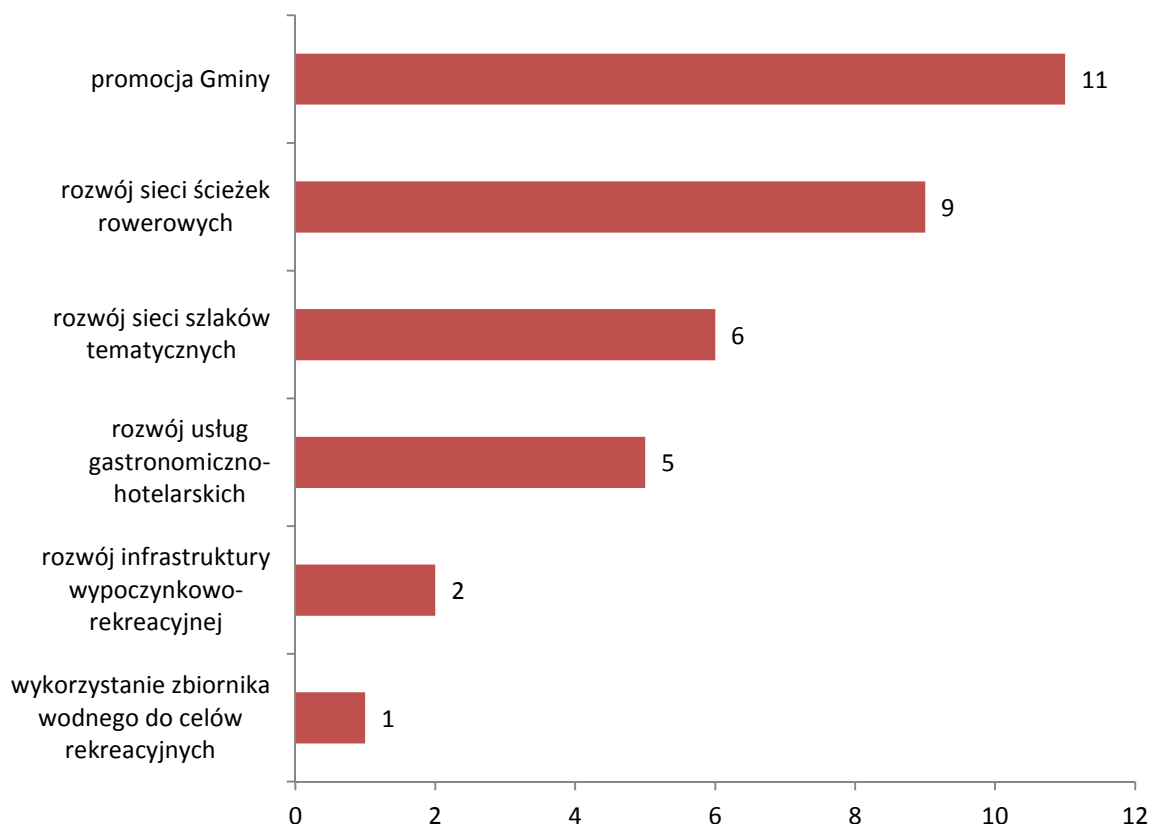

Źródło: Opracowanie własne

Najbardziej istotnym dla interesariuszy obszarem okazał się rozwój infrastruktury i transportu. Najwięcej odpowiedzi dotyczyło konieczności poprawy stanu dróg gminnych, na co wskazało 71% badanej grupy. Drugą w kolejności inicjatywą okazała się być poprawa połączeń komunikacyjnych z większymi ośrodkami miejskimi, co było istotne dla 58% interesariuszy. Wskazywano głównie na potrzebę poprawy dostępności komunikacyjnej do: Poddębic, Łasku, Pabianic, Konstantinowa Łódzkiego, Łodzi i Aleksandrowa Łódzkiego. 54% ankietowanych udzieliło odpowiedzi dotyczących budowy sieci ścieżek rowerowych, a 38% odnośnie rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Zdaniem interesariuszy, drugim najistotniejszym obszarem przyszłych działań Gminy jest rozwój potencjału turystycznego, na który wskazało 54% z nich.

WYKRES 3. ROZWÓJ POTENCJAŁU TURYSTYCZNEGO

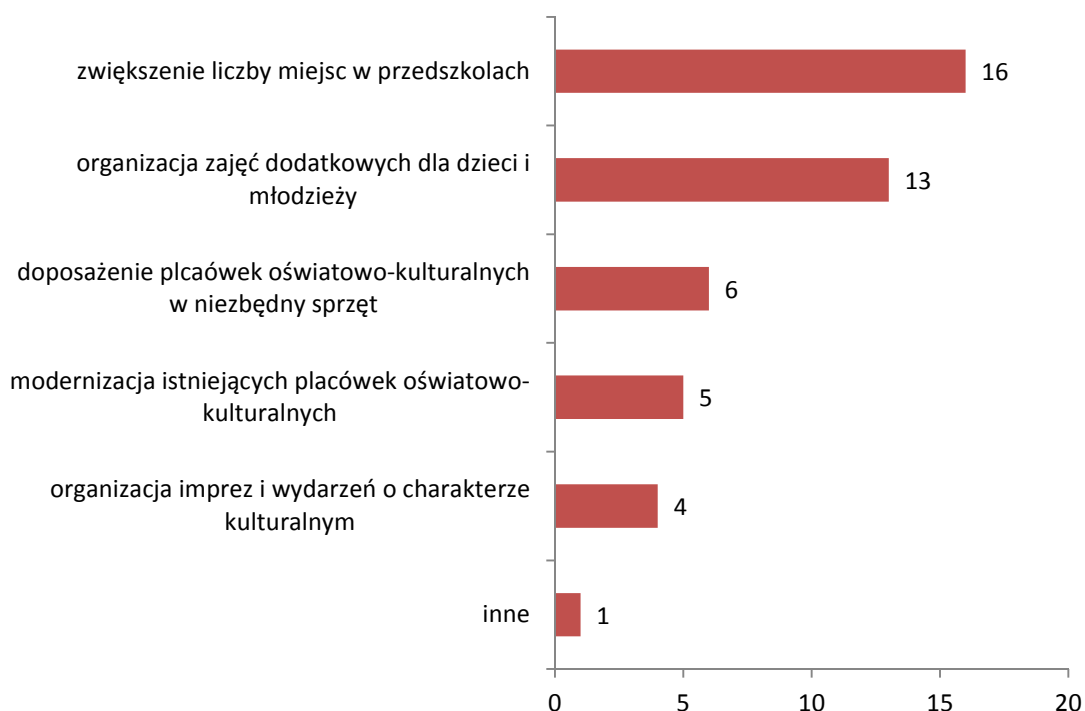

Źródło: Opracowanie własne

Pisząc o możliwości wykorzystania potencjału turystycznego, w kwestionariuszach najczęściej wskazywano na podejmowanie skutecznych działań promocyjnych (46% ankietowanych). 38% osób wskazało na potrzebę rozwoju sieci ścieżek rowerowych. Mniej istotna okazała się być kwestia rozwoju sieci ścieżek tematycznych i usług gastronomiczno-hotelarskich, na którą wskazało kolejno 25% i 21% ankietowanych osób. Jedynie 2 osoby zwróciły uwagę na istotność rozwoju infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej, a jedna na kwestię związaną z wykorzystaniem zbiornika wodnego do celów rekreacyjnych.

Zagadnienia związane z kulturą i nauka zajęły trzecie miejsce na liście obszarów priorytetowych wg opinii osób biorących udział w wywiadach – wymieniło go 38% interesariuszy.

WYKRES 4. ROZWÓJ KULTURY, OŚWIATY I NAUKI

Źródło: Opracowanie własne

W rozmowach najczęściej sygnalizowano potrzebę zwiększenia liczby miejsc w przedszkolach, co uznało za istotną kwestię 67% respondentów i wzbogacenia oferty zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (54% ankietowanych). 25% interesariuszy wskazało na konieczność doposażenia placówek oświatowo-kulturalnych w niezbędny sprzęt, a dla 21% ważną okazała się modernizacja istniejących na obszarze Gminy placówek oświatowo-kulturalnych.

Mniej istotne były dla badanej grupy zagadnienia dotyczące rozwoju potencjału społeczno – gospodarczego Gminy oraz poprawy jakości środowiska przyrodniczego. Wskazało na nie podczas rozmów po 33% pytanym interesariuszy.

WYKRES 5. ROZWÓJ POTENCJAŁU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

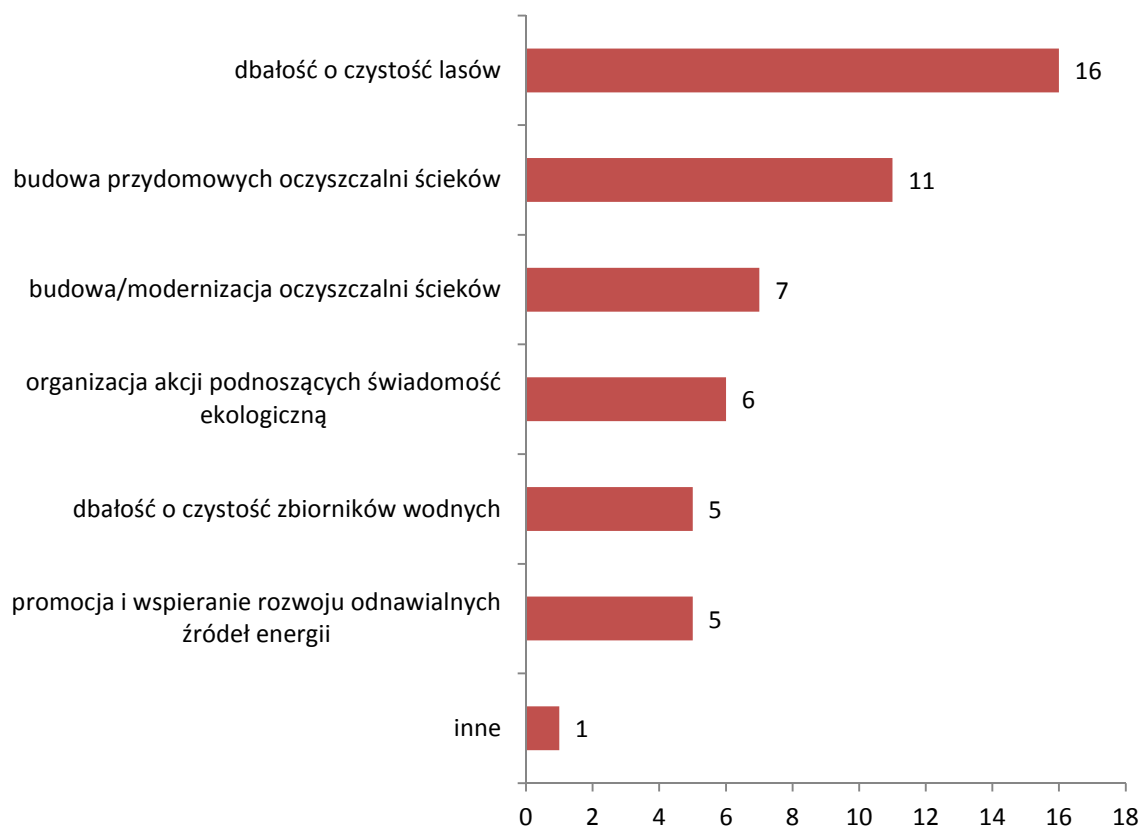

Źródło: Opracowanie własne

Uwagi do zadań, które Gmina powinna podejmować w ramach rozwoju obszaru potencjału społeczno - gospodarczego dotyczyły głównie działań mających na celu wspieranie rolnictwa oraz przyciąganie inwestorów, a także organizacji prac interwencyjnych. Na odpowiedzi te wskazało po 6 osób, czyli po 25% badanej grupy. Pozostałe głosy respondentów odnosiły się do potrzeby wspierania lokalnej przedsiębiorczości oraz działań dotyczących uporządkowania przestrzeni (21% osób). Czterech respondentów podkreśliło wagę uzbrojenia działek budowlanych, przygotowania terenów pod inwestycje oraz zwróciło uwagę na kwestie dotyczące organizacji szkoleń dla osób poszukujących pracy. Odnotowano również pojedyncze uwagi na temat aktywizacji społeczności lokalnej poprzez zwiększenie poczucia wspólnoty oraz wspieranie postawy odpowiedzialności za otaczającą przestrzeń.

Piątym najczęściej wskazywanym przez respondentów obszarem działań była poprawa jakości środowiska przyrodniczego, na co wskazało 25% interesariuszy.

WYKRES 6. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

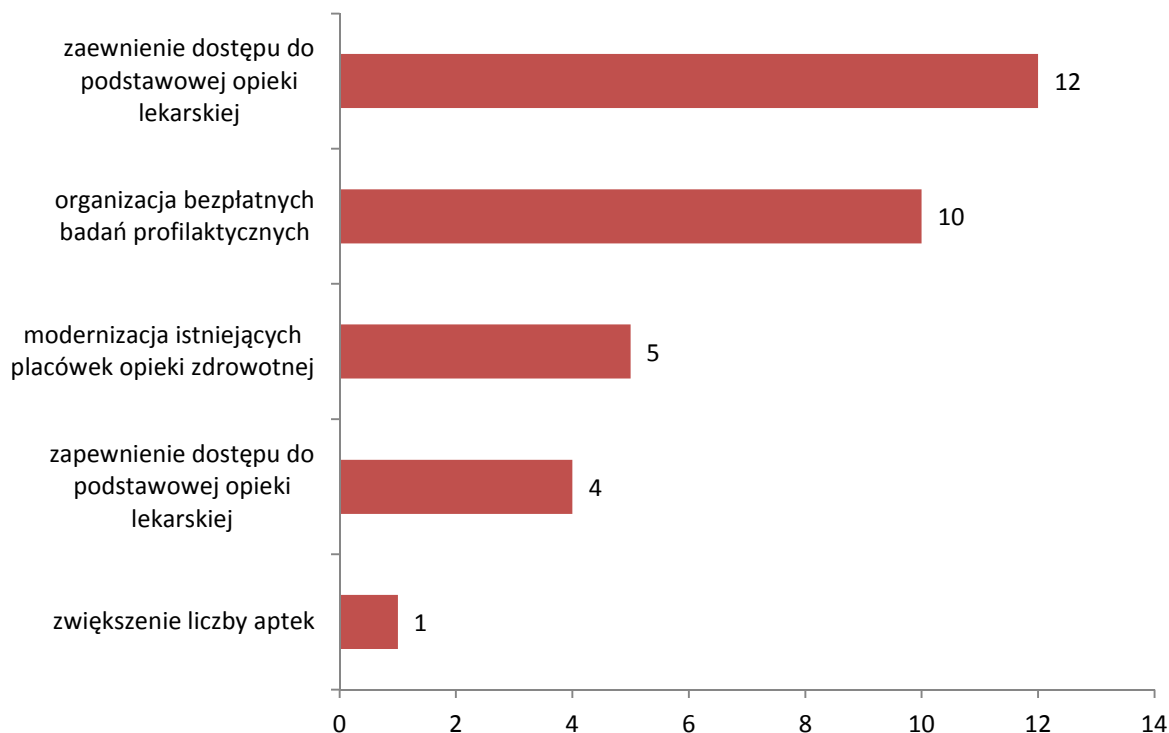

Źródło: Opracowanie własne

W opinii respondentów działaniem niezbędnym dla poprawy jakości środowiska jest dbałość o czystość lasów, jako znaczącego waloru przyrodniczego Gminy, na co wskazało 67% ankietowanych. Drugą w kolejności kwestią w zakresie środowiska przyrodniczego jest według interesariuszy budowa przydomowych oczyszczalni ścieków (odpowiedzi tej udzieliło 46% badanych). Siedem osób, czyli 29% wskazało także na potrzebę budowy, bądź modernizacji oczyszczalni ścieków, a 25% na organizację akcji podnoszących świadomość ekologiczną. Istotna w opinii respondentów okazała się być również promocja i wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii, a także dbałość o czystość zbiorników wodnych.

Kolejne miejsce spośród priorytetowych obszarów rozwoju Gminy Lutomiersk zajął obszar związany z poprawą jakości systemu ochrony zdrowia, który okazał się istotny dla 25% interesariuszy.

WYKRES 7. POPRAWA JAKOŚCI SYSTEMU OCHRONY ZDROWIA

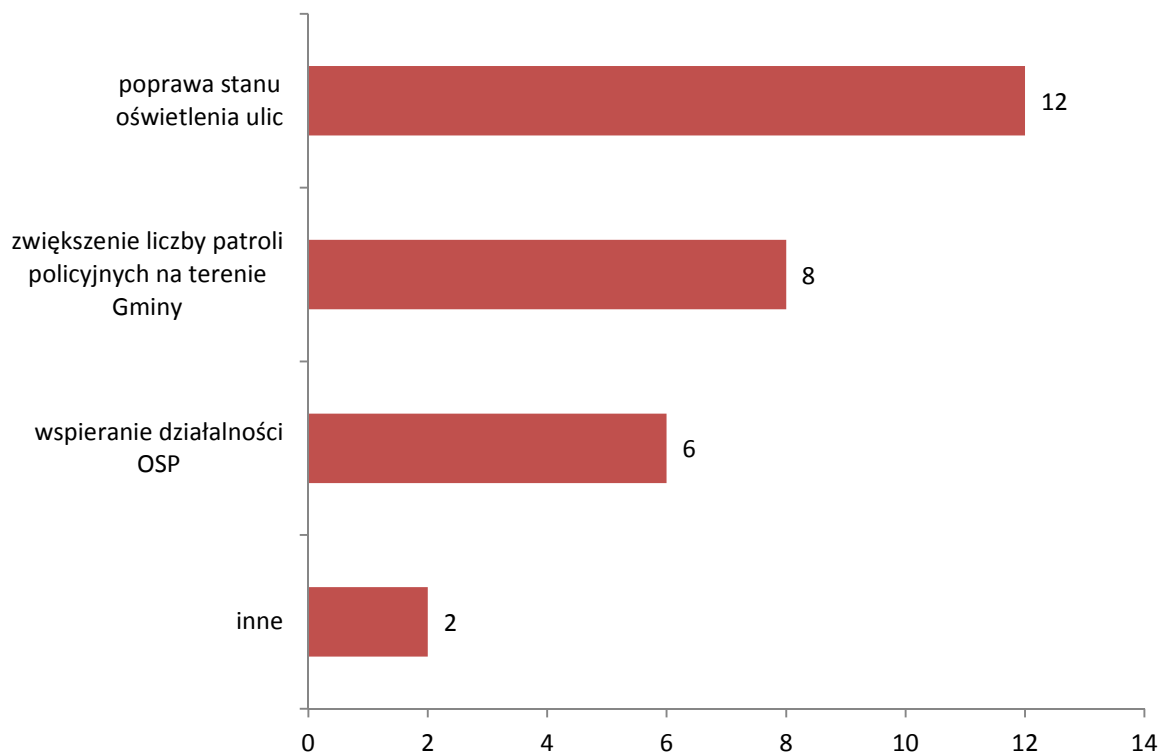

Źródło: Opracowanie własne

Mówiąc o systemie ochrony zdrowia interesariusze koncentrowali się przede wszystkim na ograniczonym obecnie dostępie do specjalistycznej opieki lekarskiej – wskazało na niego 50% z nich. Wymieniano takich specjalistów jak kardiologa, ginekologa, urologa, rehabilitanta, neurologa, okulistę, ortopedę. 42% ankietowanych zwróciło także uwagę na potrzebę organizacji bezpłatnych badań profilaktycznych, np. onkologicznych czy USG. Odnotowano także głosy postulujące konieczność modernizacji istniejących placówek opieki zdrowotnej oraz zapewnienia dostępu do podstawowej opieki lekarskiej. Jedna z osób wskazała na potrzebę zwiększenia liczby aptek.

Siódme miejsce na liście obszarów priorytetowych zajęły działania związane z poprawą bezpieczeństwa na terenie Gminy, na które wskazało 17% ankietowanych interesariuszy.

WYKRES 8. BEZPIECZEŃSTWO

Źródło: Opracowanie własne

Wypowiedzi interesariuszy odnośnie obszaru bezpieczeństwa koncentrowały się wokół konieczności poprawy oświetlenia ulic, co okazało się ważne dla 50% osób. Następnym w kolejności istotnym działaniem jest według 33% respondentów potrzeba zwiększenia liczby patroli policyjnych na terenie Gminy. Sześć odpowiedzi dotyczyło także wspierania działalności OSP. Pojedyncze osoby zwróciły również uwagę na wsparcie funkcjonowania jednostek policji.

Najmniej istotnym, zdaniem grupy głównych interesariuszy, obszarem działań priorytetowych, na który wskazało 13% ankietowanych, był rozwój rozrywki i sportu.

WYKRES 9. ROZWÓJ ROZRYWKI I SPORTU

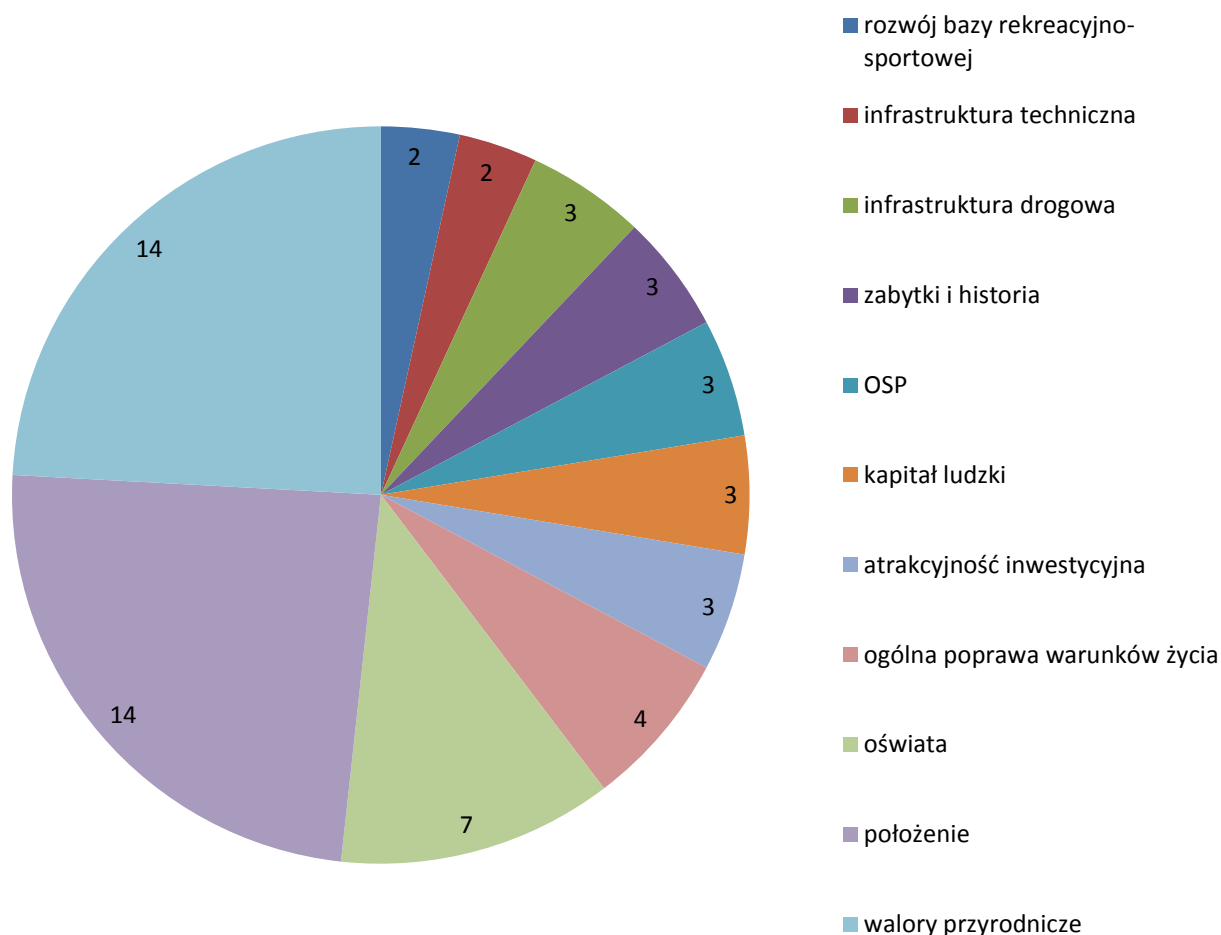
Źródło: Opracowanie własne

W obszarze dotyczącym rozwoju rozrywki i sportu najczęściej wspomniano o funkcjonujących na terenie Gminy Lutomiersk klubach i drużynach sportowych, podkreślając konieczność ciągłego wspierania ich działalności, co stanowiło istotną kwestię dla 79% interesariuszy. Dla respondentów ważna okazała się także budowa boisk oraz organizacja imprez masowych i festynów, które to potrzeby zgłosiło w badaniu 38% osób. Do istotnych działań w opinii interesariuszy należy również organizacja zawodów sportowych oraz modernizacja istniejącego zaplecza sportowo-rekreacyjnego. Pojedyncze głosy odnosiły się do wspierania inicjatyw społecznych oraz do kompleksowej rozbudowy infrastruktury sportowej.

W ostatniej części wywiadu telefonicznego respondenci zostali poproszeni o wskazanie trzech, najważniejszych z ich punktu widzenia, mocnych i słabych stron Gminy oraz wskazanie trzech potencjalnych szans i zagrożeń dla jej przyszłego rozwoju.

Wśród najczęściej wskazywanych atutów Gminy Lutomiersk znalazły się walory przyrodnicze i położenie Gminy w pobliżu aglomeracji łódzkiej i głównych szlaków komunikacyjnych. Następnie respondenci podkreślali jako mocną stronę placówki oświatowe oraz ogólną poprawę warunków życia. Do atutów Gminy interesariusze zaliczyli także atrakcyjność inwestycyjną, kapitał ludzki, prężnie działającą OSP, poprawę infrastruktury drogowej, historię i zabytki oraz infrastrukturę techniczną, a także rozwój bazy rekreacyjno-sportowej.

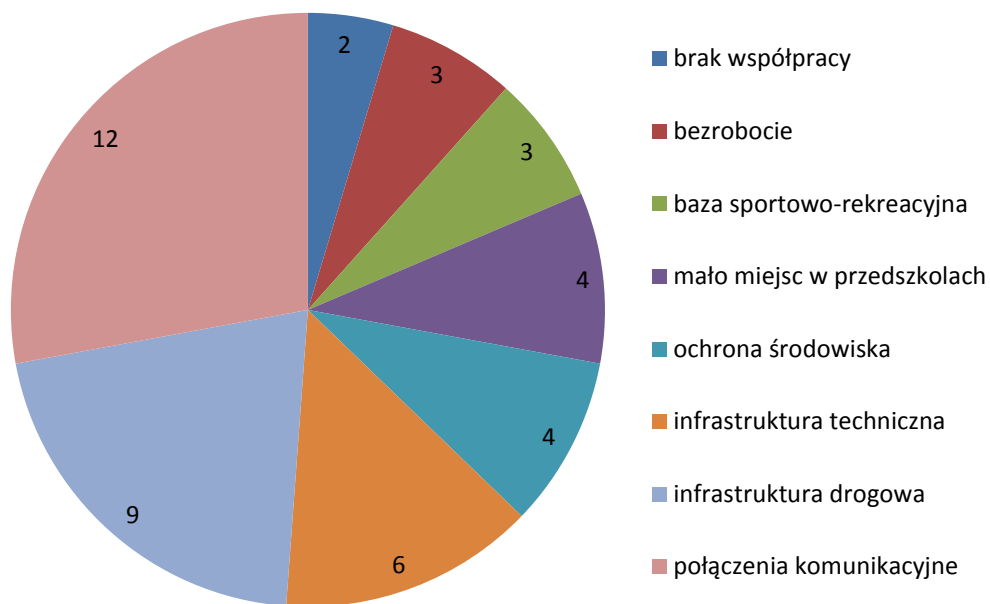
WYKRES 10. MOCNE STRONY GMINY LUTOMIERSK W OPINII INTERESARIUSZY

Źródło: Opracowanie własne

Wśród słabych stron Gminy wymieniano przede wszystkim niezadowalającą ilość połączeń komunikacyjnych z większymi miastami oraz stan infrastruktury drogowej. Kolejną wadą zgłaszaną w trakcie wywiadu był stan infrastruktury technicznej. Zwracano także uwagę na problem bezrobocia, nienależytą staranność w zakresie ochrony środowiska, a także na kwestie związane z bazą sportowo-rekreacyjną i małą liczbą miejsc w przedszkolach.

WYKRES 11. SŁABE STRONY GMINY LUTOMIERSK W OPINII INTERESARIUSZY

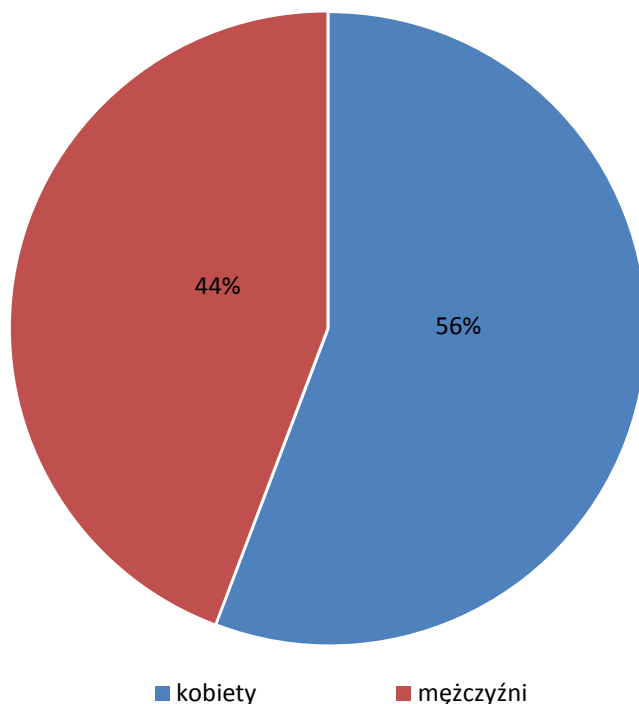
Źródło: Opracowanie własne

Obserwacje i wnioski z ankiet przeprowadzonych z mieszkańcami Gminy Lutomiersk

Badanie zostało przeprowadzone w Gminie Lutomiersk w dniach 20-22.05.2014 roku. Mieszkańcy, którzy zdecydowali się na wypełnienie ankiety, byli dobrze nastawieni do badania. Duża część osób, która odmówiła, tłumaczyła się brakiem czasu oraz kompetencji.

Respondenci biorący udział w badaniu musieli spełniać jedno wspólne kryterium, którym był fakt mieszkania na terenie Gminie Lutomiersk. W badaniu wzięło udział 104 respondentów, z czego większość stanowiły kobiety (56%). Pozostałe 44% ankietowanych osób stanowili mężczyźni.

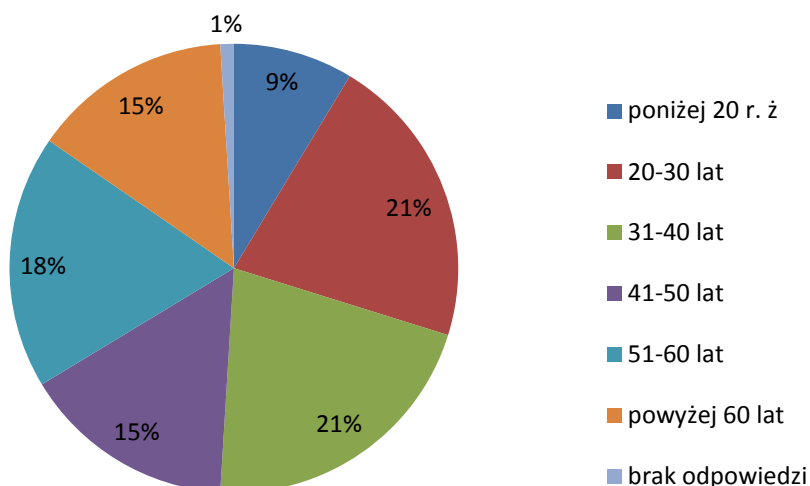
WYKRES 12. PŁEĆ RESPONDENTÓW

Źródło: Opracowanie własne

Najliczniejszą grupę respondentów pod względem wieku stanowiły osoby młode oraz w średnim wieku (od 20 do 40 roku życia). Podobnie licznie reprezentowani byli mieszkańcy w przedziale wiekowym 51-60 r.ż. 15% ankietowanych stanowiły osoby pomiędzy 41 a 50 rokiem życia. Osoby starsze, które przekroczyły 60 lat stanowiły 14% wszystkich respondentów. Najmniej liczni wśród osób wypełniających ankietę byli ludzie bardzo młodzi - poniżej 20 roku życia (9%). Tylko jedna osoba nie odpowiedziała na pytanie o wiek.

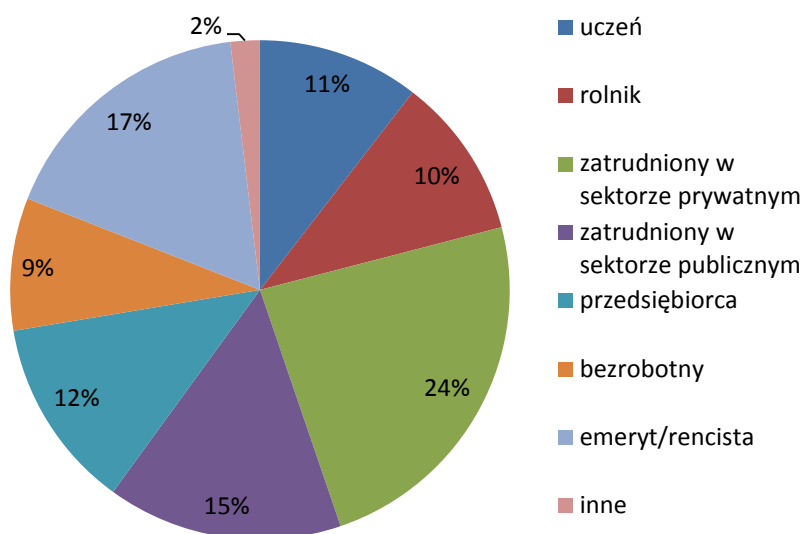
WYKRES 13. WIEK RESPONDENTÓW

Źródło: Opracowanie własne

Osoby biorące udział w badaniu różniły się pod względem statusu zawodowego. Najliczniejszą grupę respondentów stanowiły osoby zatrudnione w sektorze prywatnym - 25%. Emeryci i renciści stanowili 17% badanych, a niewiele mniejszą grupą byli respondenci deklarujący status zatrudnionych w sektorze publicznym - 15%. Spośród wszystkich osób biorących udział w badaniu 12% grupy reprezentowało przedsiębiorców, a po 10% stanowili uczniowie i rolnicy. Mniej niż jedna dziesiąta ankietowanych to osoby bezrobotne (9%), a 2 osoby wskazały na status zawodowy inny niż wymienione w ankiecie.

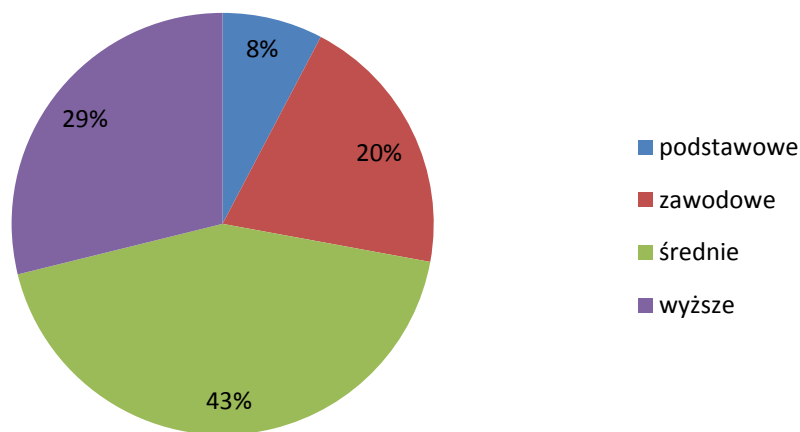
WYKRES 14. STATUS ZAWODOWY RESPONDENTÓW

Źródło: Opracowanie własne

Pod względem wykształcenia najczęściej (43%) osób stanowiły osoby z wykształceniem średnim. 29% ankietowanych zadeklarowało posiadanie wykształcenia wyższego, a 20% zawodowego. Tylko 8% całej grupy posiada wykształcenie podstawowe.

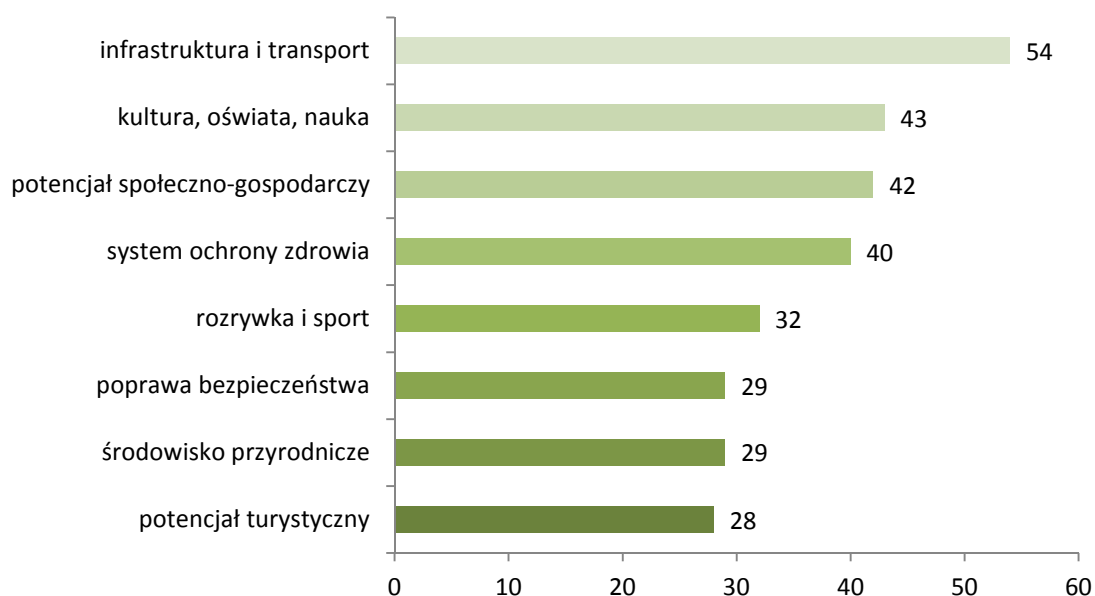
WYKRES 15. WYKSZTAŁCENIE RESPONDENTÓW

Źródło: Opracowanie własne

W pierwszym pytaniu, respondenci mieli wskazać na trzy spośród ośmiu obszarów, które ich zdaniem powinny stanowić priorytety dla rozwoju Gminy Lutomiersk w perspektywie najbliższych lat.

WYKRES 16. NAJISTOTNIEJSZE OBSZARY PRZYSZŁYCH ZMIAN W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY

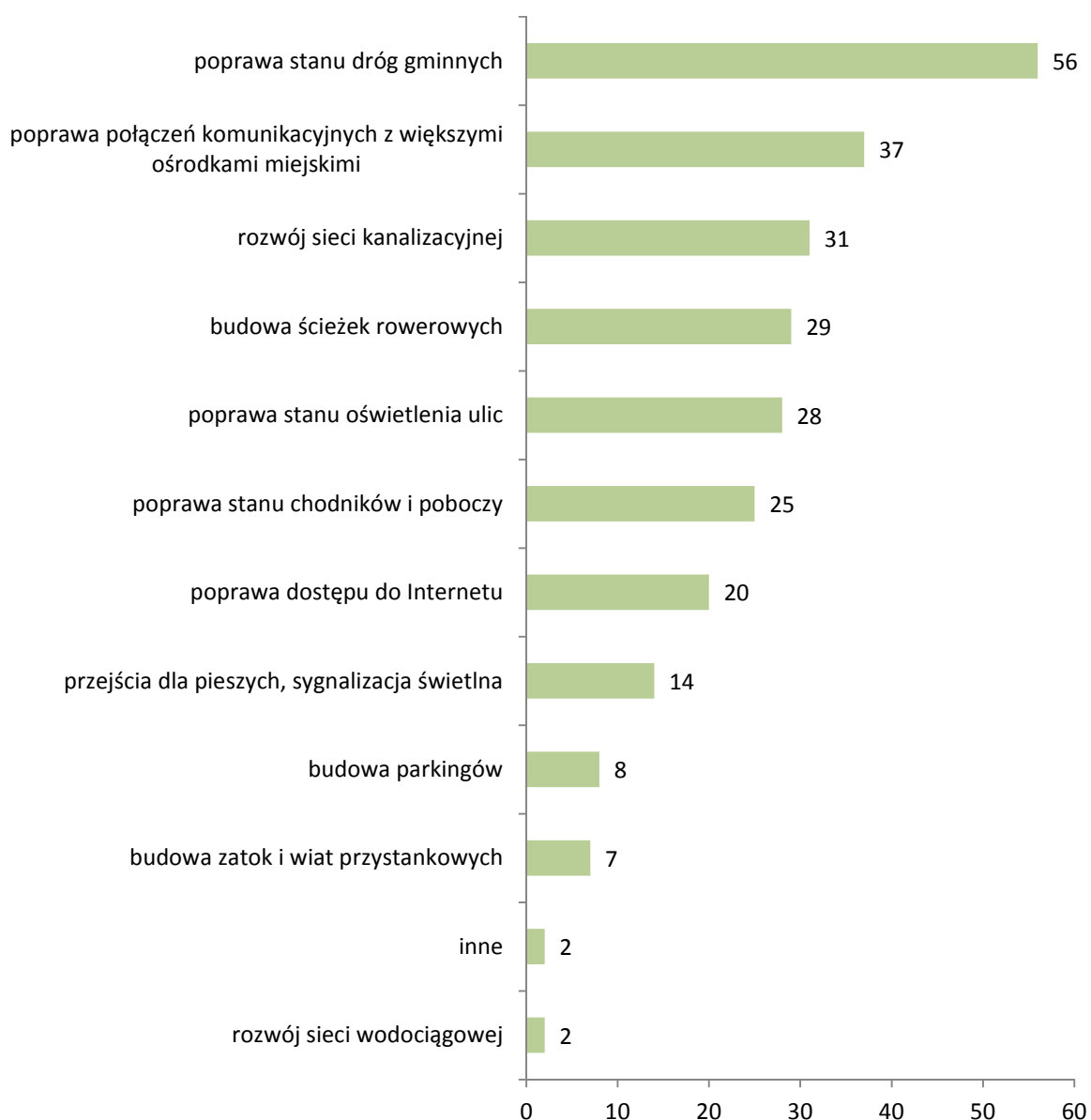

Źródło: Opracowanie własne

Najistotniejsze dla ankieterowanych mieszkańców Gminy były działania związane z rozwojem obszaru infrastruktury i transportu, na który wskazała ponad połowa wszystkich badanych osób (52%). Następnymi w kolejności najczęściej wskazywanymi przez respondentów obszarami priorytetowymi były kultura, oświata, nauka (41% ankieterowanych), potencjał turystyczny (40% badanych osób) i system ochrony zdrowia (38% respondentów). Mniej istotne dla mieszkańców okazały się być: rozrywka i sport, poprawa bezpieczeństwa, środowisko przyrodnicze i potencjał turystyczny.

W obszarze dotyczącym rozwoju infrastruktury i transportu respondenci akcentowali przede wszystkim potrzebę poprawy stanu dróg gminnych – wskazało ją 54% osób spośród ankieterowanej grupy.

WYKRES 17. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY I TRANSPORTU

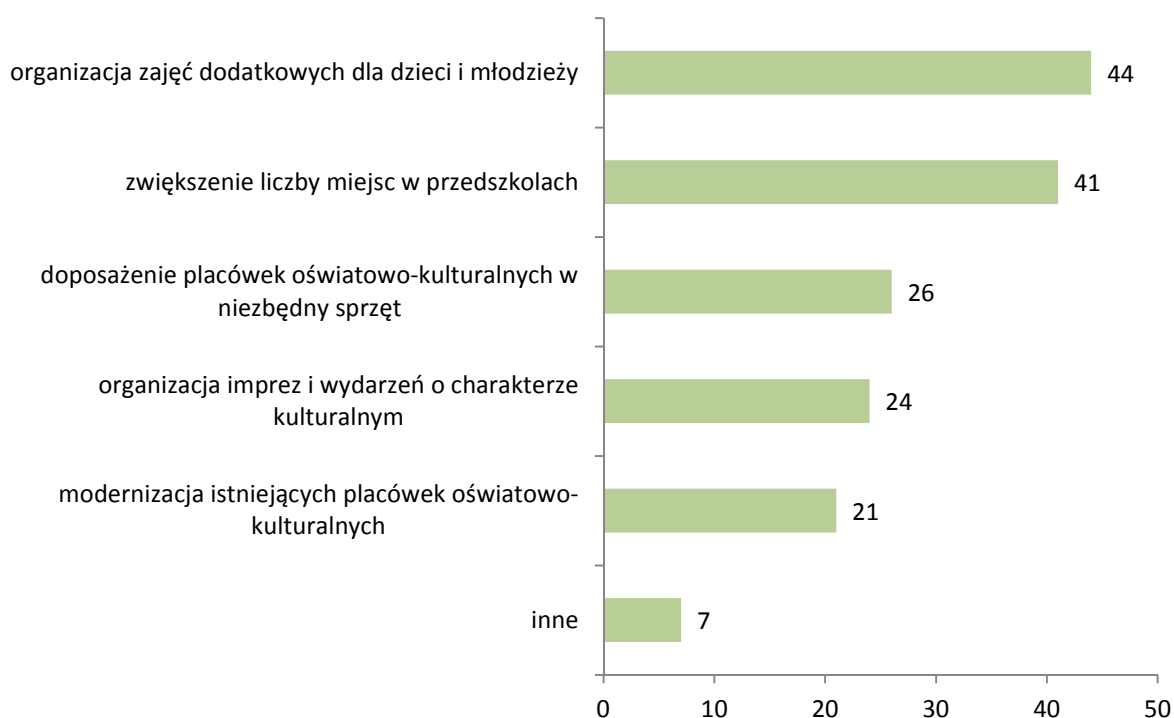

Źródło: Opracowanie własne

Następną w kolejności inicjatywą, ważną dla mieszkańców Gminy Lutomiersk w tym obszarze, jest poprawa połączeń komunikacyjnych z większymi ośrodkami miejskimi. Takiej odpowiedzi udzieliło 36% ankietowanych, którzy jednocześnie najczęściej wymieniali brak połączeń z takimi miejscowościami jak: Łódź, Łask, Pabianice, Aleksandrów Łódzki. Respondenci dostrzegają również potrzebę rozwoju sieci kanalizacyjnej, na co wskazało 30% ankietowanych. Kolejnym działaniem, na które zwróciło uwagę 28% osób, jest budowa ścieżek rowerowych w związku z walorami środowiska przyrodniczego. Istotna dla mieszkańców okazała się być także poprawa stanu oświetlenia ulic, poprawa stanu chodników i poboczy oraz poprawa dostępu do Internetu. Dodatkowo mieszkańcy zwrócili uwagę na kwestię braku publicznych toalet, zwłaszcza na obszarze placu targowego.

Drugim, najczęściej wskazywanym w ankietach obszarem przyszłych działań jest wg badanych mieszkańców Gminy Lutomiersk rozwój kultury, oświaty i nauki, który jako priorytetowy wskazało 41% respondentów.

WYKRES 18. ROZWÓJ KULTURY, OŚWIATY I NAUKI

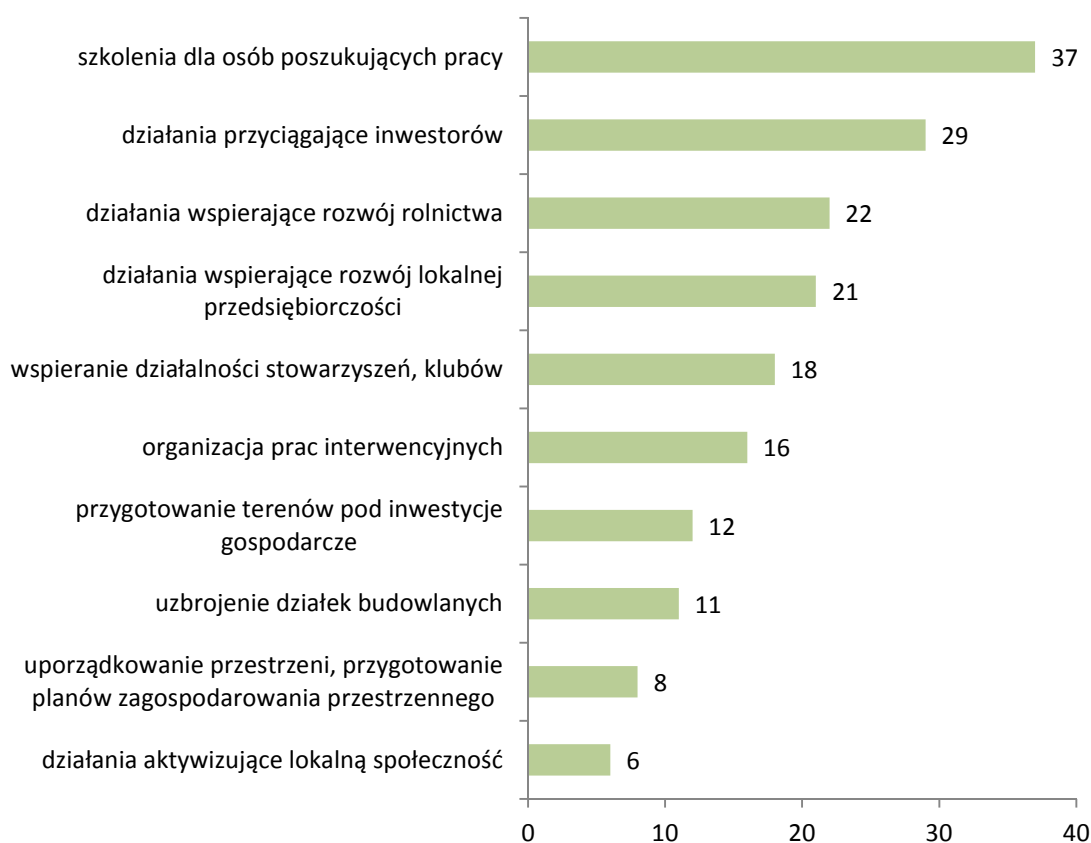
Źródło: Opracowanie własne

W tym przypadku respondenci wymieniali przede wszystkim potrzebę organizacji zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (42% osób), np. kursów tańca, czy zajęć językowych. Dodatkowo pojawił się głos dotyczący wsparcia Domu Kultury w Lutomiersku i rozbudowania jego oferty zajęć dla młodych mieszkańców Gminy. Drugim w kolejności obszarem okazał się ten związany ze zwiększeniem liczby miejsc w przedszkolach, na istotność którego wskazało

39% badanych. Następną w kolejności ważną inicjatywą powinno być wg mieszkańców doposażenie placówek oświatowo-kulturalnych w niezbędny sprzęt (25% osób), organizacja imprez i wydarzeń o charakterze kulturalnym (23%) oraz modernizacja istniejących placówek oświatowo-kulturalnych (20%). Siedmiu respondentów zaznaczając odpowiedź „inne”, wskazało na organizację w przestrzeni miejsc spotkań dla mieszkańców i rozpowszechnienie działalności biblioteki. Ponadto zwrócono także uwagę na potrzebę stworzenia Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz budowy żłobków.

Trzecim na liście obszarów priorytetowych zagadnień, które według mieszkańców powinno być uwzględnione w planach rozwoju Gminy Lutomiersk, jest rozwój potencjału społeczno – gospodarczego, który okazał się istotny dla 40% ankietowanych.

WYKRES 19. ROZWÓJ POTENCJAŁU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

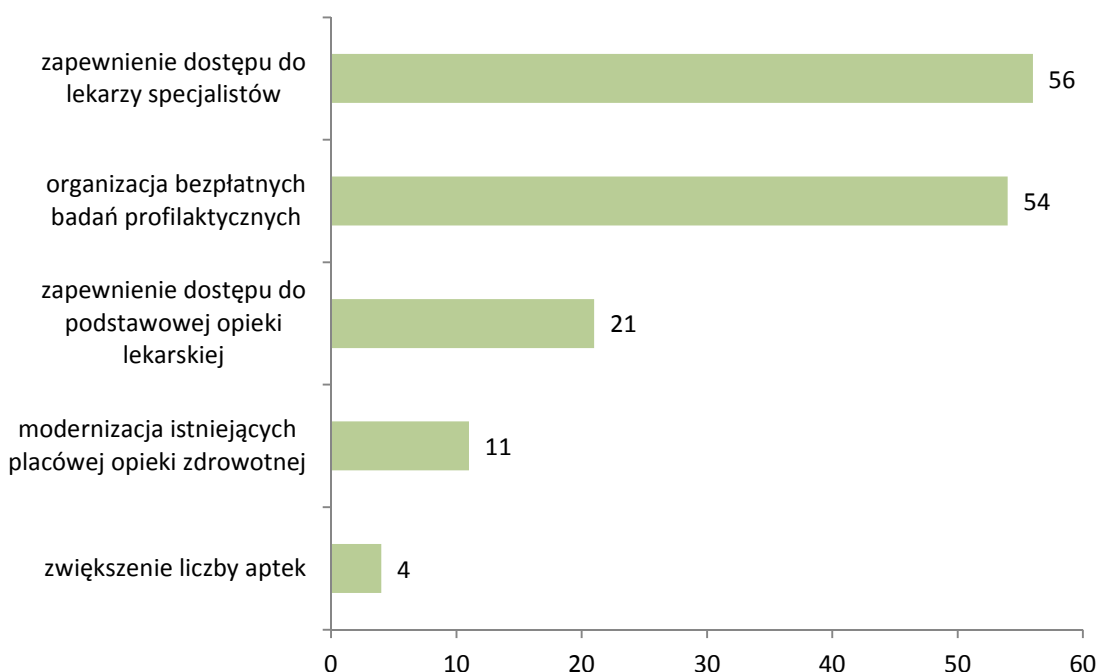
Źródło: Opracowanie własne

W tym obszarze najwięcej wskazań uzyskała inicjatywa związana z organizacją szkoleń dla osób poszukujących pracy w odpowiedzi na wysokie bezrobocie w opinii mieszkańców Gminy (36% badanych). Drugim w kolejności okazało się być działanie dotyczące przyciągania inwestorów, który wskazało 28% respondentów badania. Mieszkańcy dostrzegają również konieczność wspierania rozwoju rolnictwa oraz lokalnej przedsiębiorczości (21% osób).

Proponują także zainicjowanie działań wspierających stowarzyszenia i kluby z obszaru Gminy (20%). W zakresie atrakcyjności inwestycyjnej istotne dla mieszkańców okazało się również przygotowanie terenów pod inwestycje gospodarcze oraz uzbrojenie działek budowlanych, na które wskazało kolejno 17% i 15% ankietowanych. Inicjatywa związana z uporządkowaniem przestrzeni i opracowaniem planów miejscowych była istotna dla ośmiu ankietowanych osób. Jedynie 6 mieszkańców wskazało na potrzebę działań w zakresie aktywizacji społeczności lokalnej.

Kolejnym pod względem ważności obszarem priorytetowym wskazywanym przez respondentów były działania z zakresu poprawy jakości systemu zdrowia, na który wskazało 38% mieszkańców.

WYKRES 20. POPRAWA JAKOŚCI SYSTEMU OCHRONY ZDROWIA

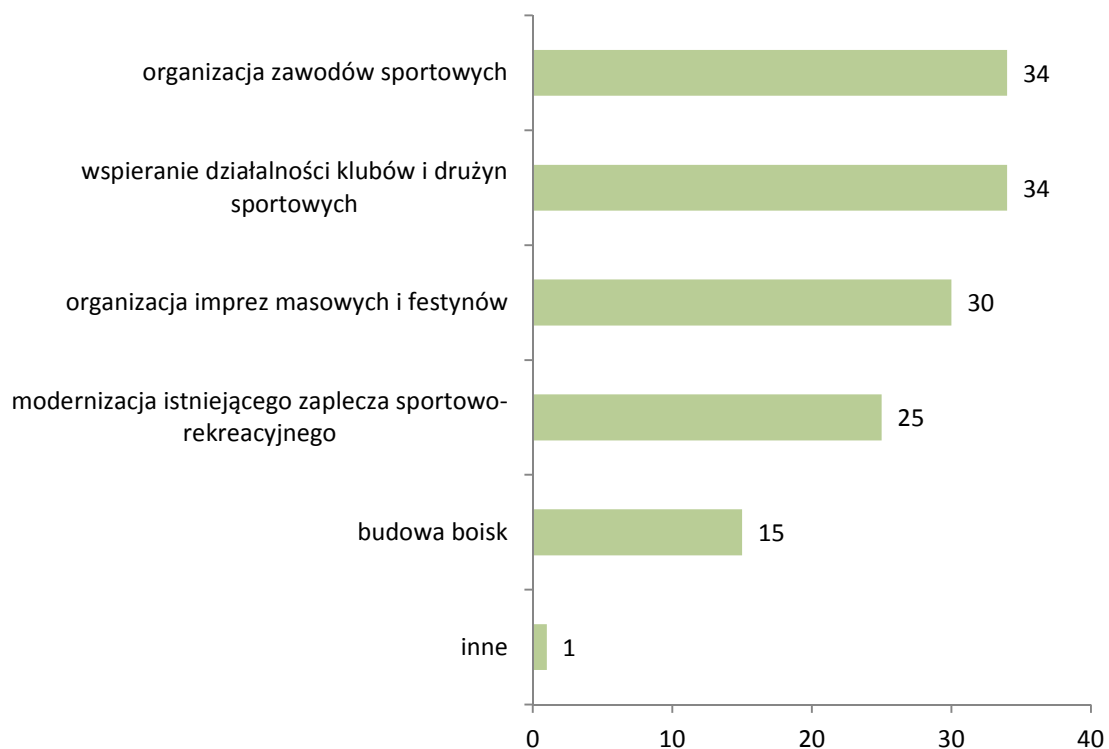

Źródło: Opracowanie własne

Mówiąc o systemie ochrony zdrowia interesariusze koncentrowali się przede wszystkim na ograniczonym obecnie dostępie do specjalistycznej opieki lekarskiej – wskazało na niego 54% z nich. Wymieniano takich specjalistów jak: stomatolog, ginekolog, laryngolog, okulista, ortopeda, kardiolog, gerontolog. 52% ankietowanych zwróciło także uwagę na potrzebę organizacji bezpłatnych badań profilaktycznych, np. onkologicznych, mammografii, USG, rentgen, czy cytologia. Zapewnienie dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej okazało się istotne dla 20% mieszkańców. Odnotowano także głosy postulujące konieczność modernizacji istniejących placówek opieki zdrowotnej oraz potrzebę zwiększenia liczby aptek.

Piąte miejsce wśród obszarów najważniejszych dla rozwoju Gminy zajął rozwój rozrywki i sportu, który był istotny dla 31% mieszkańców.

WYKRES 21. ROZWÓJ ROZRYWKI I SPORTU

Źródło: Opracowanie własne

W ramach obszaru dotyczącego rozwoju rozrywki i sportu w kwestionariuszach najczęściej wskazywano na potrzebę organizacji zawodów sportowych oraz wspierania działalności klubów i drużyn sportowych, na co wskazało po 33% ankietowanych. Niewiele mniej mieszkańców zwróciło uwagę na inicjatywy związane z organizacją imprez masowych i festynów (29% osób). Na potrzebę modernizacji istniejącego zaplecza sportowo-rekreacyjnego wskazało 24% mieszkańców. Mniej istotna jest dla ankietowanych osób kwestia budowy boisk.

Następne w kolejności pod względem liczby wskazań okazały się być obszary związane z poprawą bezpieczeństwa i jakości środowiska przyrodniczego, na których wagę wskazało 28% mieszkańców.

WYKRES 22. POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA

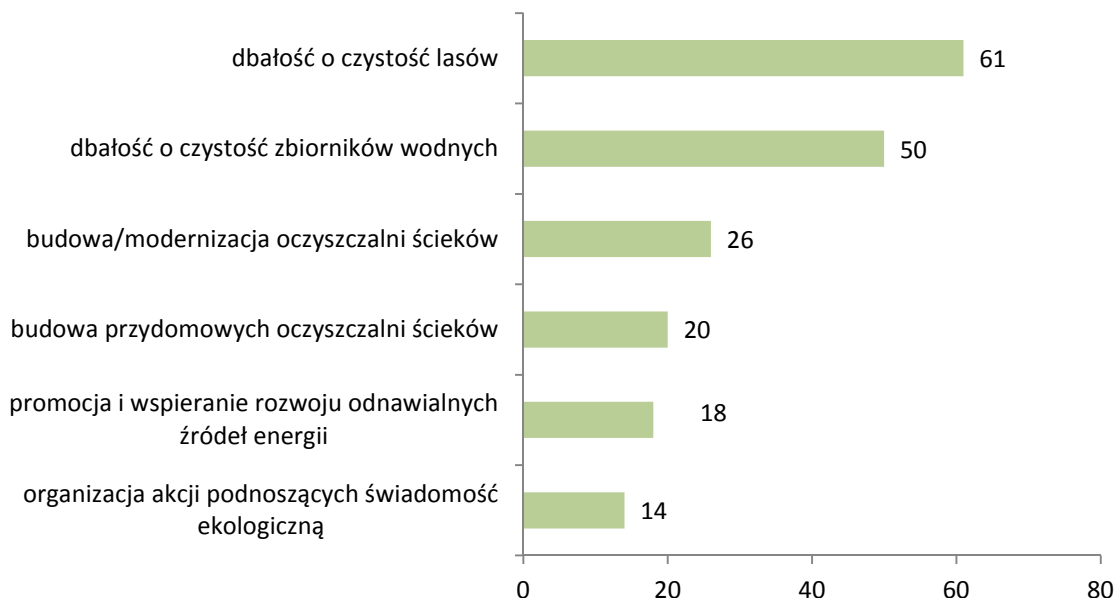

Źródło: Opracowanie własne

W obszarze dotyczącym bezpieczeństwa większość grupy (42%) podkreślała konieczność zwiększenia liczby patroli policyjnych na terenie Gminy oraz poprawy stanu oświetlenia ulic (38% badanych). Istotnym dla mieszkańców działaniem okazało się być wspieranie działalności OSP, na które wskazało 29% ankietowanych osób.

Równie istotnym dla mieszkańców obszarem przyszłych działań jest poprawa jakości środowiska, która okazała się być istotnym obszarem przyszłych działań władz dla 28% badanych osób.

WYKRES 23. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

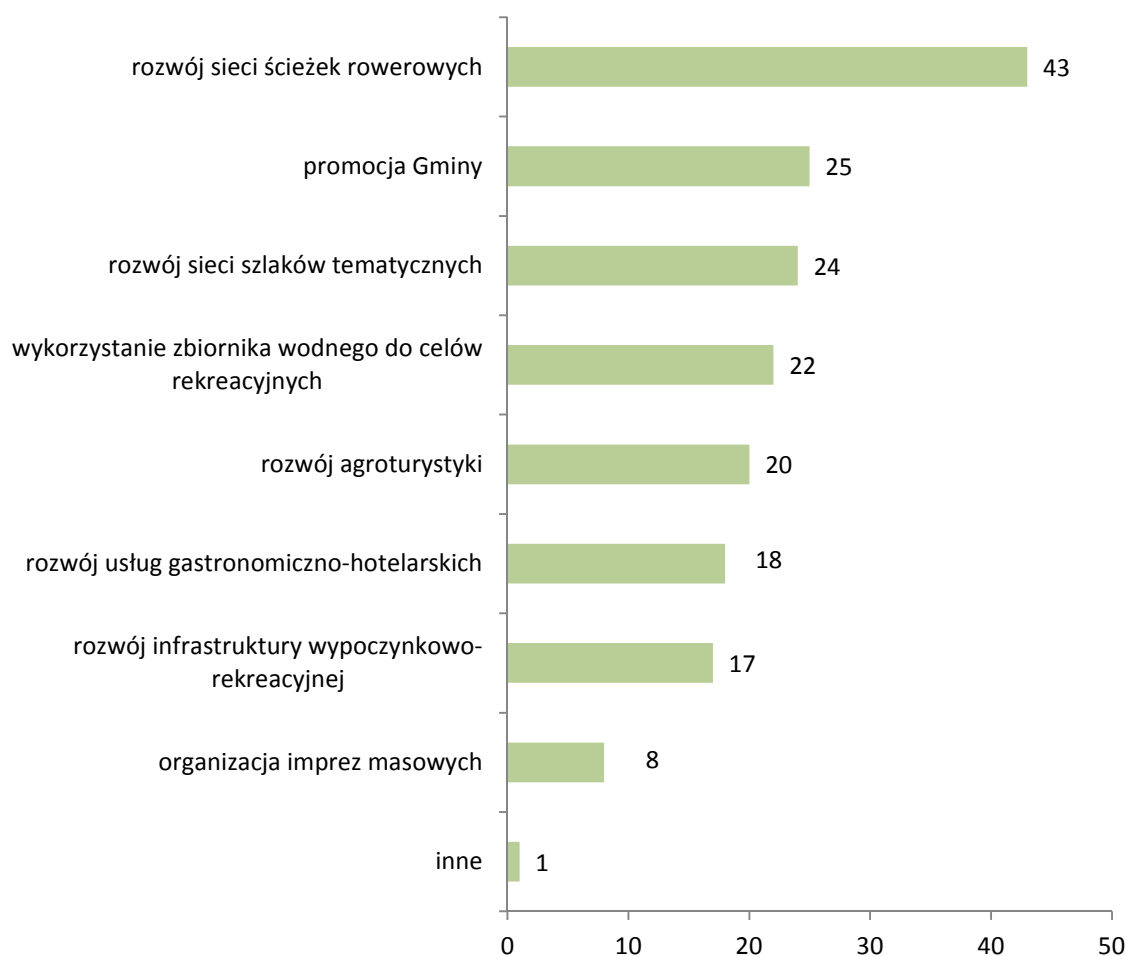

Źródła: Opracowanie własne

Mieszkańcy najczęściej koncentrowali się na stanie czystości lasów oraz zbiorników wodnych, na co wskazało kolejno: 59% i 48% osób. Istotną inicjatywą wskazywaną przez respondentów okazała się być także budowa bądź modernizacja oczyszczalni ścieków (odpowiedzi tej udzieliło 25% osób) oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków (istotna dla 19% mieszkańców). 17% ankietowanych osób zwróciło uwagę na istotną rolę odnawialnych źródeł energii i potrzebę ich wspierania i promocji. Inicjatywy związane z organizacją akcji podnoszących świadomość ekologiczną uzyskały głosy 27% mieszkańców Gminy i stanowiły najmniej istotny obszar działań wskazanych w tym pytaniu.

Najmniej istotnym obszarem okazał się być ten związany z rozwojem potencjału turystycznego, na który wskazało 27% ankietowanych osób.

WYKRES 24. ROZWÓJ POTENCJAŁU TURYSTYCZNEGO

Źródło: Opracowanie własne

Pisząc o możliwości wykorzystania potencjału turystycznego, w kwestionariuszach najczęściej wskazywano na potrzebę budowy sieci ścieżek rowerowych prowadzących przez Gminę (46% osób). Kolejnymi w kolejności obszarami okazały się być obszary związane z promocją Gminy (24%) oraz rozwojem sieci szlaków tematycznych (23%). Nieco mniej istotna jest dla ankietowanych osób kwestia wykorzystania zbiornika wodnego do celów rekreacyjnych i rozwój agroturystyki, na co wskazało kolejno: 21% i 19% osób biorących udział w badaniu. 17% osób wymieniło wśród potrzebnych inicjatyw rozwój usług gastronomiczno-hotelarskich, a 16% rozwój lokalnej infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej. Jedynie 8 osób wyraziło potrzebę organizacji imprez masowych.

Porównując odpowiedzi dotyczące obszarów priorytetowych udzielone przez głównych interesariuszy Gminy i jej mieszkańców, można zauważyć, że najważniejszymi obszarami, które są wspólne dla obu tych grup, są: rozwój infrastruktury i transportu oraz rozwój kultury oświaty i nauki. Wśród trzech najistotniejszych obszarów dla interesariuszy znalazł się także rozwój potencjału turystycznego, który znalazł się na końcu listy obszarów priorytetowych dla mieszkańców. Ważniejszy był dla mieszkańców potencjał społeczno-gospodarczy, który zajął trzecią pozycję pod względem liczby uzyskanych głosów.

Zależności pomiędzy odpowiedziami, a płcią, wiekiem, statusem zawodowym i wykształceniem

Większość biorących udział w badaniu ankietowym kobiet uznała za najważniejszy dla rozwoju Gminy obszar związany z kulturą, oświatą i nauką (28 głosów). Równie istotne okazały się być działania dotyczące rozwoju infrastruktury i transportu oraz ochrony zdrowia (oba te obszary uzyskały po 27 wskazań). Nieco mniej ważne wg ankietowanych mieszkank Gminy są kwestie rozwoju potencjału społeczno-gospodarczego Gminy (21 głosów). Kolejne miejsca w ich rankingu obszarów priorytetowych zajęły: poprawa bezpieczeństwa (18), środowisko przyrodnicze (17), a także potencjał turystyczny oraz rozrywka i sport (15).

W badaniu wzięło udział także 46 mężczyzn, którzy najczęściej wskazywali na istotną rolę rozwoju infrastruktury i transportu (27 wskazań). Drugim najczęściej wskazywanym przez nich obszarem był rozwój potencjału społeczno-gospodarczego (21 głosów), a następnie rozwój rozrywki i sportu (17 wskazań). Kultura, oświata i nauka zyskała poparcie 15 głosami, a po 13 mężczyzn uznało za ważne sprawy związane z ochroną zdrowia i potencjałem turystycznym. Obszarem najrzadziej wskazywanym przez ankietowanych mężczyzn była poprawa jakości środowiska przyrodniczego (12 wskazań).

Analizując odpowiedzi ankietowanych mieszkańców pod względem ich przynależności do poszczególnych grup wiekowych można zauważyć, że dla osób najmłodszych (poniżej 20 roku życia) najistotniejsze były zagadnienia związane z poprawą bezpieczeństwa (6 głosów). Na tym samym poziomie istotności okazały się być dla najmłodszych mieszkańców Gminy obszary związane z potencjałem turystycznym, środowiskiem przyrodniczym oraz systemem ochrony zdrowia (obszary te uzyskały po 4 wskazania). Po 3 głosy otrzymały inicjatywy dotyczące rozrywki i sportu, a także infrastruktury i transportu. Najmniej uwagi młodzi ludzie poświęcają w swoich ankietach rozwojowi potencjału społeczno-gospodarczego oraz kulturze, oświacie i nauce.

Dla osób znajdujących się w przedziale wiekowym 20-30 lat najważniejszymi kwestiami dla przyszłego rozwoju Gminy okazały się być te związane z rozwojem kultury, oświaty i nauki. Prawie połowa z nich podkreśliła także istotną rolę rozrywki i sportu (9 wskazań) oraz

infrastruktury i transportu (9). Na kolejnych miejscach plasuje się tematyka związana z potencjałem społeczno-gospodarczym (8) oraz ochroną zdrowia (8). Najmniej istotne obszary dla tej grupy osób to potencjał turystyczny (6), poprawa bezpieczeństwa (5) i środowisko przyrodnicze (4).

Kolejną grupą respondentów były osoby w wieku od 31 do 40 lat, dla których najistotniejszymi priorytetami dla władz Gminy powinny stać się rozwój infrastruktury i transportu oraz potencjału społeczno – gospodarczego. Niewiele mniej, bo po 9 wskazań dotyczyło kwestii rozwoju kultury, oświaty i nauki oraz poprawy jakości systemu ochrony zdrowia. Poprawa jakości środowiska przyrodniczego oraz rozwój rozrywki i sportu uzyskały jedynie po 5 głosów ankietowanych osób w wieku 31-40 lat.

Nieco starsi respondenci, czyli osoby pomiędzy 41 a 50 rokiem życia, stanowiący ok. 15% wszystkich badanych, najczęściej wskazywały jako najważniejszy dla rozwoju Gminy Lutomiersk obszar kultury, oświaty i nauki oraz infrastruktury i transportu (7 wskazań). Nieco mniej osób zwróciło uwagę na potrzebę podjęcia działań w zakresie rozwoju potencjału społeczno-gospodarczego i turystycznego, systemu ochrony zdrowia, a także poprawy bezpieczeństwa. Najmniej wskazań w tej grupie wiekowej uzyskał obszar dotyczący środowiska przyrodniczego oraz rozrywki i sportu.

Kolejną grupą wiekową wyodrębnioną w badaniu była grupa osób w wieku 51-60 lat. Dla tych respondentów najbardziej istotnym obszarem okazał się być ten związany z rozwojem infrastruktury i transportu, na który wskazało 13 udzielonych odpowiedzi. Następne w kolejności działania wskazane przez tych mieszkańców to rozwój potencjału społeczno-gospodarczego oraz konieczność poprawy jakości systemu ochrony zdrowia. Mniej istotne okazały się być: rozrywka i sport (6), poprawa bezpieczeństwa (5), kultura, oświata i nauka (5), a także potencjał turystyczny (4). Najmniej uwagi respondenci znajdujący się w tej grupie wiekowej poświęcili obszarowi dotyczącemu środowiska, na który wskazały zaledwie dwie osoby.

Najstarszymi respondentami były osoby w wieku 60 lat i powyżej, którzy stanowili 14% wszystkich ankietowanych mieszkańców Gminy. W tej grupie wiekowej najczęściej pojawiającą się odpowiedzią związaną z obszarami priorytetowymi był obszar rozwoju infrastruktury i transportu oraz środowiska przyrodniczego, na które wskazywało po 9 odpowiedzi. Następnymi istotnymi działaniami okazały się być: system ochrony zdrowia (5) oraz rozrywka i sport (4). Najmniej uwagi poświęcono kwestiom kultury, oświaty i nauki (3), poprawie bezpieczeństwa (3), a także rozwojowi potencjału turystycznego.

Badani respondenci byli także rozróżnieni ze względu na status zawodowy. Dla grupy uczniów (w tym studentów) najistotniejszymi obszarami do przyszłych działań Gminy jest poprawa bezpieczeństwa, na którą wskazało 6 osób. Kolejnymi ważnymi kwestiami są

według nich obszary: potencjał turystyczny i poprawa jakości ochrony zdrowia, które uzyskały po 5 wskazań. Następne w kolejności okazały się być działania związane z poprawą jakości środowiska, rozwojem rozrywki i sportu oraz infrastrukturą i transportem. Najmniej istotne są z ich punktu widzenia inicjatywy nakierowane na rozwój potencjału społeczno-gospodarczego (3 głosy) oraz kulturę, oświatę i naukę (2).

Kolejną grupę ankietowanych osób stanowili rolnicy – 11% wszystkich respondentów. Według 8 osób najważniejszy obszar przyszłych działań Gminy powinien koncentrować się wokół problematyki ochrony zdrowia. Nieco mniej ważne były dla przedstawicieli grupy rolników kwestie infrastruktury i transportu (7 wskazań) oraz rozwój potencjału społeczno – gospodarczego i turystycznego (6 wskazań). Na potrzebę poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa zwróciły uwagę po 4 osoby, a najmniej istotne dla rolników są działania związane z kulturą, oświatą i nauką oraz rozwojem potencjału turystycznego.

Osoby zatrudnione w sektorze prywatnym to 24 % wszystkich biorących udział w badaniu mieszkańców Gminy. W opinii tej grupy przeważają głosy, iż najważniejsze dla przyszłego rozwoju Gminy są działania związane z rozwojem kultury i nauki (13 wskazań), infrastruktury i transportu (12) oraz potencjału społeczno-gospodarczego (12). Na kolejnych miejscach wymieniano najczęściej kwestie dotyczące potencjału turystycznego, środowiska przyrodniczego, a także rozrywki i sportu. Najmniej kluczowe zdaniem przedstawicieli sektora prywatnego są kwestie dotyczące systemu ochrony zdrowia i poprawy bezpieczeństwa (6).

Respondenci zatrudnieni w sektorze publicznym stanowili jedynie 15% grupy wszystkich ankietowanych. Rozkład ich odpowiedzi dotyczących obszarów priorytetowych był dość równomierny. Rozwój rozrywki i sportu zyskał 8 wskazań, rozwój kultury, oświaty i nauki, poprawa systemu ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa – po 7. Najmniej istotne okazały się być kwestie dotyczące środowiska, potencjału turystycznego (po 4 głosy) i potencjału społeczno-gospodarczego (3).

Większość ankietowanych przedsiębiorców wskazywała na potrzebę realizacji inicjatyw z zakresu infrastruktury i transportu oraz rozwoju kultury, oświaty i nauki (8 wskazań). Kolejnym najczęściej wskazywanym obszarem była rozrywka i sport oraz ochrona zdrowia (po 5 odpowiedzi). Obszar związany z rozwojem potencjału społeczno-gospodarczego uzyskał 4 wskazania, a za najmniej ważne uznano zagadnienia związane z poprawą bezpieczeństwa (3 głosy) oraz rozwojem potencjału turystycznego (2). Jedynie jedna osoba wskazała na konieczność działań w zakresie poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

Bezrobotni mieszkańcy Gminy, którzy stanowili 7% wszystkich badanych osób, najczęściej wskazywali na priorytetową rolę kultury i nauki oraz sportu (7 odpowiedzi). Po 5 wskazań odnotowano dla obszaru związanego z rozwojem potencjału społeczno-gospodarczego oraz poprawą systemu ochrony zdrowia. Najrzadziej w ankietach osób bezrobotnych pojawiały się

kwestie dotyczące rozwoju potencjału turystycznego, poprawy infrastruktury i transportu oraz rozrywki i sportu. Żadna z osób należących do tej grupy nie uznała za istotny obszar związany ze środowiskiem i poprawą bezpieczeństwa.

W opinii emerytów i rencistów, którzy stanowili 19 % ankietowanych osób, działania władz Gminy powinny koncentrować się przede wszystkim na rozwoju infrastruktury i transportu. Połowa z nich dostrzega również istotną rolę obszaru rozwoju potencjału społeczno-gospodarczego i poprawy jakości środowiska. Mniej istotne są z ich punktu widzenia kwestie związane z rozrywką i sportem oraz kulturą, oświatą i nauką. Cztery odpowiedzi respondentów dotyczyły pozostałych obszarów: potencjału turystycznego, systemu ochrony zdrowia i poprawy bezpieczeństwa.

Odnosząc uzyskane wyniki do wykształcenia respondentów należy zwrócić uwagę na fakt, że dla grupy osób z wykształceniem podstawowym najistotniejszymi obszarami działań są poprawa bezpieczeństwa oraz poprawa jakości systemu ochrony zdrowia. Osoby posiadające wykształcenie zawodowe najczęściej wskazywały na rozwój infrastruktury i transportu, poprawy jakości systemu ochrony zdrowia i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego. Dla grupy osób o średnim wykształceniu najważniejsze okazały się być kwestie związane z rozwojem kultury, oświaty i nauki, ale także z infrastrukturą i transportem oraz potencjałem społeczno-gospodarczym. Mieszkańcy posiadający wyższe wykształcenie najczęściej wskazywali na potrzebę poprawy infrastruktury i transportu oraz rozwoju kultury, oświaty i nauki.

W kolejnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie trzech kluczowych mocnych stron Gminy Lutomiersk, jednak prawie 29% nie udzieliło na nie odpowiedzi. W opinii pozostałych osób największą zaletą Gminy Lutomiersk są jej walory przyrodnicze, na które wskazało 54 respondentów. Dla 38 osób istotnym walorem Gminy jest również jej położenie. Kolejnych 16 respondentów zwróciło uwagę na znaczną poprawę infrastruktury drogowej i okołodrogowej. Następne 13 osób stwierdziło, że kluczową mocną stroną Gminy jest cisza i spokój. W ankietach odnotowano również odpowiedzi związane z dobrze rozwiniętą bazą oświatową i ogólną poprawą warunków życia w Gminie. 8 odpowiedzi dotyczyło dobrej komunikacji i potencjału ludzkiego. Pozostałe głosy mieszkańców dotyczyły pozytywnie ocenianej bazy sportowej, efektywnego wykorzystania funduszy unijnych oraz prędko funkcjonującej OSP.

Obok atutów respondenci wskazali również na słabe strony swojej Gminy. Najczęściej wymieniano jako wady złą jakość dróg, chodników i poboczy (32 osoby), stan infrastruktury technicznej (23 osoby) oraz niską dostępność komunikacyjną (22 osoby). Kolejne słabości upatrywano w braku atrakcyjnej i kompleksowej oferty inwestycyjnej. Zwracano również uwagę na wysokie bezrobocie, niewystarczającą infrastrukturę sportowo-rekreacyjną oraz na brak

współpracy władz z mieszkańcami Gminy. Pojedyncze głosy dotyczyły nienależytej dbałości o stan środowiska przyrodniczego, źle funkcjonującej administracji publicznej, a także braku działań promocyjnych zachęcających do odwiedzenia Gminy Lutomiersk. Tylko dwie z ankietowanych osób uznały, iż słabą stroną Gminy jest niski poziom lokalnych szkół.

W kolejnym punkcie kwestionariusza respondenci mieli okazję do zaproponowania swojego hasła reklamowego dla Gminy Lutomiersk. Otrzymano odpowiedzi od 26 osób. Najciekawsze z nich zaprezentowano poniżej:

- Odpoczynek i rekreacja w Lutomiersku dla każdego
- Lutomiersk - gmina lasów, naturalnego środowiska i żyznych pól
- Gmina przyjaznych mieszkańców
- Gmina schludna i estetyczna
- Gmina Lutomiersk-pięknie i zielono. Zapraszamy
- Gmina Lutomiersk - idealne miejsce na spacer
- Odpocznij od miasta - wybierz Lutomiersk.

V. MISJA I WIZJA

Misja i wizja porządkują przyszłość Gminy, wyznaczają ramy, w których ma być realizowana strategia oraz stanowią wzorzec określający jej tożsamość, charakter oraz sposób postępowania. Określenie misji i wizji przedsięwzięcia pozwala stworzyć fundamenty dla zamierzonych działań i opcji.

Analiza sytuacji obecnej Gminy na podstawie sporządzonej przez Urząd Gminy części diagnostycznej dokumentu oraz badania przeprowadzonego wśród mieszkańców, radnych i reprezentantów kluczowych instytucji, pozwoliły na zebranie danych i informacji niezbędnych do opracowania misji i wizji Gminy Lutomiersk na najbliższe lata.

Celem wyznaczenia misji i wizji jest określenie optymalnego kierunku rozwoju Gminy w przyszłości oraz wyznaczenie ram dla realizowanych w Strategii działań. Wizja określa stan docelowy, do osiągnięcia, którego Gmina będzie dążyć w perspektywie najbliższych siedmiu lat. Jest ona generalną deklaracją obrazującą planowany proces rozwoju, który ma służyć poprawie sytuacji Gminy i jej mieszkańców w perspektywie kilku/kilkunastu lat. Warunkiem realizacji ustalonej misji jest podjęcie szeregu działań, które spowodują systematyczny, trwały wzrost gospodarczy i rozwój instytucjonalny, co w efekcie doprowadzi do podniesienia poziomu życia mieszkańców oraz świadczonych na ich rzecz usług publicznych. Natomiast misja określa sposób osiągnięcia stanu docelowego – wizji. Zdefiniowanie misji i wizji jest kluczowym elementem Strategii, któremu podporządkowane są główne cele realizowane przez Gminę oraz działania przez nią podejmowane.

Celem zdefiniowania misji Gminy Lutomiersk jest określenie roli, jaką władze Gminy mają pełnić w dążeniu do najbardziej pożądanego przyszłego jego kształtu - wizji, w oparciu o posiadane zasoby i z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców Gminy oraz kluczowych interesariuszy. Poniżej sformułowana wizja określa wytyczne dotyczące kierunku i sposobu działania władz samorządowych Gminy przyjętego na okres do 2020 roku.

RYSUNEK 6. MISJA, WIZJA GMINY LUTOMIERSK

Źródło: Opracowanie własne

Strategiczne kierunki rozwoju

Misja i wizja Gminy stanowią jedynie zwięzłe odzwierciedlenie ambicji władz samorządowych Gminy, jej mieszkańców oraz kluczowych interesariuszy związanych ze stanem docelowym, do którego Gmina dąży w przyszłości. Cele strategiczne wskazują natomiast pożądane kierunki rozwoju, konkretyzując obszary, na jakie władze samorządowe Gminy powinny ukierunkować swoje działania.

Diagnoza społeczno-gospodarcza i przeprowadzona na jej podstawie analiza SWOT, jak również wyniki sondażu społecznego pozwoliły na określenie trzech strategicznych celów rozwoju Gminy Lutomiersk:

A. Poprawa jakości życia mieszkańców.

B. Rozwój osadnictwa, rolnictwa, inwestycji i przedsiębiorczości.

C. Rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej Gminy.

Gmina Lutomiersk, podobnie jak inne jednostki samorządu lokalnego, zarówno na terenie województwa łódzkiego, jak i w innych województwach, dysponuje ograniczonymi zasobami w kontekście realizacji wszystkich wymienionych powyżej celów strategicznych. W związku z powyższym należy zadbać o to, aby w pierwszej kolejności realizowane były cele niezbędne do właściwego funkcjonowania Gminy. Zidentyfikowane cele strategiczne są wyznacznikami długoterminowych kierunków rozwoju Gminy, natomiast cele operacyjne służą przełożeniu tych kierunków rozwoju na poziom szczegółowych działań operacyjnych.

Dla każdego celu strategicznego wskazano grupę celów operacyjnych, których realizacja umożliwi osiągnięcie oczekiwanego stanu docelowego nakreślonego przez obszary strategiczne. Cele operacyjne koncentrują się na określonych, sprecyzowanych działaniach, jakie powinny być podjęte przez władze Gminy.

W celu realizacji wizji i misji Gminy Lutomiersk zdefiniowano katalog kluczowych dla jej rozwoju celów strategicznych i służących ich osiągnięciu celów operacyjnych. Łącznie zdefiniowane zostały trzy cele strategiczne oraz siedem przyporządkowanych im celów operacyjnych. Należy pamiętać, że przedstawiony w dokumencie katalog stanowi jedynie propozycję i tym samym nie należy go traktować jako zbioru zamkniętego, wyczerpującego wszystkie możliwości jakie w przyszłości mogą pojawić się przed Gminą.

Poszczególne cele zaprezentowane zostały w tabeli poniżej.

TABELA 23. PODSUMOWANIE CELÓW STRATEGICZNYCH I CELÓW OPERACYJNYCH GMINY LUTOMIERSK

Lp.	Cele strategiczne	Cele operacyjne
A	<i>Poprawa jakości życia mieszkańców</i>	A.1 Rozwój infrastruktury technicznej
		A.2 Rozwój infrastruktury społecznej
B	<i>Rozwój osadnictwa, rolnictwa, inwestycji i przedsiębiorczości</i>	B.1 Przygotowanie infrastruktury i terenów pod zabudowę jednorodziną
		B.2 Rozwój nowoczesnego rolnictwa i produkcji rolnej
		B.3 Tworzenie warunków atrakcyjnych dla inwestorów i rozwoju przedsiębiorczości

Lp.	Cele strategiczne	Cele operacyjne
C	Rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej gminy	C.1 Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, wypoczynkowo-weekendowej C.2 Promocja oferty gminy

Źródło: opracowanie własne

Cel strategiczny A

Poprawa jakości życia mieszkańców

Cel operacyjny A.1.

Rozwój infrastruktury technicznej

Podobnie jak w większości gmin kraju, również w Gminie Lutomiersk występują potrzeby związane z rozwojem infrastruktury drogowej. Zarówno mieszkańcy, jak i główni interesariusze Gminy, biorący udział w badaniu ankietowym, wskazali ten obszar jako najważniejszy dla przyszłych działań władz samorządowych. Ponieważ stan dróg ma duży wpływ zarówno na jakość życia mieszkańców danego obszaru, jak również na jego atrakcyjność inwestycyjną oraz turystyczną, należy zwrócić szczególną uwagę na kompleksowy i równomierny rozwój infrastruktury drogowej na terenie całej Gminy. Planowane inwestycje powinny koncentrować się przede wszystkim na zwiększeniu dostępności terenu całej Gminy i zintegrowania jej systemu komunikacyjnego z jednostkami wchodzącymi w skład Aglomeracji Łódzkiej. Tak więc obok rozwoju infrastruktury drogowej, należy brać także pod uwagę działania związane z modernizacją i rozwojem lokalnego transportu zbiorowego – umożliwiającego mieszkańcom Lutomierska korzystanie z oferty edukacyjnej, kulturalnej, zawodowej Aglomeracji, a jednocześnie przyciągającej na swój teren osoby szukające miejsca spokojnego i atrakcyjnego do zamieszkania.

Zniwelować warto również braki w obszarze infrastruktury okołodrogowej, (w tym rozwój sieci ścieżek rowerowych, poprawa stanu poboczy, chodników itp.) w celu zwiększenia bezpieczeństwa na lokalnych drogach. W ankietach mieszkańców postulowano również zwiększenie częstotliwości policyjnych patroli pilnujących porządku na terenie Gminy oraz wprowadzenie systemu monitoringu i poprawę stanu oświetlenia ulic.

Zarówno ulepszenie stanu dróg, jak i infrastruktury technicznej przyczyni się nie tylko do poprawy życia mieszkańców, ale także stworzy warunki techniczne umożliwiające rozwój przedsiębiorczości oraz poprawi atrakcyjność inwestycyjną terenu. W związku z tym rozwój tej infrastruktury powinien mieć charakter zrównoważony, obejmujący obszar całej Gminy.

Biorąc pod uwagę brak zorganizowanego systemu odprowadzania ścieków na terenie Gminy, a także brak lokalnej oczyszczalni ścieków niezwykle ważne jest podjęcie działań w zakresie rozwoju sieci wodno-kanalizacyjnej. Jest to również kwestia istotna tak punktu

widzenia zwykłego mieszkańca, jaki i z perspektywy atrakcyjności turystycznej, opartej w głównej mierze o zasoby naturalne takie jak rzeka Ner, której woda została w ostatnich latach zaliczona do V klasy czystości. W związku z tym warto kontynuować działania na rzecz popularyzacji i budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Ważne jest zwrócenie uwagi mieszkańców na ekonomiczną oraz ekologiczną zasadność tego typu inwestycji i działania promujące. W tym celu proponuje się stworzenie kompleksowej informacji o możliwości budowy takich oczyszczalni, ewentualnym ich dofinansowaniu i korzyściach jakie płyną z zastosowania takiego rozwiązania na stronie internetowej Gminy, tablicach informacyjnych, a także podczas konsultacji społecznych. Sprawnie funkcjonująca oraz obejmująca obszar całej Gminy infrastruktura techniczna wpłynie znacząco na stan środowiska oraz zwiększy atrakcyjność Gminy w oczach turystów, inwestorów, a przede wszystkim samych mieszkańców.

Warto również zwrócić uwagę na możliwości związane z występującymi na terenie Gminy pokładami wody geotermalnej, które w przyszłości mogą być wykorzystywane jako jedno ze źródeł energii cieplnej (np. dla budynków użyteczności publicznej). Jednak w związku z wysokimi kosztami tego typu inwestycji (odwierty, działania związane z zagospodarowaniem złóż i rozwojem infrastruktury), decyzję o ich realizacji należy podejmować w przypadku realizacji celów o wyższym priorytecie.

Proponowane działania:

- modernizacja infrastruktury drogowej oraz jej rozbudowa,
- rozwój dostępności komunikacyjnej szczególnie w ramach obszaru metropolitalnego,
- modernizacja i rozbudowa infrastruktura okołodrogowej (infrastruktura w pasie drogi: np. chodniki, pobocza, ścieżki rowerowe),
- równomierna rewitalizacja przestrzeni publicznej,
- rozwój systemu monitoringu w punktach newralgicznych Gminy,
- rozwój i modernizacja oświetlenia ulicznego,
- modernizacja i rozwój sieci wodno – kanalizacyjnej (w tym promocja i budowa przydomowych oczyszczalni ścieków),
- rozwój wykorzystania OZE (w tym złóż wód geotermalnych).

Cel operacyjny A.2.

?Rozwój infrastruktury społecznej

Z poziomem i jakością życia społeczności lokalnej wiąże się stan i dostęp do infrastruktury społecznej, której zadaniem jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie oświaty, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, kultury i sportu. Na istotę podejmowania działań w tym zakresie uwagę zwrócili zarówno mieszkańcy, jak i główni interesariusze Gminy Lutomiersk podczas przeprowadzanych na potrzeby Strategii wywiadów i ankiet. W ramach infrastruktury oświatowej wśród opinii mieszkańców Gminy zidentyfikowano potrzebę zwiększenia liczby miejsc w przedszkolach. Rodzicom zależy ponadto na bliskości zarówno przedszkoli, jak i szkół podstawowych od miejsca ich zamieszkania. Dopiero na etapie gimnazjalnym część z nich decyduje się na posłanie dziecka do łódzkich placówek. Uatrakcyjnieniu oferty szkolnictwa posłużą zajęcia dodatkowe, np. zajęcia informatyczne czy kursy języków obcych, które nie dość że konstruktywnie zajmą czas dzieci i młodzieży i poszerzą ich zainteresowania, dodatkowo zwiększą ich szanse na dobry start na rynku pracy. Zajęcia takie mogą być przeprowadzane w szkołach, GOK-u lub w nowo powstałym do tego celu ośrodku. Istotną kwestią, mogącą podnieść atrakcyjność placówek oświatowych i kulturalnych, jest ich wyposażenie w odpowiedni sprzęt usprawniający prowadzenie zajęć w szkołach i będący pomocą naukową dla nauczycieli. Istotnym zasobem Gminy są szkoły muzyczne w Lutomiersku, które dzięki odpowiedniej promocji mogą stać się produktem jeszcze bardziej rozpoznawalnym na mapie regionu. Oferta kulturalna powinna jednak opierać się na szeregu wydarzeń, skierowanych do różnych adresatów.

Niezwykle ważnym elementem infrastruktury społecznej jest opieka zdrowotna. Mieszkańcy w badaniu ankietowym wskazywali na potrzebę większej dostępności do lekarzy specjalistów oraz organizacji bezpłatnych badań profilaktycznych. Reakcja na tę potrzebę będzie korespondowała z misją NFZ, istnieje zatem realna szansa dofinansowania tego działania.

W związku ze stale wzrastającym poziomem bezrobocia priorytetem w najbliższych latach stają się działania aktywizujące osoby pozbawione zatrudnienia. W tym celu warto zdiagnozować potrzeby szkoleniowe osób poszukujących pracy i przedstawić ofertę szkoleń zapewniających podnoszenie lub zdobywanie nowych kwalifikacji dających możliwość wejścia, bądź powrotu na rynek pracy. Ponieważ na terenie Gminy wzrasta również liczba osób obejmowanych wsparciem pomocy społecznej, istotne będą działania podejmowane na rzecz zapobiegania wykluczeniu społecznemu oraz walki z ubóstwem (np. poprzez działania

w sektorze ekonomii społecznej). Inicjatywy takie mogą być realizowane samodzielnie przez jednostki organizacyjne Gminy lub we współpracy np. z organizacjami pozarządowymi.

Dopełnieniem wszelkich działań związanych z omawianym celem powinien być rozwój kapitału społecznego Gminy możliwy dzięki współpracy i rozwojowi komunikacji na linii administracja samorządowa – mieszkańcy, realizowany systematycznie chociażby przez ogłoszenia, stronę internetową, czy konsultacje społeczne. Zachęcanie mieszkańców do zaangażowania się w życie społeczności lokalnej może pozytywnie wpłynąć na realizację projektów służących dobru wspólnemu, a współpraca z organizacjami pozarządowymi zwiększyć efektywność podejmowanych działań.

Proponowane działania:

- modernizacja i rozwój budynków użyteczności publicznej,
- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i komunalnych,
- zwiększanie liczby miejsc w lokalnych przedszkolach,
- rozwój i wzmacnianie oferty edukacyjnej i kulturalnej (m.in. poprzez doskonalenie kadr, doposażanie jednostek, modernizację infrastruktury, ofertę zajęć dodatkowych),
- promocja kształcenia ustawicznego, podnoszenia kwalifikacji,
- zwiększenie partycypacji społecznej poprzez wspieranie inicjatyw obywatelskich lokalnych organizacji pozarządowych,
- wspieranie rozwoju inicjatyw z sektora ekonomii społecznej mających na celu włączenie społeczne grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- rozwój oferty medycznej,
- promowanie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia,
- poszerzanie dostępu do sieci Internetu,
- modernizacja systemu informacyjnego (np. tablice ogłoszeniowe).

Cel strategiczny B

Rozwój osadnictwa, rolnictwa, inwestycji i przedsiębiorczości.

Cel operacyjny B.1.

Przygotowanie infrastruktury pod zabudowę jednorodzinną

Gmina Lutomiersk, ze względu na posiadane zasoby naturalne i czyste, niezdegradowane środowisko jest atrakcyjną lokalizacją do osiedlania się i życia. Już dziś Gmina przyciąga nowych mieszkańców chcących „uciec od zgiełku dużego miasta”, o czym najlepiej świadczy rosnąca liczba osób zameldowanych na pobyt stały. To przykład bardzo wyraźnego w naszych czasach zjawiska suburbanizacji, która jest tendencją i swego rodzaju modą do osiedlania się poza granicami miast, ale wciąż w bliskiej od nich odległości. Decyzja o dokonaniu przeprowadzki uzasadniona jest również poszukiwaniem oszczędności, jako że ceny najmu czy zakupu nieruchomości poza terenami miejskimi są znacznie niższe. Dodatkowym atutem Gminy Lutomiersk jest bliskość oraz dobre połączenie komunikacyjne z Łodzią, do której podróż samochodem trwa niewiele ponad 20 minut (19 km). W celu zwiększenia tego wymiaru atrakcyjności Lutomierska warto podejmować wszelkiego rodzaju działania związane ze wsparciem rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Mogłyby one zadecydować o wzmocnieniu dodatniego trendu migracyjnego, a w konsekwencji zapewnić Gminie wpływy wynikające np. z podatków. W związku z powyższym, warto jak najszybciej rozpocząć działania ukierunkowane na tworzenie warunków do rozwoju osadnictwa i promocję możliwości osiedlania się na jej terenie sprofilowaną szczególnie pod kątem zaplecza mieszkaniowego dla osób pracujących w miastach Aglomeracji Łódzkiej. Należy zadbać o zabezpieczenie infrastruktury niezbędnej pod zabudowę jednorodzinną zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego. Działania Gminy powinny być ukierunkowane na uzbrojenie wyznaczonych pod zabudowę terenów i zapewnienie infrastruktury drogowej, pozwalającej przede wszystkim na dojazd do nowo zamieszkiwanych obszarów. Kolejnym krokiem będzie przygotowanie i promocja oferty inwestycyjnej. Oferta skierowana będzie do inwestorów indywidualnych – osób fizycznych zainteresowanych zakupem gruntu. Główną barierą dla potencjalnych mieszkańców może okazać się brak kompleksowych informacji. Dlatego podstawą do wszelkiego działania, które pozwoli na ich przyciągnięcie, jest informacja o dostępności terenów pod zabudowę jednorodzinną. Należy

tu wyjść od wskazania odpowiednich komórek organizacyjnych w poszczególnych urzędach odpowiedzialnych za przepływ informacji. Ważnym aspektem może być utworzenie strony internetowej zawierającej skondensowane informacje na temat Gminy Lutomiersk jako miejsca dogodnego do osiedlania. Wskazane jest również nawiązanie współpracy z sąsiednimi samorządami oraz Starostwem Powiatowym w Pabianicach, w celu stworzenia oraz wspólnej prezentacji spójnych ofert dla osób zainteresowanych zamieszkaniem w otoczeniu ciszy i zieleni bez jednoczesnej konieczności rezygnowania z wygód życia miejskiego.

Przygotowanie infrastruktury i terenów pod zabudowę jednorodziną

Proponowane działania:

- przygotowanie odpowiedniej infrastruktury pod rozwój budownictwa mieszkaniowego,
- przygotowanie oferty dla klientów indywidualnych,
- promocja oferty terenów mieszkaniowych.

Cel operacyjny B.2.

Rozwój nowoczesnego rolnictwa i produkcji rolnej

Drugim celem operacyjnym w ramach celu strategicznego związanego z rozwojem osadnictwa, rolnictwa, inwestycji i przedsiębiorczości jest rozwój nowoczesnego osadnictwa i produkcji rolnej. Gmina Lutomiersk jest gminą wiejską, na której występuje wiele rozdrobnionych gospodarstw rolnych prowadzących wielokierunkową, niewyspecjalizowaną produkcję (w głównej mierze zajmujących się uprawą zbóż oraz hodowlą bydła mlecznego). Niestety w związku z niskimi cenami skupu produktów rolnych od indywidualnych gospodarstw rolnych, uprawa zbóż czy też hodowla zwierząt jest w umiarkowanym stopniu opłacalna.

Do najważniejszych działań, które powinny zostać podjęte w ramach wspierania tego sektora gospodarki jest jego modernizacja oraz zwiększanie konkurencyjności przy jednoczesnym poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Szansę na poprawę dochodowości gospodarstw mogą stanowić m.in. grupy producenckie oraz konsolidacja gospodarstw rolnych. Pierwszym krokiem może tu być doradztwo w kwestii zakładania grup producenckich oraz informacja na temat wynikających z tej inicjatywy korzyści

m.in. ograniczenia liczby pośredników w procesie sprzedaży, a przez to uzyskania korzystniejszej ceny. Współpraca producentów rolnych pozwoliłaby również na optymalizację kosztów, podniesienie jakości produkcji i produktów rolnych, a tym samym zwiększenie ich konkurencyjności. W celu zwiększenia konkurencyjności warto kłaść nacisk na ciągle podnoszenie standardów jakościowych np. poprzez popularyzację systemów certyfikacji.

Do pozostałych korzyści uczestnictwa w grupach producenckich należą:

- ograniczenie liczby pośredników,
- niższe koszty prowadzenia działalności (możliwość tańszych zakupów np. nawozów dla całej grupy),
- lepsze ceny za jednolity, dobry jakościowo produkt, dostarczony w terminie,
- jeden menedżer,
- wspólne inwestycje (kapitał, kredyty, maszyny, magazyny i chłodnie),
- wspólne przygotowanie odpowiednich partii produktów (magazynowanie, suszenie, konfekcjonowanie, pakowanie i oznakowanie),
- harmonogram dostaw,
- wspólna promocja produktów,
- wymiana doświadczeń technologicznych,
- wymiana informacji rynkowej,
- rozłożenie ryzyka na wszystkich członków grupy i wspólne rozwiązywanie problemów oraz korzystanie z doradztwa.

Dokumenty strategiczne województwa łódzkiego takie jak Regionalna Strategia Innowacji LORIS 2030 jako główne „lokomotywy wzrostu” całego regionu wskazują m.in. innowacyjne rolnictwo oraz przetwórstwo rolno-spożywcze. Podobnie jeśli chodzi o dokumenty na szczeblu krajowym takie jak Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, który kładzie nacisk na tworzenie się i rozwój działalności grup producenckich.

Kolejnym krokiem w ramach w/w celu operacyjnego jest scalenie gruntów, które jest jednym z podstawowych zabiegów urządzeniowo-rolnych, wpływającym na kompleksową poprawę organizacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Ma na celu przekształcenie układu powierzchniowego gruntów rozdrobnionych i rozmieszczonych w szachownicy oraz nadmiernie wydłużonych, w możliwie duże i regularne działki. Z uwagi na wielość rozdrobnionych gospodarstw rolnych występujących w Gminie, działanie to staje się uzasadnione i może prowadzić do optymalizacji produkcji rolniczej. Władze Gminy mają

jednak ograniczony wpływ na proces łączenia się gospodarstw i w przyszłości proces ten będzie najprawdopodobniej postępował samoistnie.

Proponowane działania:

- wspieranie procesów scalania gruntów rolnych,
- promocja i wspieranie powstawania grup producenckich,
- wspieranie rozwoju przetwórstwa rolno – spożywczego,
- wspieranie powstawania produktów lokalnych.

Cel operacyjny B.3.

Tworzenie warunków atrakcyjnych dla inwestorów i rozwoju przedsiębiorczości

W analizie profilu inwestycyjnego Gminy kluczowe są trzy elementy. Po pierwsze dysponuje ona terenami przeznaczonymi w MPZP jako tereny zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów, które mogłyby zostać przeznaczone na inwestycje. Po drugie mieszkańcy za jeden z problemów Gminy uważają bezrobocie, które powoduje konieczność poszukiwania pracy w większych ośrodkach miejskich. Stąd można spodziewać się, iż wdrażane inwestycje i związane z nimi nowe miejsca pracy zyskają poparcie mieszkańców. Po trzecie część mieszkańców nietrudniącą się rolnictwem decyduje się na samozatrudnienie, wykazując tym samym duże pokłady przedsiębiorczości.

Możliwe są zatem dwie niekolidujące ze sobą drogi rozwoju. Pierwsza to przyciąganie inwestorów, którzy dysponując kapitałem, przy współpracy z władzami, z możliwością wsparcia finansowego UE stworzyliby warunki dla poprawy sytuacji ekonomicznej Gminy. Obecnie najwięcej podmiotów gospodarczych funkcjonuje w przetwórstwie przemysłowym i budownictwie - branże te więc nie są mieszkańcom obce, a przedsiębiorcy najprawdopodobniej nie mieliby problemów ze znalezieniem pracowników. Z drugiej strony z małą konkurencją mamy do czynienia w agroturystyce i gastronomii, obsłudze nieruchomości oraz informacji i komunikacji. Nienasyconym segmentem lokalnego rynku jest z całą pewnością turystyka.

Działania przyciągające inwestorów powinny rozpocząć się od przygotowania kompleksowej oferty inwestycyjnej Gminy, która będzie prezentować tereny przeznaczone pod inwestycje oraz określać branże perspektywiczne na jej terenie. Ważne jest stworzenie skoordynowanego

systemu przygotowania terenów inwestycyjnych, który będzie obejmował działania począwszy od określenia zasobów, poprzez przygotowanie planistyczne, aż do udostępnienia infrastruktury inwestorom. Tak przygotowaną ofertę należy w jak najlepszym stopniu promować i dystrybuować do jak największej rzeszy zainteresowanych (potencjalnych inwestorów).

Należy zaznaczyć, że bez poprawy infrastruktury drogowej perspektywy inwestycyjne są bardzo ograniczone. Modernizacja dróg leży w interesie zarówno władz Gminy, jak i mieszkańców, inwestorów oraz turystów.

Dodatkowo, w zależności od bieżącej sytuacji finansowej Gminy, warto rozważyć wprowadzenie zachęt finansowych dla inwestorów m.in. w postaci: zwolnień z podatków i opłat lokalnych (okresowych lub stałych).

Druga droga rozwoju to wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców, będącej istotnym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy. Realizacja niniejszego celu operacyjnego powinna skupiać się na podjęciu szeregu działań „miękkich” polegających np. na identyfikacji potrzeb informacyjno – szkoleniowych mieszkańców, jak również przedsiębiorców działających już na terenie Gminy oraz organizacji adekwatnych szkoleń, kursów i doradztwa m.in. w pozyskiwaniu środków (pożyczek, poręczeń) na rozpoczęcie działalności.

W zależności od zainteresowania mieszkańców ofertą szkoleniowo-informacyjną, należy rozważyć zasadność utworzenia Punktu Konsultacyjnego, który pełniłby funkcję doradczą w zakresie m.in. wymogów formalnych dotyczących zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, pozyskiwania środków na rozwój, etc., a także czuwałby nad zapewnieniem spójności działań przedsiębiorców z planami strategicznymi Gminy.

Działania władz Gminy w aspekcie aktywizacji postaw przedsiębiorczych mogą być wspierane również poprzez promocje alternatywnych form działania (np. spółdzielczość). Może to pozytywnie wpłynąć na rozwój „ducha przedsiębiorczości” oraz realizację projektów służących wspólnemu dobru mieszkańców

Inicjatywy takie powinny zwiększyć atrakcyjność regionu i zapobiegać emigracji w celach zarobkowych. Wielu młodych ludzi, zamiast z rolnictwem, wiąże swoją przyszłość z usługami. Wyzwaniem stojącym przed Gminą jest zatem dywersyfikacja oferty zatrudnienia.

Proponowane działania:

- inwentaryzacja i wyznaczenie terenów inwestycyjnych,
- określenie profilu inwestycyjnego zgodnego z turystyczno-rekreacyjnym i osadniczym charakterem Gminy,
- wprowadzenie systemu ułatwień/ulg dla inwestorów i przedsiębiorców,
- wsparcie dla MŚP,
- wsparcie działań w formie doradztwa/szkoleń oraz pożyczek/poręczeń,
- wspieranie rozwoju alternatywnych formy działalności gospodarczej (spółdzielczość).

Cel strategiczny C

Turystyka i rekreacja.

Cel operacyjny C.1.

Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej wypoczynkowo – weekendowej

Jednym z zasobów Gminy Lutomiersk, mocno akcentowanym przez mieszkańców, są jej walory przyrodnicze. Północno - zachodnia część Gminy stanowi Puczniewski Obszar Chronionego Krajobrazu, a w okolicy Oleśnicy znajduje się również rezerwat przyrody "Jodły Oleśnickie". Atrakcyjność krajobrazową podnoszą także pomniki przyrody. W związku z tym wskazane jest podejmowanie działań umożliwiających pełniejsze wykorzystanie posiadanych zasobów naturalnych m.in. poprzez rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. Niezwykle istotną kwestią, sygnalizowaną również przez mieszkańców jest wyznaczenie szlaków rowerowych, pieszych i tematycznych. Budowa ścieżek rowerowych będzie służyć nie tylko zwiększeniu atrakcyjności turystycznej, ale także promowaniu zdrowego stylu życia i poprawie zdrowia ich użytkowników. W związku z posiadaniem zasobów przyrodniczych dużą szansą dla Gminy może stać się również rozwój agroturystyki. Korzyści płynące z działalności agroturystycznej uwidaczniają się zarówno w zwiększonym ruchu turystycznym, a więc i w dochodach do budżetu Gminy, ale również w dodatkowych dochodach lokalnej społeczności (jako działalność uboczna, uzupełniająca podstawowe źródła dochodów gospodarstw). Agroturystyka może stanowić formę aktywizacji osób bezrobotnych z terenu Gminy. Dzięki zapewnieniu bazy noclegowej i gastronomicznej możliwy będzie z kolei rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej wypoczynkowo-weekendowej. W celu zachęcenia do wypoczynku w Gminie Lutomiersk warto zastanowić się nad wytyczeniem i przygotowaniem nowych terenów pod działki rekreacyjne. W tym celu niezbędny będzie rozwój infrastruktury technicznej na terenie całej Gminy, co jest działaniem powiązaniem z celem operacyjnym A1 niniejszej Strategii. Oferta turystyczna Gminy Lutomiersk ma szansę uatrakcyjnić odpowiednie zagospodarowanie terenów nad rzeką Ner oraz zbiorników wodnych we Wrzącej oraz Malanowie. W tym celu niezbędne jest podjęcie działań mających na celu poprawę jakości wód i dostosowanie infrastrukturalne obszaru do celów turystycznych. Dzięki polepszeniu czystości wód i odpowiedniemu zagospodarowaniu rzeki oraz terenów zielonych, a także udostępnieniu posiadanych na terenie Gminy zabytków, Lutomiersk stanie się miejscem

atrakcyjnym zarówno dla osób preferujących turystykę aktywną (np. kajakową, rowerową, nordic walking, paralotnie), jak i przedkładających wypoczynek nad sporty wymagające wysiłku fizycznego (np. wędkarstwo). Wykorzystując bliskość miast Aglomeracji Łódzkiej oraz tendencje wzrostowe turystyki krótkookresowej w województwie łódzkim³ ma szansę zaoferować miejsce idealne do wypoczynku weekendowego – realizowanego w pobliżu miejsca zamieszkania, dającego możliwość zregenerowania sił fizycznych i psychicznych, osłabionych na skutek uciążliwych warunków życia w mieście oraz stresującej pracy. Biorąc pod uwagę planowany w przyszłości rozwój turystycznej i rekreacyjnej funkcji terenów Gminy Lutomiersk, należy uwzględnić konieczność monitorowania czystości jej lasów i terenów zielonych, szczególnie pod kątem występowania nielegalnych wysypisk śmieci i zapobiegania zanieczyszczeniom np. poprzez wyznaczenie miejsc składowania odpadów najbardziej problemowych oraz organizację ich odbioru. Działania te warto wzmocnić poprzez budowanie świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy oraz inicjowanie wspólnych działań na rzecz ochrony środowiska – takich jak akcje sprzątania śmieci, ale również programy długofalowe.

Proponowane działania:

- działki rekreacyjne (wytyczanie, przygotowanie, uzbrojenie),
- ścieżki rowerowe,
- szlaki rowerowe, piesze, tematyczne,
- zagospodarowanie terenów nad rzeką Ner (kajaki),
- zagospodarowanie terenów na zbiornikami we Wrzącej i Malanowie,
- baza gastronomiczno – noclegowa (agroturystyka),
- dbałość o tereny zielone (lasy, likwidacja nielegalnych wysypisk),
- edukacja ekologiczna.

³ Badania Activ Group 2013, badania Instytutu Turystyki 2012,2011

Cel operacyjny C.2

Promocja oferty

Dla zwiększenia atrakcyjności Gminy Lutomiersk istotne jest stworzenie kompleksowej oferty turystycznej. Jak wykazała diagnoza, Gmina posiada niewątpliwe walory środowiska przyrodniczego, które dostrzegają również sami jej mieszkańcy. W związku z tym zaleca się opracowanie zintegrowanej oferty turystycznej łączącej różnorodne atrakcje występujące na terenie Gminy. Aby dotrzeć do potencjalnego odbiorcy produktu turystycznego niezbędne będzie podjęcie szeregu działań promocyjnych – zaczynając od umieszczenia stworzonej oferty turystyczno-rekreacyjnej na stronie internetowej Gminy, rozwój funkcjonowania punktu informacji turystycznej, w którym potencjalny odwiedzający mógłby uzyskać informacje odnośnie oferty turystycznej, harmonogramu imprez, dostępnej bazy gastronomicznej i noclegowej, itp., po prezentację oferty w formie opracowanych materiałów (folderów, reklam). Wszystkie te działania mają posłużyć wyjściu z ofertą do potencjalnych odbiorców i zachęcić ich do odwiedzenia Gminy Lutomiersk, która dzięki podjęciu inicjatyw związanych z rozwojem oferty turystycznej i wypoczynkowej, może stać się miejscem rozpoznawalnym na mapie regionu łódzkiego. Ze względu na wysokość kosztów działań promocyjnych warto wziąć pod uwagę nawiązanie współpracy z sąsiednimi samorządami w celu wspólnego przedstawienia swoich ofert. Należy jednak pamiętać aby oferty były ze sobą spójne i wzajemnie się uzupełniały. Jasny przekaz to kwestia istotna także z punktu widzenia potencjalnego odbiorcy komunikatu.

Proponowane działania:

- przygotowanie oferty turystyczno-rekreacyjnej,
- opracowanie materiałów promocyjnych,
- prezentacja oferty na stronie internetowej Gminy oraz w mediach społecznościach,
- rozwój punktu informacji turystycznej,
- prezentacja oferty podczas wydarzeń o charakterze lokalnym i ponadlokalnym.

VI. SPOSOBY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ

Zadania gmin w Polsce realizowane są głównie z dochodów własnych i subwencji należnych z tytułu prawa oraz innych źródeł finansowania, których pozyskanie zależy od inwencji i zaangażowania władarzy gmin.

Sformułowane w niniejszej strategii i stanowiące podstawę do podejmowania i realizacji konkretnych projektów, cele strategiczne i operacyjne, mogą być finansowane zarówno z dochodów własnych Gminy, jak i środków zewnętrznych, takich jak np.:

- środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego,
- środki z programów krajowych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego,
- środki z Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich,
- środki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska,
- środki z Agencji Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa,
- pożyczki i kredyty bankowe,
- instrumenty zwrotne – JESSICA, JEREMIE,
- środki inwestorów prywatnych, w tym w formule PPP,
- środki z Wojewódzkiego Urzędu Pracy,
- środki z Powiatowego Urzędu Pracy,
- środki z Narodowego Funduszu Zdrowia,
- środki z Norweskiego Mechanizmu Finansowego,
- środki pozyskane przez Lokalne Grupy Działania.

Wykorzystanie możliwości nowego okresu programowania w istotnym stopniu uzależnione jest od aktywności władz Miasta w pozyskiwaniu środków zewnętrznych.

Powiązanie strategii z dokumentami wyższego rzędu	
A. Poprawa jakości życia mieszkańców	
A.1. Rozwój infrastruktury technicznej	
A.2. Rozwój infrastruktury społecznej	
Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020	<p>Cel operacyjny 5. Wysoki standard i dostęp do usług publicznych</p> <p><u>5.1. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora edukacji</u></p> <p>5.1.1. rozwój bazy żłobków i przedszkoli, 5.1.2. podniesienie standardu placówek edukacyjnych na wszystkich etapach kształcenia</p> <p><u>5.2. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora ochrony zdrowia, pomocy społecznej oraz pieczy zastępczej</u></p> <p>5.2.1. rozwój i racjonalizacja bazy ochrony zdrowia, pomocy społecznej oraz pieczy zastępczej 5.2.2. rozwój usług i programów profilaktyki zdrowotnej oraz innych z zakresu pomocy społecznej i pieczy zastępczej,</p> <p><u>5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji</u></p> <p>5.3.1. rozwój bazy kultury, sportu, turystyki i rekreacji 5.3.2. rozwój usług kultury, sportu, turystyki i rekreacji</p> <p><u>5.4. Rozwój cyfryzacji i usług cyfrowych w sektorze publicznym</u></p> <p>5.4.2. interaktywne narzędzia komunikacji samorządów z mieszkańcami,</p> <p>Cel operacyjny 7. Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej</p> <p><u>7.1. Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych</u></p> <p>7.1.1. rozwój drogowych, kolejowych, lotniczych powiązań zewnętrznych i wewnętrznych o znaczeniu strategicznym 7.1.5. zabezpieczenie zaplecza infrastruktury transportowej i teleinformatycznej oraz sprzętu dla potrzeb obronności i bezpieczeństwa publicznego</p> <p><u>7.2. Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej</u></p> <p>7.2.1. zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, w tym elektroenergetyka, ciepłownictwo, gazownictwo 7.2.2. rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych 7.2.3. racjonalizacja gospodarki odpadami 7.2.4. zabezpieczenie zaplecza infrastruktury technicznej oraz sprzętu dla potrzeb obronności i bezpieczeństwa publicznego</p> <p>Cel operacyjny 9. Zrównoważony system osadniczy</p> <p><u>9.2. Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego</u></p> <p>9.2.1. rewitalizacja zdegradowanych obszarów mieszkaniowych i przemysłowych, w tym rewaloryzacja zabytkowych układów przestrzennych oraz obiektów zabytkowych</p>
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego	<p>1. System osadniczy</p> <p>Cel główny: Równoważenie systemu osadniczego i poprawa spójności terytorialnej regionu</p> <p><u>8. Wzrost jakości i standardów życia mieszkańców województwa</u></p> <p>2. Powiązania infrastrukturalne</p> <p>Cel główny: Zwiększenie dostępności Województwa poprzez rozwój ponadlokalnych systemów infrastruktury</p> <p>1. Wzmocnienie i rozwój systemu powiązań drogowych zewnętrznych i wewnętrznych</p>

	<p>5. <u>Bezpieczeństwo energetyczne województwa</u></p> <p>4. Środowisko przyrodnicze Cel główny: Ochrona i poprawa stanu środowiska</p> <p>5. <u>Racjonalizacja gospodarki odpadami</u></p>
<p>Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030</p>	<p>Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki</p> <p>Obszar równoważenia potencjałów rozwojowych regionów Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego</p> <p>Obszar efektywności i sprawności państwa Cel 11 – wzrost społecznego kapitału rozwoju</p>
<p>Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020</p>	<p>Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych</p> <p>III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych</p> <p>III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych</p> <p>Obszar strategiczny II: Konkurencyjna gospodarka <u>Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko</u></p> <p>II.6.4. Poprawa stanu środowiska</p> <p><u>Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu</u></p> <p>II.7.3. Udroźnienie obszarów miejskich</p>
<p>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</p>	<p>Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów</p> <p><u>2.2. Regionalna integracja funkcjonalna, wspomaganie rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych na obszary poza głównymi miastami oraz budowanie potencjału dla specjalizacji terytorialnej</u></p> <p>2.2.1. Zwiększanie dostępności transportowej wewnątrz regionów</p> <p>2.2.3. Integracja przestrzenna i funkcjonalna obszarów wiejskich</p> <p>Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej</p> <p><u>3.1. Poprawa dostępności polskich miast i regionów</u></p> <p>3.1.3. Poprawa dostępności ośrodków subregionalnych oraz obszarów wiejskich</p>
<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego</p>	<p>Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów</p> <p><u>1.2. Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji na obszary poza ośrodkami wojewódzkimi</u></p> <p>1.2.3. Pełniejsze wykorzystanie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich</p>
<p>Przeciwdziałania Depopulacji w Województwie Łódzkim Rodzina, dzieci, praca</p>	<p><u>Działania krótko i długookresowe oraz kierunki interwencji skierowane do osób młodych</u></p> <p>Obszar działania – rodzina <u>Działania krótkookresowe</u></p> <p>1. Zwiększenie dostępności do usług opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci w wieku 3-5 lat (w szczególności na obszarach wiejskich) poprzez dopasowanie struktury sieci przedszkoli do lokalnych i regionalnych potrzeb. Działania ukierunkowane na tworzenie nowych przedszkoli oraz wsparcie już istniejących w zakresie wygenerowania dodatkowych miejsc przedszkolnych.</p>

4. Podwyższanie kompetencji osób dorosłych w zakresie ICT i znajomości języków obcych poprzez organizację szkoleń i kursów skierowanych do osób dorosłych z własnej inicjatywy zainteresowanych nabyciem, uzupełnieniem lub podwyższeniem umiejętności i kompetencji, z uwzględnieniem grup preferowanych: osób do 30 roku życia, osób wchodzących po raz pierwszy oraz powracających na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowywaniem dzieci.

Działania długookresowe

1. Wprowadzanie stosownych instrumentów polityki sprzyjającej rodzinie
- b. zwiększone świadczenia rodzinne określone w ustawie o świadczeniach rodzinnych oraz w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych
- c. zmiany w zakresie zwiększenia ulgi prorodzinnej określonej w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych (na obszarze województwa łódzkiego proponuje się odliczenie określonych w ustawie ulg od uzyskanego dochodu dla rodzin z trojgiem i więcej dzieci, alternatywnie – zwiększenie o 15% kwoty ulgi odliczonej od podatku).
- d. rekomendowanie wprowadzenia ulgi podatkowej dla rodzin wielodzietnych – możliwość odpisu od dochodu rat kredytu hipotecznego zaciągniętego w związku z koniecznością zakupu/ zamiany lokalu mieszkalnego dostosowanego do potrzeb rodziny – wymaga zmian w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych
2. Wydłużenie godzin pracy żłobków i przedszkoli bez dodatkowych kosztów ponoszonych przez rodziców,
3. Obniżenie opłat za opiekę żłobkowo-przedszkolną w zależności od liczby dzieci i uzyskiwanego dochodu
5. Rozbudowa infrastruktury umożliwiającej przełamanie niżu demograficznego:
 - a. baza żłobków – zapowiedziana przez rząd zmiana ustawy żłobkowej, która ma polegać na zmniejszeniu udziału gmin w kosztach inwestycji (na obszarze województwa łódzkiego proponowane jest zmniejszenie udziału finansowego gmin do 10%)
 - b) tworzenie przedszkoli zarządzanych przez rodziców i lokalne społeczności/NGO
 - c) rozbudowa systemu opieki nad dzieckiem w wieku do 3 lat w miejscu zamieszkania przez prowadzenie klubów dziecięcych
7. Zwiększenie oraz utrzymanie w kolejnych latach podatkowych ulg mieszkaniowych (budowlana, remontowa, na zakup gruntu pod budowę oraz na budowę domu na wynajem) – wymaga zmian legislacyjnych w ustawie o zwrocie osobom fizycznym niektórych wydatków związanych z budownictwem mieszkaniowym
8. Promowanie „Programu Mieszkanie dla Młodych” skierowanego do osób kupujących pierwsze mieszkanie na rynku pierwotnym. Programem mają być objęte małżeństwa i osoby samotne (single), osoby, które nie posiadają na własność mieszkania/domu oraz nie przekroczyły 35. roku życia

Obszar działania – edukacja

Działania krótkookresowe

1. Zmniejszenie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej, w szczególności na obszarach wiejskich poprzez zwiększenie dostępności do usług opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci w wieku 3 – 5 lat
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych i dysproporcji w procesie kształcenia dzieci w szkołach na obszarach wiejskich, w szczególności napotykających na bariery o charakterze środowiskowym, ekonomicznym, geograficznym i zdrowotnym utrudniające lub uniemożliwiające dostęp do usług edukacyjnych poprzez realizację programów rozwojowych szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne obejmujących m.in. dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, opiekę psychologiczno-pedagogiczną, dodatkowe zajęcia pozaszkolne i pozalekcyjne
5. Objęcie pomocą stypendialną szczególnie uzdolnionych uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z terenów województwa łódzkiego z preferencjami dla terenów wiejskich,

na których ograniczony jest dostęp do dobrej edukacji, poprawiającą ich sytuację materialną poprzez realizację projektu systemowego pn. Łódzki Program Wspierania Młodzieży Szczególnie Uzdolnionej

7. Wspieranie kierunków kształcenia zawodowego zgodnych z zapotrzebowaniem lokalnych i regionalnych rynków pracy, w tym modernizacja kształcenia zawodowego poprzez wprowadzenie nowych kierunków kształcenia i modyfikację programów nauczania na kierunkach istniejących

8. Rozszerzenie ofert szkół o poradnictwo i doradztwo edukacyjno-zawodowe, informowanie uczniów o korzyściach płynących z wyboru danej ścieżki edukacyjnej oraz możliwościach dalszego kształcenia w kontekście uwarunkowań lokalnego i regionalnego rynku pracy. Tworzenie nowych lub wsparcie istniejących Szkolnych Ośrodków Kariery służących uczniom w programowaniu i realizacji ścieżki edukacyjnej i zawodowej

10. Zwiększenie stopnia wykorzystania technik cyfrowych w procesie edukacji poprzez wyposażenie szkół i placówek w nowoczesne materiały dydaktyczne i inne – zapewniające wysoką jakość kształcenia, ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych ze szczególnym uwzględnieniem technik ICT

Działania długookresowe

1. Systemowe wprowadzenie do szkół podstawowych, gimnazjów i szkół średnich cyfryzacji szkół, (e-zasoby edukacyjne, e-uczeń, e-nauczyciel, e-podręcznik). 3. Systemowe objęcie wsparciem i doradztwem zawodowym dzieci i młodzieży na każdym szczeblu edukacji szkolnej.

Obszar działania – infrastruktura (jakość życia)

Działania długookresowe

7. Wprowadzenie programu „Rodzina na START” zakładającego, iż każde małżeństwo spodziewające się pierwszego dziecka otrzyma dofinansowanie na wyposażenie mieszkania w sprzęt gospodarstwa domowego. Warunkiem otrzymania ww. wsparcia jest zamieszkiwanie na terenie województwa łódzkiego przez okres kolejnych 5 lat.

Obszar działania – zdrowie

Działania krótkookresowe

1. Realizacja w szkołach ogólnokształcących i przedszkolach zajęć korekcyjnych i kompensacyjnych wyrównujących deficyty rozwojowe dzieci i młodzieży (w tym tworzenie w przedszkolach oddziałów integracyjnych dla dzieci z pogłębioną niepełnosprawnością łączących dzieci o różnych potrzebach edukacyjnych, wymagających odpowiedniego zaplecza infrastrukturalnego, wyposażenia w pomoce dydaktyczne, odpowiedniego doboru metod i programów terapeutyczno-edukacyjnych)

2. Realizacja programów prewencyjnych, programów profilaktycznych oraz zajęć z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom dla dzieci i młodzieży wykazujących problemy w nauce lub z innych przyczyn zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu oświaty

3. Kontynuacja realizacji programów: zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży, rozwojowi niedowidzenia oraz programu zdrowotnego wykrywania alergii dla dzieci

4. Promocja sportu i turystyki oraz zdrowego stylu życia w ramach działań podejmowanych przez Departament Kultury Fizycznej Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi

5. Promocja Populacyjnego Programu Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy – bezpłatne badania cytologiczne, co 3 lata dla kobiet w wieku 25-59 lat

Działania długookresowe

1. Kształtowanie zdrowych nawyków u dzieci celem przeciwdziałania otyłości i zapobieganie chorobom cywilizacyjnym spowodowanym nieodpowiednią dietą oraz zwiększenie konsumpcji owoców i warzyw w województwie poprzez objęcie dzieci na etapie kształcenia ogólnego bezpłatnym dożywianiem (darmowy owoc, warzywo i mleko).

2. Promowanie zdrowych nawyków u dzieci poprzez wycofanie tzw. śmieciowej żywności w szkołach (wycofanie automatów ze słodyczami, sprzedaż w szkolnych sklepikach zdrowiej żywności)

6. Rozwój usług i poprawa dostępu do niedrogich, wysokiej jakości usług opieki zdrowotnej i socjalnej.

	<p><u>Działania krótko i długookresowe oraz kierunki interwencji skierowane do osób powyżej 45. roku życia oraz seniorów</u> Obszar działania – aktywizacja społeczna <u>Działania długookresowe</u> 5. Upowszechnienie domowej wysokiej jakości opieki nad osobami starszymi. Obszar działania – infrastruktura (jakość życia) <u>Działania długookresowe</u> 1. Dostosowanie rynku usług do zapotrzebowania wynikającego z przemian demograficznych, w tym szczególności starzenia się społeczeństwa, np. usług związanych z zamianą mieszkań pomiędzy osobami starszymi a osobami młodymi, usług opiekuńczych, edukacyjnych i innych. 2. Planowane wprowadzenie bonów opiekuńczych dla seniorów na podstawie projektu ustawy o pomocy osobom niesamodzielnym – będących formą płatniczą w placówkach opieki i wsparcia seniorów oraz firmach świadczących usługi opiekuńczo-medyczne (na obszarze województwa łódzkiego proponuje się zwiększenie kwoty bonu opiekuńczego w stosunku do wartości określonej w ustawie). 3. Zwiększenie jakości usług społecznych i socjalnych (usług pomocy społecznej, wsparcia rodziny i pieczy opiekuńczej i zdrowotnej) oraz rozbudowa bazy domów pomocy społecznej, domów dziennego pobytu i centrów wsparcia Obszar działania – zdrowie <u>Działania krótkookresowe</u> 1. Kontynuacja realizacji programu zapobiegania i wczesnego wykrywania cukrzycy typu II oraz programu wczesnego wykrywania zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) - realizowanych przez Departament Polityki Zdrowotnej Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi. 2. Promocja Populacyjnego Programu Wczesnego Wykrywania Raka Piersi – bezpłatne badania mammograficzne, co 2 lata dla kobiet w wieku 50-69 lat. <u>Działania długookresowe</u> 1. Przygotowanie nowego programu Wczesnego Wykrywania Jaskry dla osób w wieku 35 – 60 lat 3. Podniesienie wiedzy wśród seniorów o sposobach oddziaływania na zdrowie oraz realizowanych programach profilaktycznych.</p>
<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2014-2020</p>	<p>Oś priorytetowa III – Gospodarka niskoemisyjna i ochrona środowiska <u>Priorytet inwestycyjny 6.1.</u> Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie <u>Priorytet inwestycyjny 6.2.</u> Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie Oś priorytetowa IV – Rewitalizacja i usługi dla społeczeństwa <u>Priorytet inwestycyjny 9.1</u> Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych <u>Priorytet inwestycyjny 10.4</u> Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej Oś Priorytetowa V – Zatrudnienie i włączenie społeczne <u>Priorytet inwestycyjny 9.7</u> Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym</p>
<p>Projekt Strategii Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+</p>	<p>2. Budowa zintegrowanego i zbiorowego zrównoważonego systemu transportu metropolitalnego 2.1 Integracja, modernizacja i rozwój sieci metropolitalnego transportu</p>

	<p>2.2 Modernizacja i rozwój infrastruktury drogowej</p> <p>4. Rozwój nowoczesnego kapitału ludzkiego i społecznego oraz silnego informacyjnego społeczeństwa obywatelskiego</p> <p>4.3 Podnoszenie standardów i dostępu do usług w zakresie oświaty i opieki zdrowotnej oraz do e-usług publicznych</p>
<p>Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020</p>	<p>Oś II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji</p> <p><u>Priorytet inwestycyjny 8.10</u> Aktywne i zdrowe starzenie się</p> <p>Cel Poprawa świadomości zdrowotnej społeczeństwa oraz wykrywalności chorób negatywnie wpływających na zasoby pracy</p> <p><u>Priorytet inwestycyjny 9.7</u> Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym</p> <p>Cel 1. Poprawa jakości usług społecznych i zdrowotnych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</p> <p>Cel 2. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności systemu ochrony zdrowia</p> <p><u>Priorytet inwestycyjny 10.1</u> Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia</p> <p>Cel 1. Rozwój narzędzi polityki edukacyjnej</p> <p>Cel 2. Poprawa jakości pracy szkół i placówek oświatowych</p> <p>Cel 3. Tworzenie warunków do rozwoju nowoczesnych metod wspierania uczenia się przez całe życie, dostosowanego do wyzwań gospodarki opartej na wiedzy</p>
<p>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko</p>	<p>Oś priorytetowa VI: Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego</p> <p><u>Priorytet inwestycyjny 6.3</u> Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego</p> <p>Rezultatem interwencji będzie poprawa uczestnictwa społeczeństwa w kulturze skutkująca wzrostem poziomu kompetencji kulturowych oraz postaw kreatywnych, jako ważnych elementów poprawy konkurencyjności gospodarki (rozwój tzw. przemysłów kreatywnych). Służyć temu będzie zwłaszcza podniesienie zdolności instytucji kultury do rozwijania kreatywności i innowacyjności poprzez stworzenie odpowiedniego zaplecza materialnego i programowego tych placówek. Oś priorytetowa VII:</p> <p>Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia</p> <p><u>Priorytet inwestycyjny 9.1.</u> Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczynią się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych</p>
<p>B. Rozwój osadnictwa, rolnictwa, inwestycji i przedsiębiorczości</p>	
<p>B.1. Przygotowanie infrastruktury pod zabudowę jednorodzinną</p>	
<p>B.2. Rozwój nowoczesnego rolnictwa i produkcji rolnej</p>	
<p>B.3. Tworzenie warunków atrakcyjnych dla inwestorów i rozwoju przedsiębiorczości</p>	
<p>Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020</p>	<p>Cel operacyjny 2. Nowoczesny kapitał ludzki i rynek pracy</p> <p>2.1. Kształtowanie i rozwój kadr dla gospodarki innowacyjnej</p>

	<p>2.1.3. kształtowanie proinnowacyjnych postaw przedsiębiorców</p> <p>Cel operacyjny 3. Zintegrowane środowisko przedsiębiorczości dla rozwoju gospodarki</p> <p><u>3.1. Kształtowanie innowacyjnego środowiska przedsiębiorczości i powiązań sieciowych</u></p> <p>3.1.4. prowadzenie kompleksowej polityki „przyciągania” inwestorów,</p> <p>3.1.5. rozwój instytucji otoczenia biznesu, w tym ośrodków dyfuzji rozwiązań innowacyjnych</p> <p><u>3.2. Rozwój MŚP i sektora rolnego</u></p> <p>3.2.1. poprawa konkurencyjności MŚP,</p> <p>3.2.2. poprawa produktywności sektora rolniczego,</p> <p>Cel operacyjny 6. Reintegracja społeczna grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p><u>6.2. Reintegracja zawodowa oraz przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniom społecznym</u></p> <p>6.2.1. rozwój i upowszechnianie ekonomii społecznej,</p> <p>Cel operacyjny 7. Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej</p> <p><u>7.2. Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej</u></p> <p>7.2.1. zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, w tym elektroenergetyka, ciepłownictwo, gazownictwo</p> <p>7.2.2. rozwój systemów wodno – kanalizacyjnych</p> <p>7.2.3. racjonalizacja gospodarki odpadami</p> <p>7.2.4. zabezpieczenie zaplecza infrastruktury technicznej oraz sprzętu dla potrzeb obronności i bezpieczeństwa publicznego</p>
<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2014-2020</p>	<p>Oś priorytetowa I – Innowacyjność i konkurencyjność</p> <p><u>Priorytet inwestycyjny 3.1.</u> Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.</p> <p>Oś Priorytetowa V – Zatrudnienie i włączenie społeczne</p> <p><u>Priorytet inwestycyjny 8.7:</u> Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.</p> <p><u>Priorytet inwestycyjny 9.8:</u> Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia</p> <p>Oś Priorytetowa VI – Kompetencje i adaptacyjność</p> <p><u>Priorytet inwestycyjny 8.9</u> Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian</p>
<p>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego</p>	<p>1. System osadniczy</p> <p>Cel główny: Równoważenie systemu osadniczego i poprawa spójności terytorialnej regionu</p> <p><u>8. Wzrost jakości i standardów życia mieszkańców województwa</u></p>
<p>Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030</p>	<p>Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki</p> <p>Cel 4 – Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki</p>
<p>Kierunki Rozwoju Turystyki do 2015 roku</p>	<p>Obszar priorytetowy I. Produkt turystyczny o wysokiej konkurencyjności</p> <p><u>Cel operacyjny I.2 – Rozwój infrastruktury turystycznej</u></p> <p>Działanie I.2.7: Stworzenie systemu zachęt inwestycyjnych</p> <p><u>Cel operacyjny I.4 – Rozwój przedsiębiorczości i działalności organizacji w dziedzinie turystyki</u></p> <p>Działanie I.4.1: Wdrożenie regionalnych i lokalnych programów doradztwa dla przedsiębiorstw Turystycznych</p> <p>Działanie I.4.3: Poprawa dostępu do kapitału przedsiębiorstw turystycznych</p>

<p>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</p>	<p>Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego 6.2. Uporządkowanie regulacji zapewniających sprawność i powszechność działania systemu planowania przestrzennego</p>
<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego</p>	<p>Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów 1.2. Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji na obszary poza ośrodkami wojewódzkimi 1.2.3. Pełniejsze wykorzystanie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich</p>
<p>Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020</p>	<p>Obszar strategiczny II: Konkurencyjna gospodarka <u>Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki</u> II.2.3. Zwiększenie konkurencyjności i modernizacja sektora rolno-spożywczego II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej</p>
<p>Projekt Strategii Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+</p>	<p>1. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych na rzecz budowy przyjaznych i bezpiecznych przestrzeni publicznych, sprzyjających włączeniu społecznemu i podniesieniu aktywności gospodarczej 1.2 Wspieranie przedsiębiorczości i aktywizacji gospodarczej na obszarach rewitalizowanych 4. Rozwój nowoczesnego kapitału ludzkiego i społecznego oraz silnego informacyjnego społeczeństwa obywatelskiego 4.1 Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników oraz przedsiębiorczości 5. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych i spójności Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 5.4 Podnoszenie wewnętrznej i zewnętrznej atrakcyjności ŁOM poprzez odpowiednio ukierunkowany marketing terytorialny</p>
<p>Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020</p>	<p>Oś II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji <u>Priorytet inwestycyjny 8.9</u> Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian. Cel 1. Podniesienie jakości zarządzania rozwojem przedsiębiorstw Cel 2. Poprawa efektywności systemu wczesnego ostrzegania i szybkiego reagowania przedsiębiorstw na zmiany gospodarcze <u>Priorytet inwestycyjny 9.8</u> Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia. Cel Poprawa warunków dla rozwoju ekonomii społecznej</p>
<p>Projekt Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020</p>	<p><u>Priorytet 1.</u> Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich VII.1 Działanie „Transfer wiedzy i innowacji” VII.2 Działanie „Doradztwo” <u>Priorytet 2.</u> Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych VII.4 Działanie „Modernizacja gospodarstw rolnych” VII.8 Działanie „Premia dla młodych rolników” <u>Priorytet 3.</u> Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie VII.5 Działanie „Przetwórstwo i marketing produktów rolnych ” VII.5 Działanie „Przetwórstwo i marketing produktów rolnych ” VII.13 Działanie „Tworzenie grup producentów” VII.17 Działanie „Współpraca” VII.6 Działanie „Scalanie gruntów” <u>Priorytet 6.</u> Zwiększenie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich VII.10 Działanie „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej”</p>

VIII. - Działania „LEADER”	
C. Turystyka i rekreacja	
C.1. Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej wypoczynkowo-weekendowej	
C.2 Promocja oferty	
Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020	<p>Cel operacyjny 5. Wysoki standard i dostęp do usług publicznych <u>5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji</u> 5.3.1. rozwój bazy kultury, sportu, turystyki i rekreacji</p> <p>Cel operacyjny 8. Wysoka jakość środowiska przyrodniczego <u>8.1. Ochrona i kształtowanie powiązań przyrodniczo-krajobrazowych</u> 8.1.3. utworzenie systemu przyrodniczo – kulturowego w obszarze powiązań Aglomeracji Łódzkiej</p>
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego	<p>3. Powiązania środowiskowe i kulturowe Cel główny: Kształtowanie tożsamości regionalnej z wykorzystaniem walorów przyrodniczych, kulturowych i turystycznych regionu 1. <u>Ochrona najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz zapewnienie ciągłości systemu ekologicznego</u> 3. <u>Wzrost atrakcyjności turystycznej województwa</u></p> <p>4. Środowisko przyrodnicze Cel główny: Ochrona i poprawa stanu środowiska 1. <u>Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej</u> 2. <u>Zwiększanie i wzbogacanie zasobów leśnych</u></p>
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego	<p>Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów 1.3. <u>Budowa podstaw konkurencyjności województw – działania tematyczne (horyzontalne)</u> 1.3.6. <u>Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego</u></p>
Kierunki Rozwoju Turystyki do 2015 roku	<p>Obszar priorytetowy I. Produkt turystyczny o wysokiej konkurencyjności <u>Cel operacyjny I.2 – Rozwój infrastruktury turystycznej</u> Działanie I.2.1: <u>Rozwój infrastruktury atrakcji turystycznych</u> Działanie I.2.2. <u>Rozbudowa specjalistycznej infrastruktury turystycznej</u> Działanie I.2.4. <u>Wsparcie rozwoju infrastruktury uzupełniającej istotnej dla konkurencyjności produktów turystycznych oraz sprzyjającej wydłużeniu sezonu turystycznego</u></p> <p>Obszar priorytetowy III: Wsparcie marketingowe <u>Cel operacyjny III.1-Usprawnienie systemu informacji turystycznej</u> Działanie III.1.1: <u>Rozbudowa i rozwój zintegrowanego systemu informacji turystycznej</u> Działanie III.1.2: <u>Wykorzystanie nowoczesnych technologii w rozwoju systemu informacji i rezerwacji turystycznej</u> <u>Cel operacyjny III.2 – Zwiększenie efektywności działań marketingowych w turystyce</u> Działanie III.2.3: <u>Rozwój skutecznych instrumentów marketingu turystycznego</u></p>

VII. WDRAŻANIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

STWORZENIA EFEKTYWNYCH MECHANIZMÓW GWARANTUJĄCYCH KONSEKWENTNE WDRAŻANIE, MONITOROWANIE I EWALUACJĘ EFEKTÓW STRATEGII

Strategia rozwoju Gminy Lutomiersk na lata 2014 - 2020 jest dokumentem otwartym, a w związku z tym musi dynamicznie reagować na potrzeby wynikające ze zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Aby elastycznie reagować na nowe sytuacje oraz oceniać czy planowane i realizowane działania przynoszą, w zastanych warunkach, zamierzone rezultaty, należy systematycznie monitorować i przeprowadzać ewaluację wdrażania planów strategicznych.

Wdrażanie strategii

Wdrażanie strategii to proces, w którym sformułowane w dokumencie długoterminowe cele i kierunki działań przekłada się na poziom programów i działań operacyjnych. Elementem procesu wdrażania są również działania związane z propagowaniem i upowszechnianiem informacji na temat jej założeń oraz zawartości. Działania te mają na celu w szczególności aktywizację wybranych organizacji i środowisk do udziału w realizacji założeń strategii.

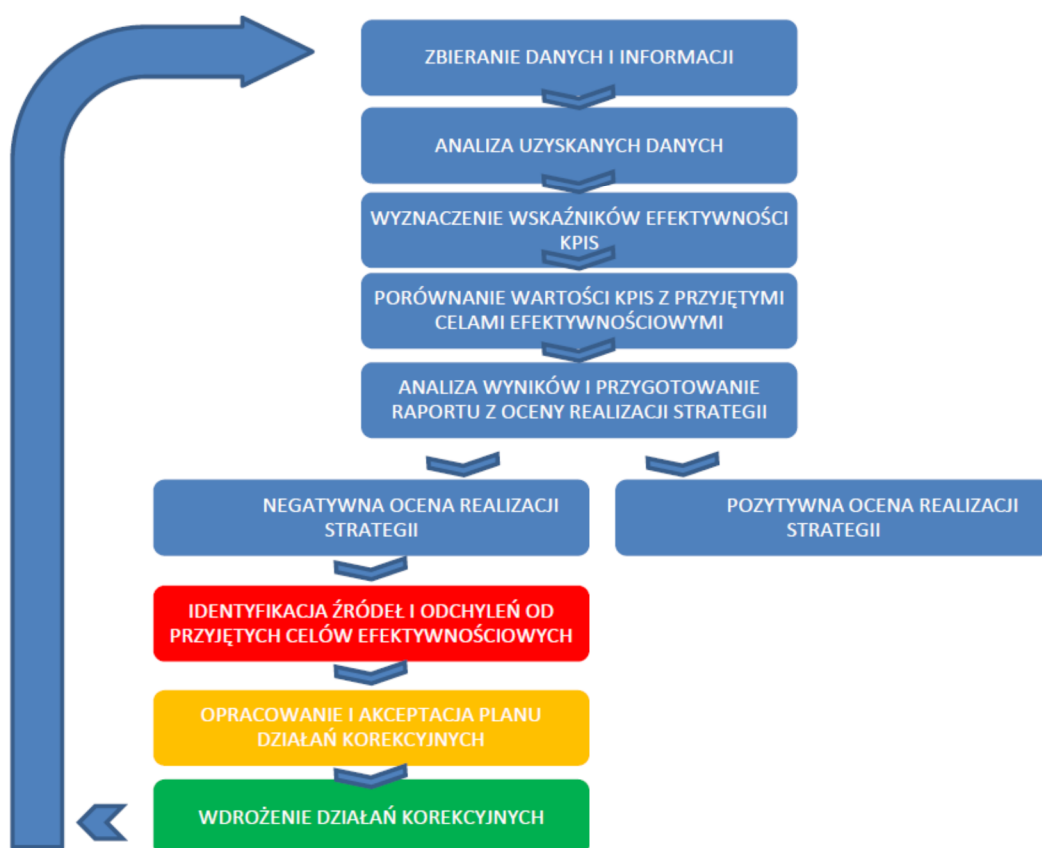
Strategia stanowi dokument o charakterze kierunkowym i koncepcyjnym. W celu wdrożenia strategii na poziomie operacyjnym opracowane zostaną dokumenty o charakterze proceduralnym (np. programy operacyjne), które szczegółowo wskażą sposób realizacji poszczególnych celów strategicznych oraz podział odpowiedzialności w tym zakresie. Część z nich zostanie oparta o już istniejące dokumenty, co w uzasadnionych przypadkach wymagać będzie ich dostosowania do nowych celów strategicznych.

Monitorowanie strategii

Monitorowanie strategii to proces polegający na analizie postępów w osiągnięciu zakładanych celów strategicznych. Proces ten składa się z szeregu działań m.in. zbierania danych i informacji, analizy uzyskanych danych, wyznaczania wartości określonych wskaźników efektywności (ang. KPIs – Key Performance Indicators) oraz ich porównania z przyjętymi celami efektywnościowymi, oceny finalnych wyników i przygotowywania cyklicznych raportów z oceny realizacji zapisów strategii.

W przypadku negatywnej oceny procesu realizacji określonych celów strategicznych, należy zidentyfikować źródła ewentualnych odchyłeń od ustalonych celów efektywnościowych oraz wypracować założenia działań korekcyjnych, a następnie je wdrożyć.

RYSUNEK 7. RYSUNEK OBRAZUJĄCY SYSTEM MONITOROWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY LUTOMIERSK

Źródło: Opracowanie własne

W praktyce proces monitorowania strategii warto przeprowadzać w cyklach corocznych, a do jego realizacji oddelegować osobę lub zespół osób reprezentujący władze Gminy. Ich główną funkcją będzie pozyskiwanie informacji na temat realizowanych działań/projektów oraz ocena dotychczasowych rezultatów wdrażania strategii wraz z rekomendacjami niezbędnych działań naprawczych.

Oczekiwane wskaźniki osiągnięć i ewaluacja strategii

Proces monitorowania realizacji założeń strategii powinien być co roku podsumowywany **ewaluacją efektów realizacji strategii**, obejmującą zestawienia wartości zdefiniowanych i monitorowanych w danym okresie wskaźników efektywności realizacji poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych. Proponujemy coroczną ewaluację wyników wdrażania Strategii, na podstawie efektów zadań i projektów będących w fazie realizacji lub tych, które zostały w danym roku zakończone.

Zaproponowane wskaźniki efektywnościowe (KPIs) stanowią zbiór otwarty, tj. w trakcie realizacji celów strategicznych, operacyjnych i poszczególnych działań mogą ulegać one zmianom, korektom, rozszerzeniom o dodatkowe wskaźniki.

**TABELA 24. MONITOROWANE WSKAŹNIKI EFEKTYWNOŚCI W OBSZARZE CELU OPERACYJNEGO
B.3 TWORZENIE WARUNKÓW ATRAKCYJNYCH DLA INWESTORÓW I ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI**

B.3 Tworzenie warunków atrakcyjnych dla inwestorów i rozwoju przedsiębiorczości					
Lp.	Wskaźnik (nazwa wskaźnika)	Jednostka	Zakładany poziom w roku n	Rzeczywisty poziom w roku n	Odchylenie od zakładanego poziomu (%)
1.	Powierzchnia terenów przeznaczonych pod inwestycje	km			
2.	Liczba przeprowadzonych szkoleń w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej	km	WZÓR		
3.	Liczba przyznanych pożyczek na otwarcie działalności	km			

Źródło: Opracowanie własne

W przypadku, gdy wartości wskaźników efektywności będą w istotny sposób odbiegać od założonych wartości (celów), należy przeprowadzić dodatkowe analizy w celu zidentyfikowania źródeł odchyleń oraz podjęcia działań naprawczych uwzględnionych w planach operacyjnych na przyszły rok.

Bibliografia

Dokumenty:

1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego
2. Plan przeciwdziałania depopulacji w województwie łódzkim Rodzina, dzieci, praca
3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego
4. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego
5. Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014 – 2020
6. Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju
7. Projekt Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 – 2020
8. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030
9. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie
10. Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”
11. Strategia Rozwoju Kraju 2020 Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo
12. Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014 – 2020
13. EUROPA 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju
14. Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”
15. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
16. Strategia Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+ (projekt)
17. Domański T., Strategiczne Planowanie Rozwoju gospodarczego gminy, Agencja Rozwoju Komunalnego, Warszawa 1999
18. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lutomiersk
19. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Lutomiersk na lata 2007 – 2013,

Strony internetowe:

1. www.gus.gov.pl

Spis rysunków, tabel i wykresów

Rysunek 1. Schemat dokumentu	6
Rysunek 2. Powiat pabianicki na tle województwa łódzkiego.....	9
Rysunek 3. Gmina Lutomiersk na tle powiatu pabianickiego.....	10
Rysunek 4. Wody geotermalne	17
Rysunek 5 Miejski Obszar Funkcjonalny Łodzi.....	36
Rysunek 6. Misja, wizja gminy Lutomiersk.....	69
Rysunek 7. Rysunek obrazujący system monitorowania	96
Tabela 1. Liczba osób zameldowanych na pobyt stały na terenie Gminy Lutomiersk	12
Tabela 2. Liczba ludności w wieku PRZEDprodukcyjnym	13
Tabela 3. Liczba ludności w wieku produkcyjnym	13
Tabela 4. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	13
Tabela 5. Liczba zgonów	13
Tabela 6. Pomniki przyrody.....	14
Tabela 7. Leśnictwo w 2012 r.	15
Tabela 8. Sieć dróg	19
Tabela 9. Drogi gminne	20
Tabela 10. Liczba uczniów w szkołach w latach 2009-2013.....	24
Tabela 11. Liczba komputerów w szkołach	25
Tabela 12. Wyniki sprawdzianu przeprowadzonego w szkołach podstawowych	25
Tabela 13. Wyniki egzaminów gimnazjalnych w %.....	25
Tabela 14. Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Lutomiersk	27
Tabela 15. Wydatki na pomoc społeczną z budżetu Gminy	28
Tabela 16. Główne powody przekazania pomocy społecznej	28
Tabela 17. Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD 2007	32
Tabela 18. Struktura gospodarstw rolnych.....	33
Tabela 19. Użytkowanie gruntów	34
Tabela 20. Dochody budżetu Gminy Lutomiersk w 2012 r.	37
Tabela 21. Wydatki budżetu Gminy Lutomiersk w 2012 r.....	38
Tabela 22. Analiza SWOT Gminy Lutomiersk	39
Tabela 23. Podsumowanie celów strategicznych i celów operacyjnych gminy lutomiersk.....	70
Tabela 24. Monitorowane wskaźniki efektywności w obszarze celu operacyjnego.....	97
Wykres 1. Najistotniejsze obszary przyszłych zmian w opinii respondentów	41
Wykres 2. Rozwój infrastruktury i transportu	42
Wykres 3. Rozwój potencjału turystycznego.....	43
Wykres 4. Rozwój kultury, oświaty i nauki	44
Wykres 5. Rozwój potencjału społeczno-gospodarczego.....	45
Wykres 6. Poprawa jakości środowiska przyrodniczego	46
Wykres 7. Poprawa jakości systemu ochrony zdrowia	47
Wykres 8. Bezpieczeństwo	48
Wykres 9. Rozwój rozrywki i sportu	49
Wykres 10. Mocne strony Gminy Lutomiersk w opinii interesariuszy	50
Wykres 11. Słabe strony Gminy Lutomiersk w opinii interesariuszy.....	51
Wykres 12. Płeć respondentów.....	52
Wykres 13. Wiek respondentów.....	53

Wykres 14. Status zawodowy respondentów	53
Wykres 15. Wykształcenie respondentów.....	54
Wykres 16. Najistotniejsze obszary przyszłych zmian w opinii mieszkańców Gminy	54
Wykres 17. Rozwój infrastruktury i transportu	55
Wykres 18. Rozwój kultury, oświaty i nauki	56
Wykres 19. Rozwój potencjału społeczno-gospodarczego.....	57
Wykres 20. Poprawa jakości systemu ochrony zdrowia	58
Wykres 21. Rozwój rozrywki i sportu	59
Wykres 22. Poprawa bezpieczeństwa	60
Wykres 23. Poprawa jakości środowiska przyrodniczego	61
Wykres 24. Rozwój potencjału turystycznego.....	62

ZAŁĄCZNIK 1 – WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY

Nazwa planowanego zadania	Zgodność z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego	Harmonogram realizacji inwestycji	Oczekiwane rezultaty	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Przewidywane nakłady finansowe
A. Poprawa jakości życia mieszkańców.					
A.1 Rozwój infrastruktury technicznej					
A.2 Rozwój infrastruktury społecznej					
Modernizacja infrastruktury drogowej na terenie gminy Lutomiersk	Tak	2014-2020	Długość zmodernizowanej infrastruktury drogowej	Gmina Lutomiersk	6.000.000zł
Kompleksowa modernizacja infrastruktury linii tramwajowej 43	Tak	2014-2020	Długość zmodernizowanej infrastruktury linii tramwajowej	Gmina Lutomiersk	36.000.000zł
Budowa przedszkola wraz z oddziałem żłobkowym	Tak	2014-2020	Liczba wybudowanych obiektów	Gmina Lutomiersk	3.000.000 zł
Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Lutomiersku	Tak	2014-2020	Liczba wybudowanych obiektów	Gmina Lutomiersk	4.200.000 zł
Modernizacja stadionu w Lutomiersku	Tak	2014-2020	Liczba zmodernizowanych obiektów	Gmina Lutomiersk	1.000.000zł

Nazwa planowanego zadania	Zgodność z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego	Harmonogram realizacji inwestycji	Oczekiwane rezultaty	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Przewidywane nakłady finansowe
Budowa boiska przy Szkole Podstawowej w Szydłowie	Tak	2014-2020	Liczba wybudowanych obiektów	Gmina Lutomiersk	100.000zł
Budowa boiska przy Szkole podstawowej w Kazimierzu	Tak	2014-2020	Liczba wybudowanych obiektów	Gmina Lutomiersk	200.000zł
Budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej wraz z przyłączami na terenie gminy Lutomiersk	Tak	2014-2020	Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej	Gmina Lutomiersk	4.000.000zł
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Tak	2014-2020	Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków	Gmina Lutomiersk	700.000zł
Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz zasobów komunalnych na terenie gminy Lutomiersk	Tak	2014-2020	Liczba budynków poddanych termomodernizacji	Gmina Lutomiersk	10.000.000zł
Doposażenie gminnych jednostek OSP poprzez zakup samochodów pożarniczych	Tak	2014-2020	Liczba zakupionych samochodów pożarniczych	Gmina Lutomiersk	1.500.000zł

Nazwa planowanego zadania	Zgodność z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego	Harmonogram realizacji inwestycji	Oczekiwane rezultaty	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Przewidywane nakłady finansowe
B. Rozwój osadnictwa, rolnictwa, inwestycji i przedsiębiorczości					
B.1 Przygotowanie infrastruktury pod zabudowę jednorodzinną B.2 Rozwój nowoczesnego rolnictwa i produkcji rolnej B.3 Tworzenie warunków atrakcyjnych dla inwestorów i rozwoju przedsiębiorczości					
Modernizacja targowiska w Lutomiersku	tak	2014-2020	Liczba zmodernizowanych targowisk	Gmina Lutomiersk	500.000zł
C. Rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej Gminy					
C.1 Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, wypoczynkowo-weekendowej C.2 Promocja oferty gminy					
Renowacja parku w Szydłowie	Tak	2014-2020	Liczba obiektów po renowacji	Gmina Lutomiersk	600.000zł
budowa drogi rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą na trasie Łódź-Konstantynów Łódzki - Lutomiersk	Tak	2014-2020	Długość wybudowanej drogi rowerowej	Gmina Lutomiersk	1.100.000zł
Razem					68 900 000 zł